

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ»

Κατεύθυνση Ιδιωτικού Δικαίου

**«Καταναλωτική πίστη και αξιολόγηση της
πιστοληπτικής ικανότητας του
καταναλωτή»**

*«Τα όρια της πιστοληπτικής αξιολόγησης του καταναλωτή στις συμβάσεις
καταναλωτικής πίστης των Οδηγιών 2008/48/ΕΚ και 2014/17/ΕΕ εν όψει της
απαγόρευσης παραβίασης προσωπικών δεδομένων»*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Βασιλικής Κάντα

(Α.Μ. 90010912Μ019)

Τριμελής Επιτροπή

Α. Μπώλος, Επίκ. Καθηγητής (Επιβλέπων)

Β. Δούβλης, Καθηγητής

Δ. Ρούσσης, ΔΝ - Ειδικός Επιστήμων

ΑΘΗΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αξία της προηγούμενης γνώσης και αξιολόγησης κατάλληλων πληροφοριών για τη λήψη αποφάσεων είναι αναμφισβήτη. Στο πλαίσιο αυτό της λήψης απόφασης εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος περί σύναψης σύμβασης δανείου ή πίστωσης, εντάσσεται και η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των υποψήφιων αντισυμβαλλομένων του. Πληροφορίες σχετικά με τα εισοδήματα, με την περιουσιακή κατάσταση και τις επιβαρύνσεις της περιουσίας, με προηγούμενες χορηγήσεις από άλλα πιστωτικά ιδρύματα, με τη συνεπή ή μη αποπληρωμή προηγούμενων χρεών αλλά και με την προσωπική και οικογενειακή κατάσταση (ενδεχομένως) του υποψήφιου δανειολήπτη είναι χρήσιμες στο πιστωτικό ίδρυμα για να προβλέψει κατά το δυνατόν (εμπειρικά ή με βάση τους κανόνες της στατιστικής) αν ο υποψήφιος δανειολήπτης θα μπορέσει να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις που θα προκύψουν, εφόσον χορηγηθεί η πίστωση.

Η συγκέντρωση των εν λόγω πληροφοριών γίνεται κατά τις διαπραγματεύσεις όπου ο υποψήφιος δανειολήπτης οφείλει κατ'αρχήν σύμφωνα με την ΑΚ 197 να απαντήσει ειλικρινώς στις σχετικές ερωτήσεις, συμπληρώνοντας και τα αντίστοιχα ερωτηματολόγια που συνήθως έχουν ετοιμάσει τα πιστωτικά ιδρύματα. Τα τελευταία όμως δικαιολογημένα επιδιώκουν να συγκεκτρώσουν και από άλλες πηγές τις σχετικές πληροφορίες καθώς είναι αποτελεσματικότερο να γνωρίζουν με ασφάλεια τις ανωτέρω πληροφορίες και εφόσον δεν πληρούνται τα σχετικά κριτήρια να αρνηθούν την πίστωση παρά να επιδιώξουν μετά τη χορήγηση της πίστωσης την αποκατάσταση της ζημίας τους που οφείλεται στις εσφαλμένες πληροφορίες με βάση τις οποίες χορηγήθηκε η πίστωση με νομική βάση τις ΑΚ 198 ή 147 και 149.

Το ανωτέρω εύλογο συμφέρον και συνεπώς το δικαίωμα των πιστωτικών ιδρυμάτων να αξιολογούν την πιστοληπτική ικανότητα, το οποίο προκύπτει ως προς τη σύμβαση του δανείου από την ΑΚ 809, όπου η προγενέστερη άγνοια της αφερεγγυότητας και η μεταγενέστερη αφερεγγυότητα ανάγονται σε κριτήρια άρνησης παροχής του υπεσχημένου δανείου, έχει καταστεί υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων ως προς τις πιστώσεις και τα δάνεια που χορηγούν τα πιστωτικά ιδρύματα, η παραβίαση της οποίας μπορεί να έχει συνέπειες τόσο σε επίπεδο εποπτείας όσο και σε επίπεδο αστικής ευθύνης.

Η αναζήτηση των κατάλληλων πληροφοριών προς αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων, ιδίως όταν αυτά δεν περιορίζονται στις πληροφορίες που συλλέγουν από τον ίδιο τον υποψήφιο

δανειολήπτη, έχει ως συνέπεια τη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, χωρίς ή και με τη συγκατάθεση του υποκειμένου. Το εύρος των πληροφοριών και η σπουδαιότητα της αξιοποίησής τους είχαν ως φυσικό επακόλουθο τη δημιουργία βάσεων δεδομένων με τη συνεργασία των πιστωτικών ιδρυμάτων μέσω της ίδρυσης και λειτουργίας της Τειρεσίας Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών ΑΕ.

Το ερώτημα που προκύπτει από την ανωτέρω προβληματική της σύνδεσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας είναι το ακόλουθο: *Ποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και υπό ποιες προϋποθέσεις επιτρέπεται κατά τον ν. 2472/1997 και τους λοιπούς εφαρμοστέους κανόνες δικαίου να συνδεθούν με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας;* Η παρούσα μελέτη έχει σκοπό να προσεγγίσει το εν λόγω ερώτημα παρουσιάζοντας τις προϋποθέσεις της σύνομης και θεμιτής επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων αλλά και τις κατηγορίες των συναφών και πρόσφορων προς επεξεργασία για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά γενική αποδοχή.

ABSTRACT

The importance of the prompt knowledge and of the assessment of suitable information for making decisions is unquestionable. To this effect a bank in order to proceed with granting a loan or a credit, assesses the creditworthiness of the applicant of the loan/credit. Information that refers to income, property status, mortgages, seizures, previous loans and credits received by other banks, the prompt or not payment of the previous debts and installments as well as to the personal and family status of the consumer who applies for the loan/credit is useful to the bank in order for it to be able to determine (based on experience or the rules of statistics) whether the consumer-applicant is credible and will be able to fulfill the responsibilities that he/she will undertake after the loan/credit is granted.

The collection of the above mentioned information is effected during the negotiations when the applicant is obliged according to the Article 197 of the Civil Code to answer with honesty at the relevant questions, by filling in the relevant questionnaires that the banks have already drafted. However, the banks reasonably proceed with collecting information from another sources too since it is more efficient for them to be safely aware of the above information and in the event that the applicant does not meet the relevant criteria and preconditions, the banks should reject the application for a loan/credit and not attempt to request compensation according to the articles 198 or 147 and 149 of the Civil Code after the execution of the loan/credit agreement in case the consumer do not pay it off because he/she provided the bank with false information on the basis of which the loan/credit was granted by the bank.

The above reasonable interest and thus the right of the banks to assess the creditworthiness, which, in the case of the loan contract where the beforehand ignorance of the lack of creditworthiness or the subsequent lack of creditworthiness entail the banks' refusal to grant the agreed loan, derives from the article 809 of the Civil Code, has become obligation of the banks in reference to the credits and the loans that they grant and in case they do not confront with this obligation, then, there will be consequences (civil and supervision).

The collection of the suitable information for the assessment of the creditworthiness by the banks, especially when they are not limited to the information provided by the applicant entails the collection and the processing of personal data of the applicant with or without the applicant's consent. The range of the personal

data and the importance of their use resulted in the creation of databases with the assistance of the banks through the foundation and the operation of "Teiresias Banking Systems of Information SA.

The question that derives from all the above connection of the personal data with the assessment of the creditworthiness is the following: which personal data are permitted according to law 2472/1997 and the relevant applicable provisions to be connected with the creditworthiness assessment? The present project will attempt to answer to the above question presenting the preconditions of the lawful and legitimate processing of the personal data as well as the categories of the suitable and appropriate for processing for the purpose of the creditworthiness assessment personal data.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΓΙΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΠΟΥ

ΠΡΟΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ-ΟΔΗΓΙΑ 2014/17/ΕΕ

I. Αιτιολογική έκθεση-Σκοπός της Οδηγίας.....	16
II. Πεδίο εφαρμογής.....	18
III. Ειδικά ζητήματα της χορήγησης ενυπόθηκων πιστώσεων με επιπτώσεις και στο καθεστώς της προστασίας του καταναλωτή.....	20
IV. Η ρύθμιση της ενυπόθηκτης πίστης από τα κράτη μέλη Οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών αγορών ενυπόθηκτης πίστης.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ - ΟΔΗΓΙΑ 2008/48/ΕΚ

(ΑΡ. 8)- Z1-699/23-6-20

I.Αιτιολογική έκθεση-Σκοπός-Καινοτομίες της Οδηγίας.....	24
II.Υποκειμενικό-Αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής -Εννοιολογικοί προσδιορισμοί βασικών όρων Οδηγίας.....	26
III. Υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή.....	28
IV. Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2008/48/ΕΚ στο ελληνικό δίκαιο και σε άλλες έννομες τάξεις.....	33
V. Η υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή στην ΚΥΑ Z1-699/23-6-2010.....	35
1. Η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού.....	35
2.Πιστοληπτική ικανότητα και φερεγγυότητα.....	40
3.Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η ειδική νομοθεσία για την	

χρηματοοικονομική πίστη.....	43
4.Συγκριτική επισκόπηση του άρθρου 8 της ΚΥΑ και της του άρθρου 809 ΑΚ.....	45
5.Προϋποθέσεις της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΚΥΑ.....	46
5.1 Χρόνος και κριτήριο αξιολόγησης.....	46
5.2 Έλεγχος της φερεγγυότητας του καταναλωτή.....	48
5.2.1 Γενικά.....	48
5.2.2 Πληροφορίες από τον καταναλωτή.....	48
5.2.3 Πληροφορίες από βάσεις δεδομένων.....	49
6.Οι αποδέκτες των υπό επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.....	59
VI. Οι συνέπειες της ανεπαρκούς πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή.....	61
VII.Οι έννομες συνέπειες παραβίασης εκ μέρους του πιστωτικού φορέα της υποχρέωσης αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή.....	63
1. Εισαγωγική επισκόπηση.....	63
2.Η ρύθμιση του άρθρου 8 παρ.3 της ΚΥΑ.....	64
2.1 Γενικά.....	64
2.2 Απαλλαγή του καταναλωτή από το συνολικό κόστος της πίστωσης.....	65
3. Απαλλαγή του καταναλωτή από την καταβολή τόκων.....	65
VIII. Συμπέρασμα.....	65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ ΚΑΙ Ο ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2472/1997-

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

I.Νομοθετικό πλαίσιο-εθνικό και ευρωπαϊκό.....	67
II.Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και του ν. 2472/1997.....	70

III. Προϋποθέσεις εφαρμογής του ν.2472/1997.....	75
IV. Η προβληματική της σωστής διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων των καταναλωτών στο πλαίσιο έρευνας της πιστοληπτικής τους ικανότητας.....	77
1. Το τραπεζικό σύστημα και τα προσωπικά δεδομένα.....	77
2. Τα προσωπικά δεδομένα και η προστασία του καταναλωτή-δανειολήπτη.....	79
3. Η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο κοινοτικό δίκαιο.....	82
4. Η λειτουργία των βάσεων δεδομένων ως μέσου πιστοληπτικής βαθμολόγησης....	84
5. Το περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας.....	84
6. Ειδικά ζητήματα λειτουργίας των βάσεων δυσμενών δεδομένων.....	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ

ΔΙΚΑΙΟ-ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (COMMONLAW) ΚΑΙ Η

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

I. Νομοθετικό πλαίσιο ΗΠΑ σε γενικές γραμμές.....	87
II. Η αμερικάνικη νομοθεσία στον τομέα της ενυπόθηκης πίστης.....	90
1. Η νομοθετική πράξη Consumer Credit Protection Act.....	90
2. Η νομοθετική πράξη Home Ownership and Equity Protection Act (HOEPA).....	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	94

A. Ελληνική Βιβλιογραφία.....	98
B. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	99
Γ. Ηλεκτρονικές προσβάσεις.....	100
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	102
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	105

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε	Ανώνυμη Εταιρία
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
Άρ.	Άρθρο
Αρμ.	Αρμενόπουλος
Βλ.	Βλέπε
ΓενΕνοχΔ	Γενικό Ενοχικό Δίκαιο
ΔΕΕΤ	Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών
Δ.Ε	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
Δ.Σ.	Διοικητικό Συμβούλιο
ΕΑΤ	Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών
εν.	ενότητα
εδ.	εδάφιο
ΕιδΕνοχΔ	Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
έκδ.	έκδοση
Ε.Κ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΛΛΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
επ.	επόμενα
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕρμΑΚ	Ερμηνεία Αστικού Κώδικα
ΕU	EuropeanUnion
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΘεσ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
κ.ά.	και άλλα
Καν.	Κανονισμός

κ.λπ.	και λοιπά
κ.ο.κ.	και ούτω καθ' εξής
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΠΑ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ν.	νόμος
Οδ.	Οδηγία
ό.π.	όπου παραπάνω
ορ.	οράτε
παρ.	παράγραφος
παρατ.	παρατηρήσεις
περ.	περίπτωση
π.ι.	πιστωτικό ίδρυμα
ΠοιΔικ	Ποινική Δικαιοσύνη
ΠολΠΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
πρβλ.	παράβαλε
π.χ.	παραδείγματος χάριν
σημ.	σημείωση
Σκ.	Σκέψη
Στοιχ.	Στοιχείο
Συλλ.	Συλλογή
ΣυμβΑΠ	Συμβούλιο Αρείου Πάγου
ΣυμβΠλημΑθ	Συμβούλιο Πλημμελειοδικών Αθηνών
ΣυνθΕΚ.	Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
τεύχ.	τεύχος
τιμ. τ.	Τιμητικός τόμος
υπόθ.	υπόθεση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
ΧρηΔικ.	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο

Εισαγωγή

Η επεξεργασία οικονομικών δεδομένων, δεδομένων δηλαδή που αφορούν στην οικονομική συμπεριφορά των ιδιωτών και των επιχειρήσεων δεν είναι καινοφανές φαινόμενο. Από τη δεκαετία του 1980 η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών είχε δημιουργήσει ένα αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς ενώ παράλληλα υπήρχαν και ιδιώτες οι οποίοι τηρούσαν αρχεία με οικονομικά στοιχεία πολιτών. Τα εν λόγω αρχεία περιελάμβαναν όχι μόνο δυσμενή οικονομικά δεδομένα αλλά και πληροφορίες για την εν γένει περιουσιακή κατάσταση των υπό έλεγχο πολιτών, οι κάτοχοι των οποίων τις διαβίβαζαν έναντι οικονομικού ανταλλάγματος σε δανειστές των εν λόγω προσώπων¹.

Η ανάγκη πληροφόρησης σχετικά με την οικονομική φερεγγυότητα και την πίστη του αντισυμβαλλόμενου πριν από την ανάληψη συμβατικών υποχρεώσεων, υπάρχει όσο υφίσταται εμπόριο και συναλλαγές, ιδίως όταν η προμήθεια αγαθών ή εμπορευμάτων γίνεται έναντι πίστωσης του τιμήματος αυτών. Η εν λόγω ανάγκη έγινε πιο επιτακτική κατά τον 19^ο αιώνα² με την ανάπτυξη της σύγχρονης καταναλωτικής κοινωνίας και την συνακόλουθη έκρηξη της καταναλωτικής πίστης και των εν γένει πιστωτικών συμβάσεων και προέκυψε ως αίτημα της μικροοικονομικής και μακροοικονομικής επιστήμης³. Πιο συγκεκριμένα, είναι αποτέλεσμα της αδιάλειπτης αύξησης του αριθμού των πιστοληπτών και της ταχύτητας της διαδικασίας κατάρτισης πιστωτικών συμβάσεων, εξαιτίας των οποίων καθίσταται απαραίτητη η λήψη αξιόπιστων πληροφοριών για τη φερεγγυότητά τους εν όψει του αυξημένου κινδύνου στον οποίο εκτίθενται οι πιστοδότες.

Στο διεθνή χώρο τα πρώτα γραφεία παροχής πληροφοριών στον χρηματοπιστωτικό τομέα δημιουργήθηκαν το 1850 στην Αγγλία (creditreportingagencies ή creditbureaus) ενώ παράλληλα στις ΗΠΑ και στη Γαλλία εμφανίστηκαν το 1857 και στη Γερμανία το 1860. Το 1899 ιδρύθηκε στην Ατλάντα της

-
1. *Ιγγλεζάκης*, Προστασία προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών «Τειρεσίας», 2002,14.
 2. Η ανταλλαγή πληροφοριών ήταν ανέκαθεν συστατικό στοιχείο της οικονομίας της αγοράς που δεν είναι δυνατόν να υπάρξει και να λειτουργήσει χωρίς αυτήν την ανταλλαγή. Όπως έχει παρατηρηθεί, προϋπόθεση και αρχική φάση κάθε οικονομικής συναλλαγής και εμπορίου αποτελεί η ανταλλαγή πληροφοριών επί τη βάσει της οποίας δημιουργείται η αναγκασία για τη διενέργεια της συναλλαγής σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των εν δυνάμει σκοπευόντων τη συγκεκριμένη συναλλαγή κοινωνιών της αγοράς.
 3. Κατά την ορολογία και επιστημολογική συστηματοποίηση και διάκριση που πρώτος φέρεται να πρότεινε και να χρησιμοποίησε το έτος 1933 ο βραβευμένος με νόμπελ νορβηγός οικονομολόγος καθηγητής RagnarFrisch.

Γεωργίας ηEquifaxInc, η πρώτη και μία από τις μεγαλύτερες εταιρίες⁴ των ΗΠΑ με αντικείμενο την παροχή εξειδικευμένων πληροφοριών για τον λιανικό (retail) δανεισμό φυσικών προσώπων (πολύ αργότερα επεκτάθηκε και σε επιχειρήσεις). Στη Γερμανία η οργανωμένη λειτουργία του σχετικού φορέα παροχής πληροφοριών της εταιρίας SCHUFA άρχισε το 1927. Η εν λόγω εταιρία σήμερα έχει πεδίο δραστηριότητας ιδιαίτερα ευρύ παρέχοντας πληροφορίες για τη φερεγγυότητα φυσικών προσώπων, μη επιτηδευματιών⁵ σε τραπεζικές και χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, εταιρίες ασφάλισης, τηλεπικοινωνιακούς παροχείς, ασφαλιστικές εταιρίες, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, εταιρίες είσπραξης απαιτήσεων κτλ.

Με το ΝΔ της 8/15.8.1926 «περί γραφείων εμπορικών πληροφοριών» ρυθμίστηκε για πρώτη φορά και στην Ελλάδα η οργανωμένη παροχή πληροφοριών *περί του είδους επιχειρήσεως τινός, του κύκλου των εργασιών, των καταβεβλημένων κεφαλαίων, των κερδών, του τρόπου εργασιών, των ασκούντων την επιχείρησιν και γενικώς περί πάντων των καθαρώς και μόνο ενδιαφερόντων στοιχείων ιδιωτικής τινός επιχειρήσεως*⁶. Στην Ελλάδα υπηρεσίες παροχής πληροφοριών αναφορικά με τα οικονομικά δεδομένα ιδιωτών και επιχειρήσεων προσφέρει η ΑΕ «Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών Α.Ε.» με το διακριτικό τίτλο «Τειρεσίας Α.Ε.»⁷, η οποία τηρεί σύστημα επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς και ιδρύθηκε το 1997 από τις ελληνικές τράπεζες⁸.

-
4. Η εν λόγω εταιρία που σήμερα αναπτύσσει δραστηριότητα μέσω υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιριών σε 15 κράτη στη βόρεια και λατινική Αμερική όπως και στην Ευρώπη, με ετήσια λειτουργικά έσοδα (2009) 1,824 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, έχει αρχείο και διαχειρίζεται δεδομένα και πληροφορίες για περισσότερους από 400.000.000 κατόχους πιστωτικών καρτών παγκοσμίως, (http://www.equifax.com/about_equifax/company_profile/en_us). Κατά τις δεκαετίες του 1960 και του 1970 η εταιρία υπέστη έντονη κριτική, διότι φερόταν να συλλέγει «[...] δεδομένα, στατιστικές, ανακρίβειες και φήμες [...] εν δυνάμει για κάθε φάση της ζωής ενός προσώπου, για τα προβλήματά του στο γάμο, στη δουλειά, για το ιστορικό της εκπαίδευσης, την παιδική ηλικία, τη σεξουαλική ζωή και την πολιτική δραστηριότητά του», βλ. σχετικά την ιστοσελίδα <http://online.wsj.com/articles/SB987107477135398077>
 5. Σύμφωνα με ανακοίνωση της SCHUFA στις αρχές Ιουλίου 2010, στο εξής η συλλογή οικονομικών δεδομένων και παροχή πληροφοριών για την πιστοληπτική ικανότητα επεκτείνεται και στα στοιχεία των επιτηδευματιών και των νομικών προσώπων.
 6. Βλ. Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Τεύχος Ι: Γενικό Μέρος, 2008⁶, 48επ με περιθ. Αριθμ. 118 και 121, κατά τον οποίο για την ίδρυση και λειτουργία της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε. μη νομίμως δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις του ΝΔ της 8/15.8.1926.
 7. Για το σκοπό της επεξεργασίας οικονομικών πληροφοριών στο σύστημα Τειρεσίας Α.Ε. και τη σχετική διαδικασία βλ. την υπ' αριθμόν 109/1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ σε: *Καΐση/Παρασκευόπουλου*, Προστασία προσωπικών δεδομένων, 2001, 273.
 8. Αποδέκτες των σχετικών πληροφοριών είναι οι τράπεζες-μέλη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τα χρηματοδοτικά ιδρύματα, όπως οι εταιρίες διαχείρισης πιστωτικών καρτών,

Η πληροφόρηση που παρέχει αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα για την αξιολόγηση της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλόμενων καθώς περιλαμβάνει κάθε είδους οικονομικό δεδομένο του πιστοληπτή, όπως οφειλές από ακάλυπτες επιταγές ή απλήρωτες συναλλαγματικές, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμού, κατασχέσεις, επιταγές του ν.δ. 1923, διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, αιτήσεις πτωχεύσεων, καταγγελίες συμβάσεων πιστωτικών καρτών και δανείων, προσημειώσεις, υποθήκες, τροπές προσημειώσεων σε υποθήκες κ.ο.κ.

Στα δεδομένα που υπόκεινται σε επεξεργασία ΔΕΝ περιλαμβάνονται ευαίσθητα δεδομένα, για τα οποία προβλέπεται αυξημένη προστασία από τον ν. 2472/1997 (Αρ. 7). Έτσι, επί παραδείγματι, δεν καταχωρείται το γεγονός ότι κάποιος τελεί σε δικαστική συμπαράσταση, όπως ούτε και πληροφορίες αναφορικά με ποινικές καταδίκες και παραβάσεις. Σκοπός της επεξεργασίας δεδομένων στο πλαίσιο του εν λόγω συστήματος είναι η ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και εν γένει από τη δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων καθώς και η προστασία της εμπορικής πίστης και η εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών.

Παράλληλα η Τειρεσίας Α.Ε. τηρεί αρχείο δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων (**Λευκή Λίστα**) με σκοπό να παρέχει στις τράπεζες πληροφόρηση για την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους. Σε αυτό καταχωρούνται πληροφορίες για ενήμερες και καθυστερημένες οφειλές δανείων καταναλωτικής πίστης και πιστωτικών καρτών που τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν χορηγήσει στους πελάτες τους.

Η εξασφάλιση των συμφερόντων των τραπεζικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων πρέπει να είναι παράλληλη με την προστασία των πιστοληπτών μέσω του συστήματος πληροφόρησης έναντι του κινδύνου κατάχρησης των προσωπικών τους δεδομένων. Πέρα από την προστασία των πιστοληπτών ως καταναλωτών μέσω των διατάξεων του ν. 2251/1994 και της ειδικής νομοθεσίας⁹, πρέπει να διασφαλίζεται και η προστασία των προσωπικών τους δεδομένων. Το βασικό ζήτημα της παρούσας εισήγησης αφορά στους όρους και στις προϋποθέσεις της σύνομης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων των πιστοληπτών καταναλωτών εν όψει της αξιολόγησης της πιστοληπτικής τους ικανότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα, η

φορείς του δημοσίου τομέα και εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων και χρηματοδοτικής μίσθωσης.

9. ΚΥΑ Φ1-983/7-3-199-1, ΦΕΚ/Β/ 947/21.12.1994, όπως τροποποιήθηκε από την ΚΥΑ Φ1-5353/14-12/1994 και την ΚΥΑ Ζ1-178/13.2.2001.

διατήρηση και διαβίβαση των οποίων στο ανωτέρω πλαίσιο δύναται να έχει δυσμενείς συνέπειες για το άτομο, η πιστοληπτική ικανότητα το οποίου μειώνεται με συνέπεια να περιορίζεται και η οικονομική του ελευθερία και συνακόλουθα η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του¹⁰.

10. Εφαθ 4786/2002, ΔΕΕ 2002, 1003. *Ιγγλεζάκης*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, 2004,10-11.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΓΙΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ-ΟΔΗΓΙΑ 2014/17/ΕΕ

I. Αιτιολογική έκθεση-Σκοπός της Οδηγίας

Η νέα Οδηγία 2014/17/ΕΕ¹¹ η οποία στοχεύει στη δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς ενυπόθηκης πίστης, θα ισχύει σε ολόκληρη την ΕΕ για όλα τα δάνεια που χορηγούνται σε καταναλωτές με σκοπό την αγορά κατοικίας καθώς και για όλα τα δάνεια που χορηγούνται σε καταναλωτές και εξασφαλίζονται με υποθήκη ή άλλη παρόμοια εγγύηση. Ο γενικός στόχος της Οδηγίας είναι να διασφαλίσει την υπεύθυνη λειτουργία των αγορών ενυπόθηκης πίστης, ενισχύοντας, με τον τρόπο αυτό, την προστασία των καταναλωτών και συμβάλλοντας στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Πιο συγκεκριμένα στοχεύει στην παροχή επαρκούς πληροφόρησης σε προσυμβατικό στάδιο προς τους καταναλωτές, περισσότερο χρόνου να ληφθεί η απόφαση υπογραφής της σύμβασης καταναλωτικής πίστης και στην ενίσχυση των μεθόδων αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Προβλέπει δικαίωμα πρόωρης αποπληρωμής της πίστωσης εκ μέρους των καταναλωτών και εισάγει μία σειρά από αρχές προκειμένου να ενθαρρύνει τα πιστωτικά ιδρύματα να επιδεικνύουν εύλογη ανοχή απέναντι σε καταναλωτές που αντιμετωπίζουν σοβαρή και βάσιμη αδυναμία πληρωμής.

Η εν λόγω Οδηγία ψηφίστηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2014. Εφαρμόζεται τόσο στις εξασφαλισμένες συμβάσεις πίστωσης όσο και στα στεγαστικά δάνεια. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ενσωματώσουν την εν λόγω Οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο μέχρι τις **21 Μαρτίου 2016**. Δεν είναι εφαρμοστέα σε συμβάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της και οι οποίες συνάπτονται πριν την τελική ημερομηνία ενσωμάτωσής της στην εθνική νομοθεσία των κρατών μελών. Με τους νέους κανόνες της Οδηγίας θα αντιμετωπιστούν ζητήματα που ανάγονται σε ανεύθυνες πρακτικές χορήγησης και λήψης δανείων και πιστώσεων, στην παραπλανητική διαφήμιση και εμπορική προώθηση και στην ανεπαρκή παροχή πληροφοριών πριν από τη σύναψη συμβάσεων. Συγκεκριμένα, η Οδηγία περιλαμβάνει διατάξεις που ρυθμίζουν:

- τους όρους για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου επαγγελματισμού των πιστωτικών φορέων και των μεσιτών πιστώσεων,

11. ΕΕ 28.2.2014, L. 60/34

- τις αρχές για την εμπορική προώθηση και διαφήμιση,
- τις υποχρεώσεις για την παροχή πληροφοριών πριν από τη σύναψη συμβάσεων,
- τις απαιτήσεις για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τους μεσίτες πιστώσεων,
- τις απαιτήσεις για την παροχή πληροφοριών σχετικά με το χρεωστικό επιτόκιο,
- τις απαιτήσεις για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή,
- τις υποχρεώσεις παροχής πληροφοριών από τον καταναλωτή.

Η οδηγία είναι ελάχιστης εναρμόνισης, γεγονός το οποίο συνεπάγεται την εύχρηστια των κρατών μελών να διατηρήσουν ή να εισάγουν αυστηρότερες ρυθμίσεις προς περαιτέρω εξασφάλιση των καταναλωτών σε σχέση με το νομοθετικό πλαίσιο της Οδηγίας¹². Ωστόσο, η Οδηγία εισάγει **δύο (2)** εξαιρέσεις στον ανωτέρω κανόνα αναφορικά:

- 1) με τις τυποποιημένες προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στο τυποποιημένο **Ευρωπαϊκό Δελτίο Πληροφοριών (ESIS)**¹³, το οποίο περιλαμβάνεται στο παράρτημα της Οδηγίας και
- 2) με την ανάγκη να υιοθετηθεί ένα κοινό και συνεπές ενωσιακό πρότυπο για τον υπολογισμό του **Συνολικού Ετήσιου Πραγματικού Επιτοκίου (ΣΕΠΕ)**.

12. Άρ. 2 παρ. 1: «Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν πιο αυστηρές διατάξεις προκειμένου να προστατεύσουν τους καταναλωτές, με την προϋπόθεση οι διατάξεις αυτές να είναι συνεπείς με τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης».

13. Αντίστοιχο προς το ESIS είναι το Τυποποιημένο Ευρωπαϊκό Δελτίο Πληροφοριών που προέβλεπε η Σύσταση 2001/193/ΕΚ. Συγκεκριμένα το εν λόγω έντυπο αφορά στην παρουσίαση εκ μέρους του πιστωτικού φορέα μίας συγκεκριμένης προσφοράς προς τον καταναλωτή στη βάση των αναγκών και επιθυμιών του και των στοιχείων που ο ίδιος παρέσχε. Πρόκειται για ειδικό έντυπο όπου το πιστωτικό ίδρυμα περιγράφει την προσφορά του και απαντά στα ερωτήματα του καταναλωτή και αυτό προκειμένου η περιγραφή της τράπεζας να είναι σαφής και περιεκτική αλλά και συγκρίσιμη για τον καταναλωτή. Ούτως, ο καταναλωτής θα μπορεί να συγκρίνει τις διάφορες προσφορές των πιστωτικών φορέων και να επιλέγει την πιο προνομιακή. Απαιτείται πλήρης και περιεκτική περιγραφή του προσφερόμενου πιστωτικού προϊόντος σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας καθώς και λεπτομερή ανάλυση του επιτοκίου. Βλ. Χριστοπούλου σε Δούβλη/Μπώλο, Δίκαιο προστασίας καταναλωτών, 2008, 1114επ

Στην Οδηγία έγινε ρητή και ειδική πρόβλεψη για την δανειοδότηση σε συνάλλαγμα. Στην αιτιολογική έκθεση της Οδηγίας και δη στην υπ' αριθμόν 4 αιτιολογική σκέψη αναφέρεται ότι *“μία σειρά προβλημάτων εντοπίστηκαν στις αγορές ενυπόθηκης πίστης εντός της Ένωσης τα οποία οφείλονται στις ανεύθυνες πρακτικές χορήγησης και λήψης δανείων και στα περιθώρια ανεύθυνης συμπεριφοράς εκ μέρους συμμετεχόντων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων των μεσιτών πιστώσεων και των μη πιστωτικών ιδρυμάτων. Ορισμένα προβλήματα αφορούσαν πιστώσεις εκφρασμένες σε ξένο νόμισμα, τις οποίες είχαν συνάψει οι καταναλωτές στο υπόψη νόμισμα, προκειμένου να επωφεληθούν από το χρεωστικό επιτόκιο που προσφερόταν, αλλά χωρίς να έχουν επαρκή ενημέρωση σχετικά ή επίγνωση του συναλλαγματικού κινδύνου που διέτρεχαν”*. Προκειμένου να προστατευθεί ο καταναλωτής, προβλέφθηκαν σχετικές υποχρεώσεις των κρατών μελών ως προς την εναρμόνιση της νομοθεσίας τους, όπου μεταξύ άλλων αναφέρεται πως *“τα κράτη μέλη μεριμνούν, ώστε όταν μια σύμβαση πίστωσης αφορά δάνειο σε ξένο νόμισμα, τη στιγμή που συνάπτεται η σύμβαση να υπάρχει το κατάλληλο κανονιστικό πλαίσιο ώστε να διασφαλίζεται τουλάχιστον ότι υπάρχουν άλλες ρυθμίσεις που περιορίζουν τον συναλλαγματικό κίνδυνο στον οποίο είναι εκτεθειμένος ο καταναλωτής βάσει της σύμβασης πίστωσης”*.

II. Πεδίο εφαρμογής

Η οδηγία 2014/17/ΕΕ εφαρμόζεται στα ακόλουθα είδη συμβάσεων¹⁴:

- α) σε συμβάσεις πίστωσης που εξασφαλίζονται είτε με υποθήκη είτε με άλλη παρόμοια εγγύηση, που χρησιμοποιείται γενικά σε κράτος μέλος για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία, ή που εξασφαλίζονται βάσει δικαιώματος σχετιζόμενου με ακίνητα που προορίζονται για κατοικία, και
- β) σε συμβάσεις πίστωσης, σκοπός των οποίων είναι η απόκτηση ή η διατήρηση δικαιωμάτων κυριότητας επί εγγείου ιδιοκτησίας ή επί υπάρχοντος ή υπό κατασκευή κτιρίου.

Δενεμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω οδηγίας οι ακόλουθες συμβάσεις:

14. Άρ. 3 παρ. 1 της Οδηγίας 2014/17/ΕΕ.

α) συμβάσεις πίστωσης αποδέσμευσης περιθωρίου αξίας όπου ο πιστωτικός φορέας:

I) χορηγεί την πίστωση με εφάπαξ ποσό, σε τακτικές δόσεις ή με άλλη μορφή, και ως αντισπαροχή εισπράττει ένα ποσό από το τίμημα της μελλοντικής πώλησης ενός ακινήτου που προορίζεται για κατοικία ή αποκτά ένα δικαίωμα επί ακινήτου που προορίζεται για κατοικία, και

II) δεν απαιτεί αποπληρωμή της πίστωσης έως ότου συμβούν ένα ή περισσότερα προκαθορισμένα γεγονότα στη ζωή του καταναλωτή, όπως αυτά ορίζονται από τα κράτη μέλη, εκτός εάν υπάρξει παραβίαση από τον καταναλωτή των συμβατικών υποχρεώσεων του που επιτρέπει στον πιστωτικό φορέα να τερματίσει τη σύμβαση πίστωσης,

β) συμβάσεις πίστωσης με τις οποίες η πίστωση χορηγείται από εργοδότη στους εργαζομένους του ως δευτερεύουσα δραστηριότητα, άτοκα ή με ΣΕΠΕ χαμηλότερα από εκείνα που επικρατούν στην αγορά και τα οποία δεν προσφέρονται γενικά στο κοινό,

γ) συμβάσεις πίστωσης όπου η πίστωση χορηγείται άτοκα και χωρίς άλλες επιβαρύνσεις εκτός από εκείνες που έχουν σκοπό την ανάκτηση του κόστους που συνδέεται άμεσα με την εξασφάλιση της πίστωσης,

δ) συμβάσεις πίστωσης υπό μορφή δυνατότητας υπερανάληψης και στις οποίες η πίστωση πρέπει να εξοφληθεί εντός ενός μηνός,

ε) συμβάσεις πίστωσης που είναι αποτέλεσμα διακανονισμού ο οποίος επιτεύχθηκε ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δημόσιας αρχής,

στ) συμβάσεις πίστωσης που αφορούν την προθεσμιακή εξόφληση υπάρχουσας οφειλής, χωρίς επιβαρύνσεις, οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 στοιχείο α).

Επιπρόσθετα, κάθε κράτος μέλος δικαιούται να μην εφαρμόσει την Οδηγία σε ορισμένες συμβάσεις συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων πίστωσης που σχετίζονται με αγορά με σκοπό εκμίσθωσης (και όχι κατοικίας), συμβάσεων πίστωσης που παρέχονται σε περιορισμένο κοινό χωρίς τόκο ή με χρεωστικό επιτόκιο χαμηλότερο σε σχέση με τα επιτόκια της αγοράς και τέλος των ενδιάμεσων δανείων¹⁵.

15. Άρ. 3 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/17/ΕΕ.

III. Ειδικά ζητήματα της χορήγησης ενυπόθηκων πιστώσεων με επιπτώσεις και στο καθεστώς της προστασίας του καταναλωτή

Η εκτίμηση της αξίας των ακινήτων, δεδομένης της σημασίας της για τη λήψη απόφασης χορήγησης πίστωσης και της επιρροής της στη φύση, τη χρηματοδότηση και τους προληπτικούς κανόνες που εφαρμόζονται στην πίστωση, διέπεται από διαφορετικές μεθοδολογίες, πρότυπα και μορφές αποτύπωσης με συνέπεια την υποχρέωση συμμόρφωσης σε περισσότερα του ενός νομικά καθεστώτα κατά την παροχή των διασυνοριακών ενυπόθηκων πιστώσεων¹⁶. Η ανάπτυξη της σχετικής διασυνοριακής αγοράς ευνοείται από την εφαρμογή αναγνωρισμένων διεθνών κοινών προτύπων¹⁷ σε εθελοντική βάση, απαλλαγμένων από πρόσθετες προϋποθέσεις από μέρους του κράτους μέλους υποδοχής¹⁸ και την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των εθνικών ρυθμίσεων¹⁹ κατά τρόπο που να διευκολύνεται η συγκρισιμότητα των προσφορών²⁰.

Οι διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης των κρατών μελών διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό ανά τα κράτη μέλη με δυσμενείς επιπτώσεις για τη διαφάνεια και την ασφάλεια δικαίου²¹. Παρά το γεγονός ότι η αναγκαστική εκτέλεση είναι το τελευταίο μέτρο αποκατάστασης της ζημιάς από την πλημμελή εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων του δανειολήπτη, το κόστος και η διάρκεια είναι σημαντικοί ανασταλτικοί παράγοντες, ιδιαίτερα εξαιτίας της ανάγκης γνώσης του αλλοδαπού νομικού συστήματος και της ξένης γλώσσας ή ακόμη και επιτόπιας εγκατάστασης. Το ζήτημα της εναρμόνισης των σχετικών διαδικασιών άπτεται του εθνικού ουσιαστικού και δικονομικού αστικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της στεγαστικής και της φορολογικής νομοθεσίας.

Η εθνική και κοινοτική νομοθεσία που αφορά στην ενυπόθηκη πίστη πρέπει να διασφαλίζει την ίδια μεταχείριση των εθνικών με τα αλλοδαπά πιστωτικά ιδρύματα

-
16. Βλ. τηνεικοστήέβδομησύστασητουForumGroupReportonMortgagecredit, TheIntegrationofEUMortgageCreditMarkets, 2004, 25.
 17. Βλ. τηνεικοστήέβδομησύστασητουForumGroupReportonMortgagecredit, TheIntegrationofEUMortgageCreditMarkets, 2004, 27.
 18. Βλ. τηνεικοστήτέταρτησύστασητου Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 26.
 19. Βλ. τηνεικοστήπέμπτησύστασητου Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 27.
 20. Βλ. τηνεικοστήέκτησύστασητου Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 27.
 21. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα δικαιώματα προτίμησης.

αναφορικά με τις ίδιες επιχειρήσεις, κινδύνους και κανόνες αρχής²². Ανάλογες διακρίσεις πρέπει να αποφεύγονται εις βάρος των γραφείων αντιπροσώπευσης, τα οποία απαρτίζουν σημαντικό μοχλό για την ενίσχυση της διασυννοριακής παροχής πιστώσεων²³. Οι μεσίτες πιστώσεων πρέπει να εποπτεύονται κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η καταχώρισή τους σε μητρώο αρμόδιας αρχής, η συνδρομή στο πρόσωπό τους συγκεκριμένων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, η επαγγελματική ασφαλιστική τους κάλυψη, η συμμετοχή σε μηχανισμό εξωδικαστικής επίλυσης ενώ επιβάλλεται η εκ των προτέρων γνωστοποίηση κάθε πρόσθετης οικονομικής επιβάρυνσης, η καταγραφή της παρεχόμενης πληροφόρησης και η τήρηση της υποχρέωσης παροχής κατάλληλων συμβουλών²⁴. Επιπτώσεις στην αγορά της ενυπόθηκης πίστης προκαλούν και οι διαφορές των εθνικών έννομων τάξεων σχετικά με διασυννοριακές συναλλαγές που αφορούν στην τιτλοποίηση απαιτησών²⁵, τη φορολογία²⁶ και τη συγκέντρωση των διασφαλίσεων ενυπόθηκης πίστωσης υπέρ περισσότερων φορέων²⁷.

Οι παραδοσιακοί δικαστικοί μηχανισμοί επανόρθωσης συχνά αποδεικνύονται κοστοβόροι και αργοί για τους καταναλωτές, οι οποίοι έχουν δικαίωμα πρόσβασης τόσο σε δικαστικούς όσο και σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς αποκατάστασης. Οι θεσμοί εναλλακτικής επίλυσης διαφορών συνιστάμενοι σε μεσολάβηση και διαιτησία πρέπει να είναι ανεξάρτητοι, αδιάβλητοι και αποτελεσματικοί προκειμένου να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, ιδιαίτερα σε διασυννοριακό επίπεδο. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να διαμορφώσουν τους δικούς τους κανόνες σχετικά με το καθεστώς της φορολογίας της ενυπόθηκης πίστης με την προϋπόθεση της τήρησης των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο. Σε επίπεδο εθνικών ρυθμίσεων πρόσφατη είναι η διάγνωση από το ΔΕΕ της παραβίασης του κοινοτικού δικαίου στην περίπτωση άρνησης εφαρμογής του ισχύοντος για τους εγχώριους πιστωτικούς φορείς ευεργετήματος της φορολογικής απαλλαγής για τους τόκους που

22. Βλ. την τεσσαρακοστή σύσταση του Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 25.

23. Βλ. την τεσσαρακοστή πρώτη σύσταση του Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 34.

24. Βλ. την τεσσαρακοστή δεύτερη σύσταση του Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 36.

25. Βλ. την τεσσαρακοστή πέμπτη και έκτη σύσταση του Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 44.

26. Βλ. την τεσσαρακοστή έβδομη σύσταση του Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 44.

27. Βλ. την τεσσαρακοστή όγδοη σύσταση του Forum Group Report on Mortgage credit, The Integration of EU Mortgage Credit Markets, 2004, 44.

καταβλήθηκαν σε αλλοδαπούς φορείς ή τη δυσμενέστερη μεταχείριση των τόκων αυτών²⁸. Μία δυσμενής διάκριση αυτού του είδους που εξυπηρετεί σκοπούς οικονομικής φύσης δεν μπορεί να βρει έρεισμα στους λόγους γενικού συμφέροντος του άρ. 46 παρ. της ΣυνθΕΚ

IV. Η ρύθμιση της ενυπόθηκης πίστης από τα κράτη μέλη - Οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών αγορών ενυπόθηκης πίστης

Σε όλα τα κράτη μέλη υφίστανται ρυθμίσεις σχετικά με τη διαφημιστική προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών. Με εξαίρεση τη Γαλλία, δικαιώματα προθεσμίας διάσκεψης δέκα ημερών κατά την οποία οι όροι της προσφοράς της πίστωσης παραμένουν σταθεροί παρά τις μεταβολές της αγοράς εφαρμόζονται και στην Ισπανία καθώς και στην Ιρλανδία. Δικαίωμα υπαναχώρησης υπό προϋποθέσεις αναγνωρίζεται στη Γερμανία. Θεσμοθετημένο δικαίωμα παροχής συμβουλών σχετικά με την καταλληλότητα της προσφερόμενης σύμβασης κατ' αρχήν δεν υφίσταται στα κράτη μέλη σε αντίθεση με την υποχρέωση προσφυγής σε βάσεις πιστοληπτικών δεδομένων που συναντάται σε ορισμένα από αυτά, όπως συμβαίνει στο Βέλγιο και την Ολλανδία. Η υποχρέωση γνωστοποίησης του ΣΕΠΕ κατά το προσυμβατικό στάδιο εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη, ο υπολογισμός του όμως, παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις²⁹. Επίσης, η υποχρεωτική χρήση δεικτών αναφοράς για τη μεταβολή του επιτοκίου επιβάλλεται σε αρκετά κράτη μέλη, όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ελλάδα και η Δανία.

Σε εθνικό επίπεδο, δικαίωμα στην πρόωρη εξόφληση αναγνωρίζεται σε όλα τα κράτη μέλη το οποίο όμως, υπόκειται σε διαφορετικές προϋποθέσεις. Πιο συγκεκριμένα, περιορισμοί στην αποζημίωση για την πρόωρη εξόφληση υφίστανται σε νομοθετική³⁰ ή προαιρετική³¹ βάση με υπολογισμό της ζημιάς³² ή προσδιορισμό με αναγωγή στην αγορά των ομολόγων³³. Στην Ισπανία προσδιορίζονται όρια στο ύψος της αποζημίωσης στην περίπτωση του κυμαινόμενου επιτοκίου που δεν ξεπερνούν το

-
28. Βλ. Απόφ. 14.11.1995, υπόθ. C-484/93 *Gustavsson* κατά *Ministère du Logement et de l'Urbanisme* του Λουξεμβούργου, Συλλ. 1995, I-3955· Απόφ. 26.09. 2000, υπόθ. C-478/98 *Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* κατά *Βασιλείου του Βελγίου*. Συλλ. 2000, I-7587.
29. Βλ. *Forum Group Report*, 2004, 14.
30. Όπως ισχύει στη Γαλλία και την Ισπανία.
31. Όπως συμβαίνει στην Ιταλία και στην Πορτογαλία.
32. Όπως ισχύει στη Γερμανία και στην Ολλανδία.
33. Όπως συμβαίνει στη Δανία.

1%. Στη Γαλλία ισχύει πλην εξαιρέσεων το όριο του 3%. Στη Γερμανία δεν επιτρέπεται αποζημίωση μετά τη λήξη της περιόδου εφαρμογής του σταθερού επιτοκίου ή μετά τη συμπλήρωση δέκα ετών από τη σύναψή του ενώ στην αντίθετη περίπτωση δεν αναγνωρίζεται δικαίωμα σε πρόωρη εξόφληση παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις που άπτονται της πώλησης του ακινήτου που παρέχει την παρεπόμενη διασφάλιση του δανείου και με κάλυψη των ζημιών που υφίσταται ο πιστωτικός φορέας.

Ενδεικτική των αποκλίσεων στις εθνικές αγορές στεγαστικής πίστης είναι η σύγκριση μεταξύ της γαλλικής και της βρετανικής αγοράς από την οποία προκύπτει η προτίμηση των δανειοληπτών στην μεν πρώτη περίπτωση στην εγγύηση κατά ποσοστό 50% ενώ στη δεύτερη η υποθήκη συνιστά τη βασική διασφάλιση. Συνεπώς, είναι απόλυτα δικαιολογημένη εν αντιθέσει με τη γερμανική και τις αγγλοσαξωνικές αγορές η περιορισμένη προσφυγή στη Γαλλία σε τεχνικές ενυπόθηκης καταναλωτικής πίστης, όπως το “equityrelease” και τα ενυπόθηκα δάνεια ισόβιας διάρκειας με τη μορφή των “reversemortgage”³⁴. Όμως και το κόστος της υποθήκης σε συνδυασμό με τα έξοδα άρσης των εμπράγματων βαρών είναι αισθητά υψηλότερο στη Γαλλία σε σχέση με τη Μ. Βρετανία και τη Γερμανία. Παρά το χαμηλό της κόστος, η εγγύηση παρέχει στους γάλλους πιστωτές σημαντικές διασφαλίσεις ενώ αντίθετα η αναγκαστική εκτέλεση εις βάρος της ακίνητης περιουσίας παρουσιάζει δυσχέρειες.

Το Νοέμβριο του 2002 αναπτύχθηκε μία ιδιωτική πρωτοβουλία αυτορρύθμισης της ενυπόθηκης πίστης από ορισμένους κοινοτικούς πιστωτικούς φορείς με στόχο την ανάπτυξη των ενυπόθηκων πιστώσεων σταθερού επιτοκίου. Οι εν λόγω πιστώσεις δεν υπερβαίνουν το ποσοστό του 4% του συνόλου των ενυπόθηκων πιστώσεων στην ΕΕ σε αντίθεση με την αγορά των ΗΠΑ. Ωστόσο, με την εν λόγω πρωτοβουλία περιορίζεται ο κίνδυνος του πιστωτή ενώ παράλληλα προσελκύεται ο καταναλωτής για τη λήψη χρηματοδότησης, εφόσον αξιοποιηθούν και τα πλεονεκτήματα της τιτλοποίησης επιτρέποντας την προσφορά και λιγότερο δυσμενών επιτοκίων.

34. Χορηγήσεις που απευθύνονται σε ηλικιωμένους και συνδυάζονται με ολική εξόφληση κατά τη στιγμή αλλαγής κατοικίας ή θανάτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ- ΟΔΗΓΙΑ 2008/48/ΕΚ (ΑΡ. 8)-ΚΥΑΖ1-699/23-6-2010

Ι.Αιτιολογική έκθεση - Σκοπός-Καινοτομίες της Οδηγίας

Σκοπός της Οδηγίας 2008/48/ΕΚ, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 4,6,7,8,9 του προοιμίου της³⁵ είναι η δημιουργία μίας εσωτερικής αγοράς στον τομέα της καταναλωτικής πίστης και δεύτερον η εξασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 6 του προοιμίου της Οδηγίας **«η εσωτερική αγορά αποτελεί χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, στον οποίο εξασφαλίζονται η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και υπηρεσιών και η ελευθερία εγκατάστασης»**.Από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι προαπαιτούμενο για τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς είναι να εξαλειφθούν όλα τα εμπόδια, τεχνικά και φορολογικά καθώς και η στρέβλωση που προξενείται από την αλλοίωση των όρων του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών φορέων³⁶.Η δημιουργία μίας κοινής πιστωτικής αγοράς δεν είναι εφικτή ενώ υφίστανται διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών. Η ύπαρξη αυστηρότερων διατάξεων στον τομέα της καταναλωτικής πίστης σε ένα κράτος μέλος συνεπάγεται δυσχέρειες στη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και περιορίζει τη δυνατότητα των καταναλωτών να κάνουν άμεση χρήση της αυξανόμενης διαθεσιμότητας διασυνοριακών πιστώσεων³⁷. Το έτος κατά το οποίο εκδόθηκε η Οδηγία οι διασυνοριακές πιστώσεις των καταναλωτών δεν ξεπερνούσαν το 1% του συνόλου των πιστωτικών συμβάσεων.

Όπως προαναφέρθηκε, ο έτερος σκοπός της Οδηγίας είναι η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών (Αιτιολογικές σκέψεις 8,9), σκόπος ο οποίος είναι αλληλένδετος με το στόχο δημιουργίας εσωτερικής αγοράς μιας και η εξασφάλιση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή αποτελεί το θεμέλιο για την ανάπτυξη άρτιας κοινής πιστωτικής αγοράς.

Αναφορικά με τους λόγους έκδοσης της Οδηγίας 2008/48/ΕΚ, μολονότι η

-
35. Βλ. και ομιλία της τότε Επιτρόπου για την προστασία του καταναλωτή, *M. Kuneva*, προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 251 II ΣυνθΕΚ σχετικά με την Κοινή Θέση του Συμβουλίου σχετικά με την έκδοση της οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις καταναλωτικές πιστωτικές συμβάσεις, COM (2007) 536 τελικό της 21.9.2007.
36. *Πελλένη-Παπαγεωργίου*, Ζητήματα από τις νέες ρυθμίσεις για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, 2012, 26επ.
37. Αιτιολογική σκέψη 9 της Οδηγίας.

καταναλωτική πίστη είχε ρυθμιστεί ήδη με την Οδηγία 87/102/ΕΟΚ, λεκτέα τα ακόλουθα: Η Οδηγία 87/102/ΕΟΚ θεσπίστηκε σε μία εποχή όπου η πλειοψηφία των καταναλωτών συναλάσσονταν με μετρητά και ο ρόλος της πίστωσης ήταν υποτιμημένος. Ωστόσο, από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, σημειώθηκε σημαντική εξέλιξη στον τομέα της καταναλωτικής πίστης μέσω της αυξανόμενης χρήσης πιστωτικών καρτών αλλά και της εμφάνισης νέων μορφών πιστώσεων (π.χ. δυνατότητα υπερανάληψης).

Ωστόσο, το κύμα αυτό των πιστώσεων επέφερε το πρόβλημα της υπερχρέωσης καθώς από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 στην πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών, το ποσό των πιστώσεων υπερδιπλασιάστηκε. Ταυτόχρονα, η προσάρτηση χωρών της ανατολικής Ευρώπης από την ΕΕ επεξέτεινε την πιστωτική αγορά με αποτέλεσμα η Οδηγία να είναι ανεπαρκής να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις μίας τόσο εκτεταμένης πιστωτικής αγοράς όπου η υπερχρέωση κυριαρχούσε. Συγχρόνως, η ευρεία χρήση του διαδικτύου εκθέτει σε κινδύνους τον καταναλωτή, ο οποίος αγνοεί τις νομοθετικές ρυθμίσεις των άλλων κρατών μελών. Ταυτόχρονα, η Οδηγία δεν θεωρήθηκε αποτελεσματική διότι ήταν ελάχιστης εναρμόνισης (Αιτιολογική Σκέψη 7,9).

Η Οδηγία που την διαδέχτηκε είναι πλήρους εναρμόνισης και συνεπώς τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αποκλίνουν από τις ρυθμίσεις της εισάγοντας αυστηρότερο νομοθετικό πλαίσιο. Η Επιτροπή έκρινε ότι με τον τρόπο αυτό θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων της ΕΕ αφού εκείνα θα διέπονται από το ίδιο νομοθετικό καθεστώς, θα παύσουν να υπάρχουν ορισμένα μονοπώλια που είχαν δημιουργηθεί σε κράτη μέλη ενώ ταυτόχρονα θα επωφεληθεί και ο καταναλωτής, ο οποίος θα έχει στη διάθεσή του περισσότερες προσφορές σε χαμηλότερο κόστος.

Η εν λόγω Οδηγία εισάγει μία σειρά από ρυθμίσεις, οι οποίες δεν περιλαμβάνονταν στην Οδηγία 87/102/ΕΟΚ. Πιο συγκεκριμένα, στα άρθρα 5-7 θεμελιώνεται υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να παρέχει ενδελεχείς πληροφορίες στον καταναλωτή σε προσυμβατικό στάδιο. Στη διάταξη του άρθρου 8 θεσπίζεται υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και φερεγγυότητας του καταναλωτή ενώ στο άρθρο 9 ρυθμίζεται η πρόσβαση των πιστωτικών φορέων στα προσωπικά δεδομένα του καταναλωτή στο πλαίσιο αξιολόγησης της πιστοληπτικής του ικανότητας. Επιπρόσθετα, το άρθρο 13 προβλέπει δικαίωμα καταγγελίας στις συμβάσεις πίστωσης με αόριστη διάρκεια, η διάταξη του άρθρου 14 ρυθμίζει το δικαίωμα ανατιμολόγησης υπαναχώρησης του καταναλωτή αντισυμβαλλόμενου από τη

σύμβαση πίστωσης ενώ το άρθρο 21 θεμελιώνει μία σειρά υποχρεώσεων των μεσιτών πιστώσεων έναντι των καταναλωτών. Τέλος, καθιερώνεται ρητά σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης το δικαίωμα αποζημίωσης του πιστωτικού φορέα³⁸.

II.Υποκειμενικό-αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής-Εννοιολογικοί προσδιορισμοί βασικών όρων Οδηγίας

Ο ορισμός της έννοιας του **καταναλωτή** προσδιορίζει την ιδιότητά του με την καθιερωμένη σε κοινοτικό επίπεδο στενή έννοια, δηλαδή με βασικό κριτήριο τη χρησιμοποίηση της πίστωσης για την ικανοποίηση μη επαγγελματικών αναγκών. Την στενή έννοια του καταναλωτή υιοθετούν και τα εθνικά δίκαια αρκετών κρατών μελών³⁹ όπως το ιταλικό⁴⁰, το ιρλανδικό⁴¹ και το πορτογαλικό⁴² δίκαιο. Το κριτήριο της εξυπηρέτησης μη επαγγελματικών αναγκών υιοθετεί και το βέλγικο δίκαιο, όμως, συμπεριλαμβάνει στον κύκλο των προστατευόμενων προσώπων και τα νομικά πρόσωπα. Το ελληνικό⁴³ και το ισπανικό δίκαιο καθώς και το δίκαιο του Λουξεμβούργου προκρίνουν τον ευρύ ορισμό του τελικού αποδέκτη.

Αναφορικά με την έννοια του **πιστωτικού φορέα**, η οδηγία θέτει μία ευρεία προϋπόθεση, την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική ιδιότητα, η οποία καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προσώπων (φυσικών και νομικών) τα οποία χορηγούν πιστώσεις κατ' επάγγελμα (πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοδοτικά ιδρύματα ή εταιρίες παροχής πιστώσεων⁴⁴) είτε περιστασιακά, όπως ο έμπορος που χρηματοδοτεί με πίστωση την αγορά των αγαθών που εμπορεύεται.

38. Πελένη-Παπαγεωργίου (2012),31.

39. Στο γαλλικό δίκαιο δεν προβλέπεται ορισμός του καταναλωτή ενώ η κρατούσα άποψη δέχεται τη στενή έννοια του καταναλωτή. Το γερμανικό δίκαιο επεκτείνει αναφορικά με τις πιστωτικές συμβάσεις την έννοια του καταναλωτή και τον προστατεύει και στην περίπτωση των επαγγελματικών πιστωτικών συμβάσεων που βρίσκονται στο αρχικό στάδιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Ομοίως και στο αυστριακό δίκαιο ενώ στο αγγλικό δίκαιο η προστασία του καταναλωτή επεκτείνεται και σε μικρές προσωπικές εταιρίες.

40. Βλ. άρθρο 3 του ιταλικού Κώδικα του Καταναλωτή (Codice del Consumatore) και σχετικά Pasa/Weitenberg, The Italian Codice del Consumatore-improved consumer protection through a new codification? Σε Howells/Nordhausen/Parry/Twigg-Flesner, The yearbook of consumer Law 2007, 295 επ.

41. Βλ. Την παρ. 2 του νόμου Consumer Protection Bill (2007), (www.lawlibrary.ie)

42. Βλ. άρθρο 2 του πορτογαλικού νόμου του 1981 και σχετικά Mendes Cabecadas, The development of Portuguese Consumer Law with special regard to conflict resolution σε Journal of Consumer Policy, 1994, 113 επ.

43. Άρ. 1 παρ. 4α του ν. 2251/1994.

44. Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος δεν διαθέτουν πιστοδοτική δραστηριότητα- Άρ. 2 παρ. 1 στοιχ. β σε συνδυασμό με άρθρο 54 παρ. στοιχ. α του ν. 3601/2007.

Ο **μεσίτης πιστώσεων** ορίζεται για πρώτη φορά με την παρούσα Οδηγία και καταλαμβάνει όλες τις μορφές διαμεσολάβησης τρίτων προσώπων για την προώθηση των συμβάσεων πίστωσης. Πρόκειται για φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο το οποίο ενεργεί στο πλαίσιο εμπορικής, επιχειρηματικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας και έναντι χρηματικής αμοιβής ή άλλου ανταλλάγματος. Είναι επιφορτισμένο να προτείνει συμβάσεις πίστωσης στους καταναλωτές, να αναλαμβάνει προπαρασκευαστικές εργασίες για τη σύναψη συμβάσεων πίστωσης και να συνάπτει τις συμβάσεις πίστωσης με καταναλωτές στο όνομα του πιστωτικού φορέα⁴⁵.

Η Οδηγία⁴⁶ εφαρμόζεται στις **συμβάσεις πίστωσης** (Άρ. 2 παρ. 1). Ως

-
45. Στην έννοια του μεσίτη πιστώσεων υπάγονται οι εξουσιοδοτημένοι μεσάζοντες που υπογράφουν κατ' αποκλειστικότητα στο όνομα και για λογαριασμό του πιστωτικού φορέα, οι ανεξάρτητοι πράκτορες που συνεργάζονται με διάφορους πιστωτικούς φορείς ή εκχωρούν άμεσα τα δικαιώματά τους σε άλλον πιστωτικό φορέα και οι προμηθευτές υπηρεσιών και αγαθών που μεσολαβούν σε χρηματοδοτικές δραστηριότητες ή παραπέμπουν πελάτες σε πιστωτικούς φορείς.
46. **Δεν** εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ανωτέρω Οδηγίας οι ακόλουθες συμβάσεις:
- α) Οι συμβάσεις καταναλωτικής πίστης ποσού κάτω των 200 Ευρώ και άνω των 75.000 Ευρώ,
 - β) Οι συμβάσεις πίστωσης οι οποίες είναι άτοκες, χωρίς άλλες επιβαρύνσεις και εκείνες όπου η πίστωση πρέπει να εξοφληθεί εντός τριών μηνών,
 - γ) Οι συμβάσεις πίστωσης που αφορούν στην προθεσμιακή εξόφληση υπάρχουσας οφειλής χωρίς επιβαρύνσεις,
 - δ) Οι συμβάσεις πίστωσης, σκοπός των οποίων είναι η απόκτηση ή διατήρηση εμπράγματων δικαιωμάτων επί εγγείου ιδιοκτησίας ή επί υπάρχοντος ή υπό κατασκευή κτιρίου,
 - ε) Οι συμβάσεις μίσθωσης/χρηματοδοτικής μίσθωσης οι οποίες δεν ορίζουν υποχρέωση αγοράς του αντικειμένου της σύμβασης,
 - στ) Οι συμβάσεις ενυπόθηκης πίστωσης,
 - ζ) Οι συμβάσεις πίστωσης κατά τη σύναψη των οποίων ο καταναλωτής καλείται να καταθέσει εμπράγματη ασφάλεια στον πιστωτικό φορέα ως ενέχυρο,
 - η) Οι συμβάσεις πίστωσης που απορρέουν από διακανονισμό που επιτεύχθηκε ενώπιον δικαστηρίου ή άλλης δημόσιας αρχής,
 - θ) Οι συμβάσεις πίστωσης επενδύσεων επί χρηματοοικονομικών μέσων στις οποίες υπερισχύουν οι διατάξεις της Οδηγίας 2004/39/EK (MiFiD).
- Επίσης, στο άρθρο 2 παρ.3 προβλέπεται μερική εξαίρεση για τις συμβάσεις πίστωσης με δυνατότητα υπερανάληψης στις οποίες η πίστωση εξοφλείται όταν ζητηθεί ή εντός τριμήνου. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται εν μέρει οι διατάξεις για την υποχρεωτική πληροφόρηση σε προσυμβατικό στάδιο και στο στάδιο κατάρτισης της σύμβασης ενώ δεν έχουν ισχύ οι διατάξεις για το δικαίωμα υπαναχώρησης. Τέλος, το άρ. 2 παρ. 5 και 6. περιλαμβάνει τις συμβάσεις πίστωσης οι οποίες μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας Οδηγίας κατά τη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Πρόκειται είτε για συμβάσεις πίστωσης που καταρτίζονται μεταξύ πιστοδοτικού οργανισμού με συνεταιριστική μορφή και των μελών του (όπου προβλέπεται η δυνατότητα μη εφαρμογής των διατάξεων για την προσυμβατική πληροφόρηση και το δικαίωμα υπαναχώρησης) είτε για τις συμβάσεις πίστωσης μεταξύ πιστωτικού φορέα και καταναλωτή με τις οποίες διακανονίζεται η καθυστερημένη αποπληρωμή της πίστωσης, υπό την προϋπόθεση ότι στην τελευταία περίπτωση δεν χειροτερεύει η θέση του καταναλωτή σε σχέση με την αρχική σύμβαση πίστωσης και αποτρέπονται νομικές διαδικασίες λόγω μη καταβολής.

σύμβαση πίστωσης⁴⁷ ορίζεται εκείνη δυνάμει της οποίας ο πιστωτικός φορέας χορηγεί ή υπόσχεται να χορηγήσει σε καταναλωτή πίστωση με τη μορφή προθεσμιακής καταβολής⁴⁸, δανείου⁴⁹ ή οποιασδήποτε άλλης⁵⁰ παρόμοιας χρηματοδοτικής διευκόλυνσης⁵¹. Η διαφορά στην έννοια της σύμβασης πίστωσης σε σχέση με την Οδηγία 1987/102/ΕΟΚ εντοπίζεται στον όρο προθεσμιακή καταβολή, ο οποίος αντικατέστησε τον όρο προθεσμία πληρωμής. Διευκρινίζεται ωστόσο, ότι δεν θεωρούνται συμβάσεις πίστωσης εκείνες που συνάπτονται για τη συνεχή παροχή υπηρεσιών ή για την προμήθεια αγαθών του ίδιου είδους, σύμφωνα με τις οποίες ο καταναλωτής καταβάλλει με δόσεις το τίμημα για τις εν λόγω υπηρεσίες ή αγαθά όσο διαρκεί η παροχή τους, όπως η ασφαλιστική σύμβαση όπου το ασφάλιστρο καταβάλλεται περιοδικά.

III. Υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή

Σύμφωνα με το Άρ. 8 της παρούσας Οδηγίας, μεταξύ των υποχρεώσεων των πιστωτικών φορέων πριν από την κατάρτιση της πιστωτικής σύμβασης, δηλαδή της υποχρέωσης πληροφόρησης του καταναλωτή κατά το προσυμβατικό στάδιο και της υποχρέωσης συνδρομής σε αυτόν μέσω της παροχής επαρκών εξηγήσεων

-
47. Κεντρική έννοια της οδηγίας είναι ο όρος πίστωση ο οποίος ορίζεται ως η προσωρινή ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης του πιστολήπτη. Βλ. *Παμπούκης*, Τραπεζικά Πιστωτικά συμβάσεις, 1962, 97· *Γεωργιάδης*, ΕιδΕνοχΔ, 2007, εν. 41 αρ. 3, κοκ.
48. Η σύμβαση πίστωσης με προθεσμιακή καταβολή συνίσταται στην παροχή προθεσμίας για την πληρωμή αγαθών ή υπηρεσιών, για τα οποία ο καταναλωτής δεν διαθέτει το απαιτούμενο χρηματικό ποσό κατά τον χρόνο που έχει ανάγκη από αυτά. Σημαντικό για την παραπάνω σύμβαση είναι ότι η μετάθεση του ληξιπρόθεσμου της οφειλής συμφωνείται έναντι ανταλλάγματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η πώληση με δόσεις στην οποία ο προμηθευτής χρηματοδοτεί ο ίδιος τις πωλήσεις του. Προς εξασφάλιση του πωλητή που παραδίδει το πράγμα στον αγοραστή και πιστώνει το τίμημα, η πώληση καταρτίζεται με τον όρο διατήρησης της κυριότητας (ΑΚ 532).
49. Το δάνειο αποτελεί τη βασική μορφή άμεσης πίστωσης. Με τον όρο καταναλωτικό δάνειο εννοείται το χρηματικό δάνειο που παρέχεται σε καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου 3 στοιχ. α της Οδηγίας με το οποίο ο δανειολήπτης επιδιώκει σκοπούς που είναι άσχετοι με την εμπορική, επιχειρηματική ή επαγγελματική δραστηριότητά τους. Καλύπτει τόσο προσωπικά όσο και ορισμένου σκοπού δάνεια. Χαρακτηριστικό των καταναλωτικών δανείων είναι ότι όλα είναι έντοκα. Οι τόκοι που οφείλονται από καταναλωτικά δάνεια είναι κατά κανόνα δικαιιοπρακτικοί και κατά περιστάσεις υπερημερίας, δηλαδή νόμιμοι τόκοι ή και τόκοι για τους οφειλόμενους τόκους (ανατοκισμός). Το ύψος των οφειλόμενων τόκων προσδιορίζεται με βάση ένα ποσοστό που ονομάζεται επιτόκιο. Στο πλαίσιο της προστασίας του καταναλωτή, μεγάλη πρακτική σημασία έχει η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να ενημερώνει τον δανειολήπτη καταναλωτή ως προς το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ), δηλαδή το συνολικό κόστος της πίστωσης για τον καταναλωτή, εκπεφρασμένο ως ετήσιο ποσοστό συνολικού ποσού της πίστωσης.
50. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται κατεξοχήν οι συμβάσεις ανοίγματος πίστωσης και ο πιστωτικές κάρτες καθώς και οι συμβάσεις πίστωσης με δυνατότητα υπερανάληψης στις οποίες η Οδηγία εφαρμόζεται εν μέρει.
51. Άρ. 3 στοιχ. γ.

περιλαμβάνεται και η κομβικής σημασίας υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψήφιου δανειολήπτη-καταναλωτή βάσει επαρκών στοιχείων, τα οποία λαμβάνονται από τον καταναλωτή αλλά εφόσον κρίνεται σκόπιμο και από βάσεις δεδομένων⁵². Ταυτόχρονα, εφόσον υπάρχει σχετική συμφωνία των μερών μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης για τροποποίηση του συνολικού ποσού της πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας οφείλει πριν τη διενέργεια οποιασδήποτε αύξησης της πίστωσης να προσαρμόσει στα πρόσφατα δεδομένα τα χρηματοπιστωτικά στοιχεία που διαθέτει για τον καταναλωτή και να εκτιμήσει την πιστοληπτική του ικανότητα. Επομένως, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν αρκείται στην πάγια πρακτική των πιστωτικών ιδρυμάτων να ελέγχουν τη φερεγγυότητα του καταναλωτή προκειμένου να εκμηδενίσουν τον πιστωτικό κίνδυνο στον οποίο εκτίθενται αλλά καθιερώνει νέα ειδική νομική υποχρέωση, η παραβίαση της οποίας επιφέρει τις έννομες συνέπειες βάσει του άρ. 23⁵³ της Οδηγίας.

52. Βλ. Υπόθ. C-449/13, αίτηση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Tribunal d'Instance d'Orléans (Γαλλία) στις 12 Αυγούστου 2013, *CA Consumer Finance κατά Charline Bonato*, το γένος *Savary, Florian Bonato*. Στην εν λόγω υπόθεση έχουν υποβληθεί προδικαστικά ερωτήματα από το Tribunal d'Instance d'Orléans μεταξύ των οποίων: **1)** Αντιβαίνει προς την οδηγία 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, το γεγονός ότι η ορθή και πλήρης εκπλήρωση των υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα μπορεί να αποδειχθεί αποκλειστικώς μέσω τυποποιημένης ρήτρας περιλαμβανόμενης στη σύμβαση πίστωσης, σχετικά με την εκ μέρους του καταναλωτή αναγνώριση της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα, η οποία δεν επιβεβαιώνεται από άλλα έγγραφα εκδοθέντα από τον πιστωτικό φορέα και παραδοθέντα στον δανειολήπτη; **2)** Έχει το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης την έννοια ότι αντιβαίνει προς αυτό η διενέργεια του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή μόνον βάσει των δηλωθεισών από τον καταναλωτή πληροφοριών, χωρίς ουσιαστικό έλεγχο των πληροφοριών αυτών βάσει άλλων στοιχείων; Η υπόθεση βρίσκεται σε εκκρεμότητα.

53. Βλ. και *Απόφ. 27.3.2014, υπόθ. C-565/12, LCLLeCreditLyonnais SA v. Fesih Kalhan, Λιβαδάς*, ΔικΕΕ C-565/2012, απόφ. της 27.3.2014, Συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, ΔΕΕ 2014. Το δικαστήριο έκρινε ότι «το άρθρο 23 της οδηγίας 2008/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι αποκλείει την εφαρμογή του εθνικού συστήματος κυρώσεων δυνάμει του οποίου, σε περίπτωση παραβάσεως από τον πιστωτικό φορέα της υποχρεώσεώς του να εκτιμήσει, πριν από τη σύναψη της σύμβασης δανείου, την πιστοληπτική ικανότητα του δανειολήπτη διενεργώντας έρευνα στην οικεία βάση δεδομένων, ο πιστωτικός φορέας εκπίπτει από το δικαίωμά του να εισπράξει συμβατικούς τόκους, αλλά δικαιούται αυτοδικαίως νόμιμους τόκους, απαιτητούς από την έκδοση της δικαστικής αποφάσεως που υποχρεώνει τον δανειολήπτη στην καταβολή του υπολοίπου των οφειλομένων, οι οποίοι προσαυξάνονται κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες εάν, κατά την εκπνοή της προθεσμίας των δύο μηνών από την έκδοση της απόφασης, ο δανειολήπτης δεν έχει εξοφλήσει το χρέος του, όταν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι,

Το άρθρο 8 της Οδηγίας εισάγει λοιπόν, μία καινοτόμο ρύθμιση σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι ο πιστωτικός φορέας εκτιμά, πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης καθώς και πριν από κάθε αύξηση του συνολικού ποσού της πιστώσης, την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή. Η αξιολόγηση όπως αναφέρθηκε ανωτέρω πρέπει να γίνεται βάσει επαρκών στοιχείων, τα οποία είτε παρέχει ο καταναλωτής είτε λαμβάνονται κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων. Στη δεύτερη περίπτωση, αν υπάρχει ήδη εθνική ρύθμιση που επιβάλλει την έρευνα σε βάση δεδομένων, όπως π.χ. στο Βέλγιο, τα κράτη-μέλη μπορούν να τη διατηρήσουν. Αντίθετα, η εισαγωγή μίας νέας εθνικής ρύθμισης που να επιβάλλει απεριόριστη έρευνα σε βάσεις δεδομένων φαίνεται προβληματική.

Οι ρυθμίσεις του άρθρου 8 βασίζονται στη λεγόμενη *αρχή του υπεύθυνου δανεισμού*, η οποία συνδέεται με την πρόληψη της υπερχρέωσης του καταναλωτή και καθιερώνεται για πρώτη φορά σε κοινοτικό επίπεδο. Οι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να αποφεύγουν τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων άνευ προηγούμενου ελέγχου φερεγγυότητας και να έχουν ατομικά την ευθύνη του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή (Αιτιολογική Σκέψη 26). Τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι ο πιστωτικός φορέας υποχρεούται να εκτιμά, πριν τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή (*solvabilité, creditworthiness*). Ως υπερχρέωση εννοείται η αδυναμία του καταναλωτή να ανταποκριθεί στις οικονομικές του υποχρεώσεις που προκύπτουν είτε από συναφθείσα σύμβαση πίστωσης είτε από έξοδα του νοικοκυριού του⁵⁴.

Η συνήθης πηγή της υπερχρέωσης είναι τα καταναλωτικά δάνεια και οι υπεραναλήψεις μέσω των πιστωτικών καρτών. Για το λόγο αυτό οι κοινοτικός νομοθέτης έκρινε σκόπιμο να προβλεφθεί υποχρέωση άσκησης προληπτικού ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Από το άρθρο 8 ωστόσο, δεν προκύπτει ποιες είναι οι συνέπειες σε περίπτωση αρνητικής διάγνωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Το ζήτημα που ανακύπτει είναι αν ο πιστωτικός φορέας πρέπει να αρνηθεί την πίστωση προκειμένου να αποφευχθεί η

σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, στην οποία το υπόλοιπο του οφειλόμενου ποσού του δανείου καθίσταται άμεσα απαιτητό λόγω αδυναμίας πληρωμής του δανειολήπτη, τα ποσά που ενδέχεται να εισπράξει ο πιστωτικός φορέας κατόπιν της εφαρμογής της κυρώσεως της έκπτωσης από το δικαίωμα είσπραξης τόκων δεν είναι κατά πολύ μικρότερα από εκείνα που θα εισέπραττε αν είχε τηρήσει την υποχρέωση ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του δανειολήπτη».

54. Γκόρτσος, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, περιεχόμενο και ιδιαιτερότητες, ΧρηΔικ 2007, 165.

υπερχρέωση ή αρκεί να προειδοποιήσει τον καταναλωτή ότι μετά τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης είναι πιθανό να υπερχρεωθεί.

Στην αρχική πρόταση Οδηγίας η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού ήταν διατυπωμένη ευρύτατα εισάγοντας την υποχρέωση των πιστωτικών φορέων για εκ των προτέρων εκτίμηση-είτε ενόψει της σύμβασης πίστωσης ή εγγύησης είτε ενόψει της αύξησης του συνολικού ποσού της πίστωσης ή του εγγυημένου ποσού- με κάθε τρόπο και μέσο που έχουν στη διάθεσή τους ότι ο καταναλωτής θα τηρήσει λογικά τις υποχρεώσεις από την υπό κατάρτιση σύμβαση πίστωσης. Η καθιέρωση της υποχρέωσης να εκτιμάται η πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή, η οποία εντάσσεται στα μέτρα που ο κοινοτικός νομοθέτης θεωρεί ότι πρέπει να ληφθούν στο πλαίσιο υπεύθυνων πρακτικών δανεισμού⁵⁵ συνιστά το πιο άμεσο μέτρο που καθιερώνει η Οδηγία για την πρόληψη της υπερχρέωσης. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Σκέψη 26, η βούληση του κοινοτικού νομοθέτη είναι να ληφθούν από τα κράτη μέλη τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προωθηθούν υπεύθυνες πρακτικές στο πλαίσιο της σχέσης μεταξύ των πιστωτικών φορέων και των καταναλωτών που απορρέει από τη σύμβαση πίστωσης, σε συνάρτηση πάντα με τα χαρακτηριστικά της αγοράς τους στον τομέα της καταναλωτικής πίστης⁵⁶.

Βέβαια, τόσο η ρυθμιζόμενη πολιτική υπεύθυνου δανεισμού όσο και η ίδια η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή είναι αόριστα διατυπωμένες στην Οδηγία όσον αφορά στις ειδικές υποχρεώσεις που συνεπάγονται για τους πιστωτικούς φορείς. Συνεπώς, τα ζητήματα που ανακύπτουν θα πρέπει να ρυθμιστούν από τα κράτη μέλη. Αναφορικά με τα μέσα τα οποία μπορεί να χρησιμοποιεί ο πιστωτικός φορέας για τη συμμόρφωσή του με την επιβαλλόμενη υποχρέωση, δεν αναφέρεται ρητά ποια στοιχεία πληροφόρησης θα πρέπει να αναζητά για να προβεί σε αξιολόγηση της φερεγγυότητας του καταναλωτή. Αξίζει να σημειωθεί ότι καθιερώνεται υποχρέωση του πιστωτικού φορέα και όχι διακριτική

55. Αιτιολογική Σκέψη 26 της Οδηγίας 2008/48/EK στην οποία άλλα τέτοιου είδους μέτρα αναφέρονται η ενημέρωση και η εκπαίδευση των καταναλωτών, συμπεριλαμβανομένων των προειδοποιήσεων για τους κινδύνους της μη καταβολής και της υπερχρέωσης. Ως παράδειγμα προειδοποίησης παρατίθεται η αναφορά που πρέπει να περιλαμβάνεται στα ενυπόθηκα δάνεια στην Ιρλανδία: *“Warning-your home is at risk if you do not keep up payments on a mortgage and or any other loan secured on it; the payment rates on this housing loan may be adjusted by the lender from time to time (section 128), endowment mortgages: warning-there is no guarantee that the proceeds of the insurance policy will be sufficient to repay the loan in full when it becomes due to payment.”* Βλ. Reifner (2006), 399.

56. Λιβαδά, Το νέο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταναλωτική πίστη, Η Οδηγία 2008/48/EK για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, 326.

ευχέρεια όπως συμβαίνει με την πρόσβαση στις βάσεις δεδομένων να λάβει στοιχεία από τον καταναλωτή, τα οποία θα του επιτρέπουν την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας.

Ωστόσο, η ελευθερία που διαθέτει ο πιστωτικός φορέας εξαρτάται από την έκταση πληροφόρησης που σε κάθε περίπτωση θα κρίνει ότι οφείλει να λάβει. Οι πιστωτικοί φορείς οφείλουν και έχουν την ευθύνη του ελέγχου σε εξατομικευμένη βάση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, χρησιμοποιώντας όχι μόνο την πληροφόρηση που αντλούν από τον καταναλωτή κατά το προσυμβατικό στάδιο αλλά και καθόλη τη διάρκεια της μεταξύ τους συμβατικής σχέσης ενώ παράλληλα και οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών θα μπορούσαν να παρέχουν οδηγίες και κατευθύνσεις στους πιστωτικούς φορείς⁵⁷. Παράλληλα δεν προσδιορίζονται τα κριτήρια βάσει των οποίων θα κρίνεται αναγκαία η προσφυγή στις βάσεις δεδομένων. Το αποτέλεσμα είναι να αφήνεται μεγάλη διακριτική ευχέρεια στα κράτη μέλη να συγκεκριμενοποιήσουν τα εν λόγω κριτήρια.

Η μοναδική ρύθμιση που περιλαμβάνεται στην Οδηγία για τις βάσεις δεδομένων είναι η υποχρέωση των κρατών μελών σε περίπτωση διασυνοριακής σύμβασης πίστωσης να διασφαλίζουν την πρόσβαση των πιστωτικών φορέων με εγκατάσταση σε άλλα κράτη μέλη στις βάσεις δεδομένων του κράτους μέλους στο οποίο θα παρασχεθεί η πίστωση, ούτως ώστε να δύνανται να αξιολογήσουν την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή⁵⁸, πάντοτε με την επιφύλαξη της Οδηγίας 95/46/EK για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Μάλιστα η πρόσβαση των πιστωτικών φορέων αυτού του κράτους μέλους στο οποίο θα παρασχεθεί η πίστωση στις βάσεις δεδομένων άλλου κράτους μέλους θα πρέπει να πραγματοποιείται υπό τους αυτούς όρους που ισχύουν για την πρόσβαση των πιστωτικών φορέων που είναι εγκατεστημένοι σε αυτό το κράτος μέλος⁵⁹.

Η άντληση στοιχείων από τις βάσεις δεδομένων αποτελεί σημαντικό στάδιο κατά την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, αφού παρέχει τη δυνατότητα στον πιστωτικό φορέα να ενημερώνεται για τη συνεπή στάση του καταναλωτή αναφορικά με τις υποχρεώσεις του αλλά και για τυχόν άλλα ανοίγματά του σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Το άρθρο 8 περιλαμβάνει όλες τις βάσεις δεδομένων που υφίστανται στα κράτη μέλη, δίχως να κάνει διάκριση (δημόσιες, ιδιωτικές κτλ).

57. Αιτιολογική σκέψη 26, Οδηγία 2008/48/EK

58. Άρ. 9 παρ. 1, α' εδάφιο.

59. Άρ. 9 παρ. 1 εδ. β.

Όπως διευκρινίζεται από την Αιτιολογική Σκέψη 26, το άρθρο 8 δεν εμποδίζει την εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας 2006/48/EK αναφορικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και συνεπώς όταν η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας δημιουργεί αμφιβολίες, ο πιστωτικός φορέας θα δύναται να επιβάλλει υψηλότερο επιτόκιο ή να αξιώσει ασφάλειες⁶⁰. Τόσο σε σχέση με την πληροφόρηση που θα αποκτήσει μέσω του καταναλωτή όσο και σε σχέση με εκείνη που θα λάβει μέσω της πρόσβασης στις βάσεις δεδομένων, ο πιστωτικός φορέας φέρει την ευθύνη και πρέπει να κρίνει τι ενδείκνυται να πράξει στην εκάστοτε περίπτωση ενώ παράλληλα φέρει το βάρος απόδειξης ότι έπραξε ό,τι όφειλε.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας επιφέρει συνέπειες μόνο στον πιστωτικό φορέα, όχι στον καταναλωτή. Επιπρόσθετα, λεκτέο ότι η υποχρέωση εκτίμησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή συνιστά υποχρέωση ως προς τα μέσα και όχι το αποτέλεσμα που θα προκύψει. Δηλαδή η ευθύνη του πιστωτικού φορέα δεν συνδέεται με την επίτευξη του αποτελέσματος αποφυγής της υπερχρέωσης του καταναλωτή αλλά αποκλειστικά και μόνο με την εξάντληση όλων των μέσων που έχει στη διάθεσή του, έτσι ώστε να αξιολογήσει την πιστοληπτική του ικανότητα⁶¹. Η δε αξιολόγηση θα πρέπει να πραγματοποιείται από τον πιστωτικό φορέα με την δέουσα επιμέλεια, όπως προκύπτει από την κάθε περίπτωση.

IV. Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2008/48/EK στο ελληνικό δίκαιο και σε άλλες έννομες τάξεις

Το ελληνικό κράτος προέβη στην ψήφιση της υπ' αριθμόν Ζ1-699/23-6-2010⁶² κοινής υπουργικής απόφασης των υπουργών οικονομικών, οικονομίας, ανταγωνιστικότητας και ναυτιλίας και δικαιοσύνης, διαφάνειας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του συμβουλίου. Η εν λόγω ΚΥΑ αποτελείται από 25 άρθρα τα οποία ενσωματώνουν αυτούσιο το κείμενο της Οδηγίας πλήρους εναρμόνισης. Οι διατάξεις της διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες. Στην **πρώτη** κατηγορία (Άρ. 1-3) ανήκουν οι διατάξεις που καθορίζουν το σκοπό της υπουργικής απόφασης, το πεδίο εφαρμογής της καθώς και διατάξεις που περιέχουν τους ορισμούς της Οδηγίας για τον

60. Πελλένη-Παπαγεωργίου (2012), 63.

61. Αρχική πρόταση Οδηγίας, (COM 2002, 443 τελικό), αιτιολογική έκθεση, άρθρο 9.

62. ΦΕΚ Β' 917/23.6.2010.

καταναλωτή, τον πιστωτικό φορέα και τον μεσίτη πιστώσεων. Στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της εμπίπτει ο καταναλωτής με την έννοιά του να παρουσιάζει σημαντική απόκλιση από την αντίστοιχη του άρθρου 1 παρ. 4Α του ν. 2251/1994. Το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής της περιλαμβάνει τις συμβάσεις πίστωσης παραθέτοντας και λίστα με τις εξαιρούμενες συμβάσεις.

Η **δεύτερη** κατηγορία διατάξεων (Άρ. 4-9) περιλαμβάνει πληροφορίες και πρακτικές που ακολουθούνται σε προσυμβατικό στάδιο. Πρόκειται για τις υποχρεώσεις του πιστωτικού φορέα πριν την κατάρτιση της σύμβασης πίστωσης και δη την υποχρέωση λεπτομερούς πληροφόρησης του καταναλωτή και την υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητάς του. Αναφορικά με τον τρόπο που πρέπει να παρέχονται οι πληροφορίες από τον πιστωτικό φορέα προς τον καταναλωτή, η ΚΥΑ θέτει μία τυποποιημένη πληροφόρηση μέσω των τυποποιημένων ευρωπαϊκών πληροφοριών καταναλωτικής πίστης που περιέχονται στο παράρτημα II της ΚΥΑ. Δεν ορίζονται ωστόσο οι έννομες συνέπειες της μη τήρησης της προσυμβατικής υποχρέωσης πληροφόρησης και συνεπώς εκείνες θα αναζητηθούν στον ΑΚ.

Αναφορικά με την υποχρέωση ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, η ΚΥΑ ορίζει ότι αυτή θα εκπληρώνεται στη βάση των πληροφοριών που παρέχει ο καταναλωτής είτε αυτές εναλλακτικά θα αναζητώνται από βάσεις δεδομένων, πάντοτε υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του εθνικού δικαίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Σε περίπτωση παραβίασης της εν λόγω προσυμβατικής υποχρέωσης, η ΚΥΑ επιβάλλει αυστηρές κυρώσεις για τον πιστωτικό φορέα, οι οποίες μπορεί να φτάσουν μέχρι το σημείο της απώλειας του κόστους πίστωσης και των τόκων.

Η **τρίτη** κατηγορία διατάξεων της ΚΥΑ (Άρ. 10-18) περιλαμβάνει διατάξεις που αναφέρονται στον τρόπο κατάρτισης και στο περιεχόμενο της σύμβασης πίστωσης, καθώς και διατάξεις που προβλέπουν τα δικαιώματα του καταναλωτή από την πιστωτική σύμβαση. Αναφορικά με την κατάρτιση της σύμβασης, η ΚΥΑ δεν απαιτεί την τήρηση του έγγραφου μόνο τύπου ή τη χρήση ηλεκτρονικής υπογραφής αλλά επιτρέπει ρητά την κατάρτιση και “επί άλλου σταθερού μέσου”, το οποίο συνεπάγεται ότι το έγγραφο δεν συνιστά συστατικό τύπο της σύμβασης πίστωσης με καταναλωτή. Αναφορικά με τα δικαιώματα του καταναλωτή από τη σύμβαση της πίστωσης, η ΚΥΑ παρέχει στον καταναλωτή α) δικαίωμα υπαναχώρησης, χωρίς να αναφέρεται λόγος υπαναχώρησης, β) δικαίωμα καταγγελίας μίας σύμβασης πίστωσης αορίστου χρόνου,

χωρίς να τηρηθεί ορισμένη προθεσμία και γ) δικαίωμα πρόωρης εξόφλησης ανά πάσα στιγμή για το σύνολο ή μέρος των υποχρεώσεων του.

Στην περίπτωση των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης ο καταναλωτής αποκτά το δικαίωμα να αποφασίζει για υπαναχώρηση θεωρώντας ότι αποδεσμεύεται και από τις δύο συμβάσεις και δη τη σύμβαση παροχής αγαθών ή υπηρεσιών και τη συνδεδεμένη σύμβαση πίστωσης. Τέλος, στην περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας εκχωρεί σε τρίτον τα δικαιώματά του από τη σύμβαση πίστωσης, τότε ο καταναλωτής έχει δικαίωμα να στραφεί κατά του τρίτου με τα ίδια μέσα άμυνας που είχε και κατά του αρχικού πιστωτή, συμπεριλαμβανομένου και του συμψηφισμού.

Οι βασικές καινοτόμες διατάξεις της ΚΥΑ περιλαμβάνονται κατ' αρχήν στο **άρθρο 5** το οποίο καθιερώνει υποχρέωση παροχής πληροφοριών σε προσυμβατικό στάδιο, στο **άρθρο 8** το οποίο εισάγει την υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, στο **άρθρο 13** το οποίο προβλέπει δικαίωμα καταγγελίας στις συμβάσεις πίστωσης αορίστου χρόνου και στο **άρθρο 14** το οποίο καθιερώνει δικαίωμα αναιτιολόγητης υπαναχώρησης από τη σύμβαση πίστωσης.

V. Η υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή στην ΚΥΑ Ζ1-699/23-6-2010

1. Η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού

Η ΚΥΑ αποσκοπεί στην επίτευξη διαφάνειας κατά τη σύναψη συμβάσεων καταναλωτικής πίστης, επιβάλλοντας την παροχή ενός ελάχιστου επιπέδου ενημέρωσης των καταναλωτών, τόσο πριν τη σύναψη της σύμβασης όσο και μετά από αυτή, παρέχοντας συγκεκριμένα δικαιώματα προς προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών. Στα πλαίσια αυτού του σκοπού εμπεριέχει διατάξεις αναγκαστικού δικαίου, οι οποίες επιβάλλουν στις τράπεζες: (α) εκτεταμένες υποχρεώσεις προσυμβατικής ενημέρωσης των καταναλωτών, καθορίζοντας επ' ακριβώς το ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο και τη μορφή της ενημέρωσης αυτής, καθώς επίσης και το υποχρεωτικό περιεχόμενο των διαφημιστικών μηνυμάτων, (β) την υποχρέωση έρευνας και αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και φερεγγυότητας των καταναλωτών πριν από την έγκριση χορήγησης της πίστωσης και (γ) ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο των συμβάσεων πίστωσης

Μία από τις πιο βασικές καινοτομίες της ΚΥΑ είναι, όπως ευθύς αναφέρθηκε ανωτέρω, η θεμελίωση της υποχρέωσης αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας

και φερεγγυότητας του καταναλωτή. Το ζήτημα το υπεύθυνου δανεισμού συνδέεται με το άρθρο 8 της οδηγίας 2008/48/EK σύμφωνα με το οποίο τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι πιστωτικός φορέας αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή. Με τις διατάξεις της ανωτέρω ΚΥΑ επομένως και κατά κοινοτική πλέον επιταγή, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την υποχρέωση να προβαίνουν σε υπεύθυνο δανεισμό των οφειλετών τους και ως εκ τούτου υποχρεώνονται να εξετάζουν την πιστοληπτική ικανότητα του κάθε υποψήφιου οφειλέτη να ανταπεξέλθει στις συμβατικές του υποχρεώσεις εξυπηρετώντας τις πληρωμές του. Αν επομένως δεν το πράξουν αυτό, τότε, όπως θα αναλυθεί κατωτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις της ανωτέρω ΚΥΑ, ο οφειλέτης απαλλάσσεται από το κόστος της χορηγηθείσας πίστωσης περιλαμβανομένων των τόκων και έχει την υποχρέωση να καταβάλει μόνο το ποσό του κεφαλαίου σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στη σύμβαση πίστωσης δόσεις.

Συνεπώς, σε τέτοιες περιπτώσεις και ιδίως όταν πρόκειται για πιστωτικά ιδρύματα, τείνει να αναγνωριστεί πλέον ένα είδος συνευθύνης⁶³ και συνυπαιτιότητας των δανειστών⁶⁴ καθώς δεν νοείται δολιότητα του δανειολήπτη με μόνη την ανάληψη δανειακής υποχρέωσης της οποίας η εξυπηρέτηση είναι επισφαλής αλλά απαιτείται και η από τον δανειολήπτη πρόκληση άγνοιας της επισφάλειας στους πιστωτές. Δολιότητα, επομένως, θα μπορούσε να νοηθεί μόνο αν ο δανειολήπτης εξαπάτησε τους υπαλλήλους του πιστωτικού ιδρύματος προσκομίζοντας πλαστά στοιχεία ή αποκρύπτοντας υποχρεώσεις του που δεν έχουν καταχωρηθεί στις βάσεις δεδομένων που αξιοποιούν τράπεζες για την οικονομική συμπεριφορά των πελατών τους⁶⁵.

-
63. Η ανωτέρω όμως τυχόν συνευθύνη των πιστωτικών ιδρυμάτων, καθίσταται εμφανέστερη στην ειδικότερη περίπτωση των μακροπρόθεσμων δανείων στεγαστικής πίστης που χορηγήθηκαν σε πολλούς δανειολήπτες και ήταν συνδεδεμένα με την ισοτιμία του Ευρώ με ξένο νόμισμα και κυρίως με το ελβετικό φράγκο (CHF) κατά το χρονικό διάστημα κυρίως πριν την εκδήλωση της κρίσης χρέους της Ελλάδας, ήτοι από το τέλος του έτους 2006 μέχρι και το έτος 2009 (κατά την οποία όμως και ο ανταγωνισμός των τραπεζικών ιδρυμάτων για προσέλκυση πελατών ήταν στο κατακόρυφο), περίοδος δηλαδή υψηλής συναλλαγματικής ισοτιμίας Ευρώ / ελβετικού φράγκου, με δέλεαρ κυρίως τη χαμηλή δόση (λόγω του επιτοκίου LIBOR – LondonInterbankOfferedRate).
64. Βλ. ΕιρΛαρ 78/2013 Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ· ΕιρΠειρ 76 – 77/2012· ΕιρΘεσ 5193/2012 · ΕιρΠεριστ 30/2012 ΤΝΠ Δ.Σ.Α.· ΕιρΚαλυμν 1/2012·ΕιρΠτολεμ 175/2012 ·ΕιρΚαλαβρ 22/2012 ΤΝΠ Δ.Σ.Α.· ΕιρΣερ 12/2012
65. Βλ. σχετικά Αθ. Κρητικού, Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων έκδοση 2012, 57 και ενδεικτικά και μόνο τις ΕιρΚαλυμν 1/2012 ΝοΒ 2012,563 ·ΕιρΜουδ 2/2012 Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ ·ΕιρΑλμωπ 60/2012 Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ· ΕιρΝ.Ιωνίας 4/2011 ΝΟΜΟΣ .

Υποστηρίζεται όμως και η αντίθετη άποψη από τη νομολογία⁶⁶, ότι δηλαδή «...η τελική απόφαση για την κατάρτιση της σύμβασης πίστωσης, είτε δοθούν επαρκείς εξηγήσεις από τον πιστωτικό φορέα είτε όχι, βαρύνει αποκλειστικά τον πιστολήπτη και, ως εκ τούτου, επ' ουδενί δεν πρέπει να θεωρείται ότι ο τελευταίος καταναλωτής απαλλάσσεται από την υποχρέωσή του να επιδείξει επιμέλεια και πρόνοια για την επιλογή της κατάλληλης πίστωσης κατά την κατάρτιση της σύμβασης...» άποψη όμως που δεν βρίσκει επαρκές έρεισμα στο νόμο, αντιτιθέμενη επιπρόσθετα πλήρως στην ανωτέρω αναφερόμενη ΚΥΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις της οποίας και όπως ανωτέρω αναφέρθηκε, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την υποχρέωση να προβαίνουν σε υπεύθυνο δανεισμό των οφειλετών τους και, ως εκ τούτου, υποχρεώνονται να εξετάζουν την πιστοληπτική ικανότητα του κάθε υποψήφιου οφειλέτη να ανταπεξέλθει στις συμβατικές του υποχρεώσεις εξυπηρετώντας τις πληρωμές του, αν δε διαπιστώσουν ότι αυτό δεν συμβαίνει, θα πρέπει να απέχουν από το δανεισμό ακόμη και σε βάρος των οικονομικών τους συμφερόντων εφόσον αυτό προβλέπεται πλέον από το νόμο. Η εν λόγω συμπεριφορά συμβάλλει στην παγίωση της ασφάλειας στις συναλλαγές και στην προστασία των οικονομικά ασθενέστερων πολιτών που προσφεύγουν στον συνεχή τραπεζικό δανεισμό προφανώς για να αντιμετωπίσουν επείγουσες και ανεπίδεκτες αναβολής οικονομικές τους ανάγκες χωρίς την απαραίτητη προς τούτο προηγούμενη και ώριμη σκέψη ως προς τις μελλοντικές αρνητικές επιπτώσεις, ήτοι σε πλήρη αντίθεση με τα αντισυμβαλλόμενα αυτών πιστωτικά ιδρύματα⁶⁷.

Την αρχή του υπεύθυνου δανεισμού⁶⁸, η οποία ορίζεται ως *“το σύνολο των καλών πρακτικών διαφάνειας και υπευθυνότητας, πληροφόρησης και προστασίας το*

66. Βλ. σχετική άποψη που διατυπώνεται στην ΕιρΤυρν 15/2012 Δημοσίευση ΝΟΜΟΣ· ΕιρΦλωρ 1/2012 ΝοΒ 2012,1191.

67. Εισήγηση Ειρηνοδίκη Φαρσάλων κ. Αθανασίου Μπλάντα: «Ο έλεγχος από τον Δικαστή του πραγματικού ύψους της απαίτησης, ειδικά στη περίπτωση των οφειλών σε ξένο νόμισμα, www.dslar.gr

68. Βλ. και το άρθρο 3 παρ. 3 του αγγλικού Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών του 2008, όπου ορίζεται ότι οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση να δανείζουν υπεύθυνα (“wehavetheobligationtolendresponsibly”) χωρίς όμως να προσδιορίζεται το ακριβές περιεχόμενο της υποχρέωσης αυτής (βλ. Τσενέ, Η εξωσυμβατική ευθύνη των τραπεζών από την παροχή εμπορικών τραπεζικών υπηρεσιών, 65. Βλ. επίσης τις αρχές για τον υπεύθυνο δανεισμό, όπως αυτές ανακοινώθηκαν από την “EuropeanCoalitionforResponsibleCredit” (“ECRC”) και οι οποίες εν συντομία είναι οι εξής: 1. Πρέπει να υπάρχει για όλους πρόσβαση στον υπεύθυνο δανεισμό, 2. οι συμβάσεις πίστωσης πρέπει να χαρακτηρίζονται από διαφάνεια και να είναι κατανοητές σε όλους, 3. Η πίστωση θα πρέπει να παρέχεται δίκαια, υπεύθυνα και προσεκτικά καθ'όλη τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης, 4. Η προσαρμογή των όρων της πίστωσης σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών θα πρέπει να προηγείται τυχόν καταγγελίας ή πτώχευσης, 5. η θέσπιση νομοθετικής ρύθμισης για την προστασία του

δανειζόμενου καταναλωτή αλλά και αντίστοιχης προσοχής από πλευράς του τελευταίου.⁶⁹ μνημόνευσε ρητά για πρώτη φορά ο κοινοτικός νομοθέτης στην αρχική πρόταση Οδηγίας για την καταναλωτική πίστη του 2002. Στο τότε άρθρο 9 που έφερε τον τίτλο “υπεύθυνος δανεισμός” θεσπιζόταν η υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να αξιολογήσει με κάθε μέσο και ενδεχομένως ο εγγυητής του θα τηρήσουν λογικά τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τη σύμβαση. Συνεπώς, ο πιστωτικός φορέας θα έπρεπε όχι απλώς να αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή αλλά και την τήρηση των υποχρεώσεών του και άρα έπρεπε να καταλήξει σε μία θετική απάντηση στο αν ο καταναλωτής είναι ικανός να αποπληρώσει το δάνειο. Η αρχική αυτή πρόταση του 2002 απηχούσε ορισμένες εθνικές νομοθεσίες όπως, π.χ. ο ελβετικός νόμος του 2001 για την καταναλωτική πίστη που έχει ήδη εισαγάγει τον υπεύθυνο δανεισμό με την έννοια αυτή. Ο συγκεκριμένος νόμος προβλέπει την υπεύθυνη πίστωση (*crédit responsable*) και συγκεκριμένα την υποχρέωση του δανείζοντος να διενεργεί έλεγχο της ικανότητάς του να συνάψει το δάνειο. Ο έλεγχος αυτός αποσκοπεί στην αποτροπή της υπερχρέωσης του καταναλωτή και συνίσταται στη διαπίστωση της ικανότητάς του να αποπληρώσει την πίστωση, χωρίς να επιβαρύνει εκείνο το μέρος του εισοδήματός του που είναι ακατάσχετο κατά τον ελβετικό πτωχευτικό νόμο.

Επίσης, στην κατατεθείσα το 2006 πρόταση νόμου βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, για την προστασία των καταναλωτών στις τραπεζικές δανειακές συμβάσεις, υπήρχε διάταξη κατά την οποία η τράπεζα αναζητά μεταξύ των συμβάσεων πίστωσης που προσφέρει, το είδος και το συνολικό ποσό της πίστωσης που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες του καταναλωτή, λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική του κατάσταση, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που συνδέονται με το προτεινόμενο προϊόν και τον σκοπό πίστωσης. Διαφορετικά, η πρόταση νόμου προέβλεπε δικαίωμα αποζημίωσης του καταναλωτή.

Αρχικά ασκήθηκε έντονη κριτική από τους πιστωτικούς φορείς αναφορικά με την έκταση των υποχρεώσεών τους. Ωστόσο, υπήρξαν και οι υποστηρικτές του υπεύθυνου δανεισμού με το επιχείρημα ότι με τον τρόπο αυτόν καθιερωνόταν μία

καταναλωτή πρέπει να είναι αποτελεσματική, 6. η πτώχευση των ιδιωτών πρέπει να αντιμετωπίζεται ως δημόσιο πρόβλημα, 7. οι πιστολήπτες πρέπει να διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα για να προασπίσουν τα δικαιώματά τους και να εκφράσουν ελεύθερα τα προβλήματά τους (βλ. Knops, Banksrechtstag 2009, 221 επ.).

69. Περράκης, Η αρχή του “υπεύθυνου δανεισμού” και η πρόσφατη κοινοτική Οδηγία για την καταναλωτική πίστη, ΧρηΔικ 2009, 353.

γενική υποχρέωση επιμέλειας από την πλευρά και των δύο συμβαλλόμενων μερών. Πάντως, εξαιτίας των αντιδράσεων αυτών η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού τροποποιήθηκε σημαντικά. Ούτως, στη θέση του ελέγχου της ικανότητας του πιστολήπτη να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, τέθηκε η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητάς του ενώ στη θέση της “με κάθε μέσο” αξιολόγησης τέθηκε η εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή “βάσει επαρκών στοιχείων” που λαμβάνονται “κατά περίπτωση” από τον καταναλωτή και “εν ανάγκη” κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων.

Με αυτά τα δεδομένα θεωρήθηκε ότι η τελική ρύθμιση του άρθρου 8 της Οδηγίας απέχει πολύ από τον υπεύθυνο δανεισμό κατά την έννοια της αρχικής πρότασης του 2002 μέχρι το σημείο που η Επιτροπή με ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο παρατήρησε ότι εκείνο εγκατέλειψε την αρχή του υπεύθυνου δανεισμού. Σε ανακοίνωσή της προς το Κοινοβούλιο (COM (2007) 546 τελικό) της 21.9.2007, παρατηρεί ότι «το συμβούλιο αποδέχτηκε την υποχρέωση των κρατών μελών να εξασφαλίσουν ότι οι πιστωτές παρέχουν επαρκείς εξηγήσεις ώστε να επιτρέπουν στους καταναλωτές να εκτιμήσουν εάν η προτεινόμενη πίστωση ανταποκρίνεται στις ανάγκες τους και στην οικονομική τους κατάσταση»⁷⁰. Ωστόσο, πολλά στοιχεία ενδεικτικά της αρχής του υπεύθυνου δανεισμού εμφανίζονται στην Αιτιολογική Σκέψη 26 του προοιμίου της Οδηγίας 200/48/EK.

Πιο συγκεκριμένα, στην εν λόγω Αιτιολογική Σκέψη αναφέρεται ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προαγωγή υπεύθυνων πρακτικών σε όλες τις φάσεις της πιστωτικής σχέσης, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών χαρακτηριστικών της πιστωτικής τους αγοράς. Τα εν λόγω μέτρα μπορούν να περιλαμβάνουν επί παραδείγματι την ενημέρωση και εκπαίδευση των καταναλωτών καθώς και προειδοποιήσεις για τους κινδύνους της μη πληρωμής και της υπερχρέωσης. Οι πιστωτικοί φορείς θα πρέπει να αποφεύγουν τον ανεύθυνο δανεισμό και την παροχή πιστώσεων χωρίς προηγούμενο έλεγχο της φερεγγυότητας του καταναλωτή ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να διενεργούν τον αναγκαίο έλεγχο για την αποφυγή ανάλογης συμπεριφοράς και θα πρέπει να καθορίζουν τα αναγκαία μέτρα για την κύρωση των πιστωτών σε ανάλογες περιπτώσεις.

Συνεπώς, τα στοιχεία του υπεύθυνου δανεισμού είναι έκδηλα στην Οδηγία 2008/48/EK και εντοπίζονται στα ακόλουθα σημεία: Κατ' αρχήν, η εξατομικευμένη προστασία του καταναλωτή και κυρίως μέσω της παροχής επαρκών εξηγήσεων,

70. Περράκης, ΧρηΔικ2009,355.

ούτως ώστε ο καταναλωτής να είναι σε θέση να αξιολογήσει εάν η πιστωτική σύμβαση ανταποκρίνεται στην οικονομική του κατάσταση. Έτσι, σηματοδοτείται το πέρασμα από το *prêt-à-porter* στο *sur-mesure*⁷¹. Ο δανείζων δίνει επαρκείς εξηγήσεις στον καταναλωτή, ώστε ο τελευταίος να μπορεί να αξιολογήσει, αν η προτεινόμενη σύμβαση προσαρμόζεται στις δικές του ανάγκες και στη δική του οικονομική κατάσταση. Αυτό επιβάλλει στον πιστωτικό φορέα ένα καθήκον, το οποίο εκφράζεται στο “γνώριζε τον πελάτη σου” (“know your client”) και συνίσταται στο καθήκον να παρουσιάζει προϊόντα που αρμόζουν στις ανάγκες και τις δυνατότητές του. Επίσης, η αντιμετώπιση του κινδύνου της υπερχρέωσης του καταναλωτή, η οποία αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 26 ως χαρακτηριστικό υπεύθυνης πρακτικής περιλαμβάνει όχι μόνο τον έλεγχο της πιστοληπτικής του ικανότητας αλλά και μέτρα ενημέρωσης, ώστε ο καταναλωτής να είναι προειδοποιημένος για τον κίνδυνο μη πληρωμής. Η υπερχρέωση αποτελεί ένα κοινωνικό και συνεπώς υπερατομικό πρόβλημα, του οποίου η αντιμετώπιση έχει αναχθεί σε γενικό στόχο. Η γαλλική νομολογία⁷² έχει καθιερώσει την αρχή ότι η τράπεζα οφείλει να συμβουλευεί τον μη ενήμερο πελάτη της (“*emprunteur non averti*”), όταν διαπιστώσει ότι τα εισοδήματά του είναι δυσανάλογα χαμηλά σε σχέση με τα βάρη που δημιουργεί η χορηγούμενη πίστωση καθώς και ότι δημιουργούνται συνθήκες υπερχρέωσης.

2. Πιστοληπτική ικανότητα και φερεγγυότητα

Οι όροι πιστοληπτική ικανότητα⁷³ και φερεγγυότητα αν και πολλές φορές χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι⁷⁴, ωστόσο, ορθώς στα νεότερα νομοθετήματα φαίνονται ότι αντιδιαστέλλονται, όπως συμβαίνει στο άρθρο 8 παρ. 1 της ΚΥΑ, σύμφωνα με το οποίο “πριν από τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός

71. *Piedelièvre*, La Directive du 23 avril 2008 sur le credit aux consommateurs, D. 2008, 2614 (2617).

72. Π.χ. Cass. 29.6.2007 D. 2007, 2081 σχ. *Piedelièvre* και ήδη Cass. 27.6.1995 D. 621 σχ. *Piedelièvre*.

73. Ο όρος πιστοληπτική ικανότητα ή ο φερόμενος ως συνώνυμος όρος φερεγγυότητα χρησιμοποιείται κατ’ αρχήν με την έννοια που τους έχουν προσδώσει οι οικονομικές επιστήμες, από τις διδασκαλίες και τα πορίσματα των οποίων συνειδητοποιήθηκαν η ανάγκη για την έρευνα και αξιολόγηση των κρίσιμων πιστοληπτικών δεδομένων αλλά και το μικροοικονομικό και μακροοικονομικό όφελος που προκύπτει από τις αναλύσεις των δεδομένων αυτών, όπως αναφέρεται και στις σκέψεις 55-56, 61, 72 και στο διατακτικό (υπό 1) της απόφ. της 23.11.2006, υπόθ. C-238/05 *Asnef-Equifax, Servicios del nformaacion sobre Solvenciay Credito, Skai Administracion del Estado* κατά *Asociacion de Usuarios deServicios Bancarios*, ΣυλλΝομ 2006, I-11145επ.

74. Βλ. *Χιωτέλλης*, Προσωπικά δεδομένα και πιστοληπτική ικανότητα, ΧρηΔικ 2010,303.

φορέας ερευνά και αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα και φερεγγυότητα του καταναλωτή, βάσει επαρκών στοιχείων που λαμβάνονται κατά περίπτωση από τον καταναλωτή κατά το προσυμβατικό στάδιο αλλά και εκείνων που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας συναλλακτικής σχέσης και κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις για την εποπτεία των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων” ή στο άρθρο 27 παρ. 3 του ν. 3601/2007 (ΦΕΚ Α' 178/1.8.2007), όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 4021/2011 (ΦΕΚ Α' 218/3.10.2011), σύμφωνα με το οποίο “σε περίπτωση αίτησης χορήγησης δανείου ή λοιπών πιστώσεων από πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα, οι αιτούντες παρέχουν πλήρη και ακριβή πληροφόρηση για την αξιολόγηση από το πιστωτικό ή το χρηματοδοτικό ίδρυμα της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής τους ικανότητας...”

Όπως γίνεται δεκτό στις οικονομικές επιστήμες, οι ως άνω όροι εμπεριέχουν αφενός μεν «την πιστοληπτική αξιοπιστία εν στενή εννοία» που έχει υποκειμενική διάσταση και αφορά στις προσωπικές και χαρακτηριστικές ιδιότητες του δανειολήπτη (ιδίως τη βούληση προς αποπληρωμή ενός δανείου), αφετέρου δε την «πιστοληπτική ικανότητα» που έχει αντικειμενική διάσταση και αναφέρεται ιδίως στις οικονομικές συνθήκες και παραμέτρους του δανειολήπτη και συνεπώς στην ικανότητά του προς αποπληρωμή του δανείου⁷⁵. Ένα πρόσωπο μπορεί αντικειμενικά να έχει πιστοληπτική ικανότητα αλλά υποκειμενικά να στερείται φερεγγυότητας (γιατί δεν θέλει να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του) και αντιστρόφως κάποιος μπορεί να είναι υποκειμενικά φερέγγυος γιατί θέλει να καταβάλλει τις οφειλές του ακόμα και από το υστέρημά του, σε βάρος άλλων αναγκών του ενώ αντικειμενικά δεν έχει πιστοληπτική ικανότητα.

Η ανωτέρω διάκριση βρίσκει εφαρμογή στην τραπεζική πρακτική όπου χρησιμοποιούνται υποκειμενικά και αντικειμενικά στοιχεία για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψήφιου δανειολήπτη. Στα υποκειμενικά στοιχεία ανήκουν κατά κύριο λόγο η προσωπικότητα του δανειολήπτη, η μόρφωσή του, η σταδιοδρομία του, το επαγγελματικό του υπόβαθρο, στο οποίο εντάσσονται και η σταθερότητα και η ασφάλεια της επαγγελματικής θέσεώς του καθώς και η προηγούμενη οικονομική συμπεριφορά αυτού, κυρίως αναφορικά με την συνεπή εκπλήρωση των οφειλών του ή την τυχόν δυστροπία του. Στα αντικειμενικά στοιχεία ανήκουν τα οικονομικά δεδομένα του δανειολήπτη, όπως επί παραδείγματι το ύψος του μισθού και των εισοδημάτων του, η ύπαρξη περιουσίας ή το ύψος των εξόδων και

75. Βλ. Χιωτέλλης, ΧρηΔικ 2010, 304

των τρεχουσών οφειλών του, επί τη βάσει των οποίων μπορεί να πιθανολογηθεί η δυνατότητά του να αποπληρώσει ένα προς σύναψη δάνειο.

Η συλλογή και ανάλυση των ανωτέρω στοιχείων για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας ενός εν δυνάμει δανειολήπτη λαμβάνει χώρα στη βάση ατομικών δεδομένων συγκεκριμένου προσώπου που διαπραγματεύεται τον δανεισμό. Τα εν λόγω δεδομένα αναλύονται και αξιολογούνται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μετά από συνέντευξη με τον αιτούμενο το δάνειο, από τον οποίο και ζητείται να υποβάλλει τα προς εκτίμηση αναγκαία οικονομικά στοιχεία του. Από τη δεκαετία του 1940 αναπτύχθηκε στις ΗΠΑ και χρησιμοποιείται σήμερα η μέθοδος του “credit scoring”. Πρόκειται για στατιστική-μαθηματική μέθοδο βάσει της οποίας ο υποψήφιος δανειολήπτης εντάσσεται αυτόματα σύμφωνα με συγκεκριμένους αλγορίθμους σε μία ευρύτερη πληθυσμιακή ομάδα με βάση τα προσωπικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά του (ηλικία, επάγγελμα, οικογενειακή κατάσταση, τόπος κατοικίας, δηλωμένο εισόδημα, πιστωτικό ιστορικό, δυνατότητα παροχής εξασφαλίσεων για την πίστωση κτλ), όπως επί παραδείγματι εκείνη των δημοσίων υπαλλήλων με μέσο εισόδημα έναντι των νεοπροσληφθέντων ιδιωτικών υπαλλήλων ή των κατοίκων ακριβών κατοικιών έναντι των κατοίκων υποβαθμισμένων περιοχών, ομάδα για την οποία υπάρχουν ανωνυμοποιημένα στοιχεία ως προς τον τρόπο συμπεριφοράς των μελών της σε συγκεκριμένες καταστάσεις, όπως αναφορικά με την τακτική και σύννομη εκπλήρωση των οικονομικών τους υποχρεώσεων. Από την ένταξη αυτή και με βάση τους αλγορίθμους προκύπτει ένας αριθμός, το *creditscore* κατά κανόνα δε όσο μικρότερος είναι ο αριθμός αυτός τόσο μεγαλύτερη είναι η πιστοληπτική ικανότητα του εν δυνάμει δανειολήπτη⁷⁶.

Όμως, όπως επισημαίνεται⁷⁷ η εν λόγω μέθοδος οδηγεί σε ανεπίτρεπτες διακρίσεις και αποτελέσματα άνισα και μη αντιπροσωπευτικά, “διότι οι προσωπικές αντιλήψεις, η βούληση και η ατομικότητα του καθενός δεν διαδραματίζουν κανένα ρόλο, θετικό ή αρνητικό”. Μάλιστα, το εν λόγω συμπέρασμα συνδέεται γενικότερα με τους κινδύνους από τη χρήση προσωπικών δεδομένων μεταξύ των οποίων επισημαίνεται και “ο κίνδυνος κατηγοριοποίησης των ατόμων μέσω σχηματικής ταξινόμησης και κατάταξης των δεδομένων που αφορούν με συνέπεια να ελέγχονται ευκολότερα τα

76. Για παράδειγμα, οι επί πολλά έτη υπηρετούντες δημόσιοι υπάλληλοι έχουν μεγαλύτερη αξιοπιστία και δυνατότητα αποπληρωμής των δανείων (μικρότερο *creditscore*) από ό,τι οι νεοπροσληφθέντες ιδιωτικοί υπάλληλοι, το ίδιο και οι κάτοικοι πολυτελών προαστείων έναντι κατοίκων υποβαθμισμένων περιοχών κτλ.

77. Βλ. *Χιωτέλλης*, ΧρηΔικ 2010,305

άτομα, να γίνονται διακρίσεις μεταξύ τους και να χειραγωγείται η δράση ή ακόμη και η σκέψη τους⁷⁸. Κρίσιμα ή σημαντικά χαρακτηριστικά και ιδιότητες δεν λαμβάνονται υπόψη ή αξιολογούνται εσφαλμένα ενώ και η βάση δεδομένων για τη συγκεκριμένη ομάδα μπορεί να περιέχει λανθασμένα στοιχεία κτλ.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, τόσο στις εξατομικευμένες μεθόδους αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας όσο και στην αποπροσωποποιημένη μέθοδο του credit scoring χρησιμοποιούνται οι ίδιες εσωτερικές ή εξωτερικές πηγές και δη αφενός τα προσωπικά, οικονομικά στοιχεία που αναφέρει ο ίδιος ο υποψήφιος δανειολήπτης στην αίτησή του για το δάνειο σε συνδυασμό με τα τυχόν υπάρχοντα άλλα στοιχεία στη βάση δεδομένων του ιδρύματος, κατά κανόνα τράπεζας ή επιχείρησης του πιστοδότη από προηγούμενη συναλλακτική σχέση με τον δανειολήπτη (εσωτερικές πηγές) και αφετέρου τα στοιχεία τα οποία υπάρχουν σε βάσεις δεδομένων οργανισμών ή επιχειρήσεων με αντικείμενο δραστηριότητας τη συλλογή και επεξεργασία των κρίσιμων αυτών οικονομικών στοιχείων (εξωτερικές πηγές). Είναι προφανές ότι πρόκειται για δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα κατά περίπτωση) που εντάσσονται στο πεδίο εφαρμογής προστατευτικών κανόνων δικαίου, όπως είναι η προστασία του τραπεζικού απορρήτου και το νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων ή άλλες ειδικότερες νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως π.χ. το αρ. 11 παρ. 1 στοιχ. Ιγ' το ν. 3601/2007.

3.Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και η ειδική νομοθεσία για την χρηματοοικονομική πίστη

Σύμφωνα και με τον ν. 3601/2007 για την «ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων από τα πιστωτικά ιδρύματα, επάρκεια ιδίων κεφαλαίων [κλπ]», που ενσωμάτωσε στην ελληνική έννομη τάξη τις Οδηγίες 2006/48/EK (ανάληψη και άσκηση δραστηριότητας από τα πιστωτικά ιδρύματα) και 2006/49/EK (επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων αυτών), η συλλογή και επεξεργασία εμπορικών πληροφοριών, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών αποτελεί ειδικά επιτρεπόμενη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων (Αρ. 11 παρ. 1 στοιχ. Ιγ' ν. 3601/2007). Ο κοινοτικός και ο εθνικός νομοθέτης αναγνωρίζουν κατ'αρχήν θετικά την σπουδαιότητα των υπηρεσιών αξιολόγησης της

78. Σταθόπουλος, Η χρήση των προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ των ελευθεριών των κατόχων τους και ελευθεριών των υποκειμένων τους, ΝοΒ 2000, 1επ.

πιστωτικής ικανότητας για μικροοικονομικούς και μακροοικονομικούς λόγους και δη τη διασφάλιση των λοιπών δανειοληπτών και πιστωτικών ιδρυμάτων από τυχόν αφερέγγυους δανειολήπτες αλλά και για εξασφάλιση υγιούς τραπεζικού συστήματος και διαφάνειας των τραπεζικών συναλλαγών προς όφελος της εθνικής οικονομίας.

Το άρθρο 27 παρ. 3⁷⁹ του ν. 3601/2007 είναι ενδεικτικό της κεντρικής σημασίας που αποδίδουν τόσο ο κοινοτικός όσο και ο εθνικός νομοθέτης στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των υποψήφιων δανειοληπτών. Πρέπει να γίνει δεκτό ότι από τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα πρέπει να τηρούνται ως προς τη συλλογή των κρίσιμων στοιχείων όλες οι ρυθμίσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των υποψήφιων πιστοληπτών με βάση τον ν. 2472/1997, ιδίως η αρχή της αναλογικότητας και της φειδούς. Το παραπάνω επιβάλλεται να γίνει δεκτό από την τελεολογική⁸⁰ ερμηνεία του άρθρου 27 παρ. 3 του ν. 3601/2007, η οποία είναι σύμφωνη με την Κοινοτική Οδηγία 2006/48/EK, δεδομένου ότι στην υπ' αριθμόν 38 αιτιολογική της σκέψη προβλέπονται τα ακόλουθα:

“Η χρήση εξωτερικών πιστοληπτικών διαβαθμίσεων και εκτιμήσεων των ίδιων των πιστωτικών ιδρυμάτων όσον αφορά τις παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου αντιπροσωπεύει σημαντική βελτίωση όσον αφορά την ευαισθησία κινδύνου και την ορθότητα, από άποψη προληπτικής εποπτείας, των κανόνων περί πιστωτικού κινδύνου. Θα πρέπει να παρέχονται τα κατάλληλα κίνητρα στα πιστωτικά ιδρύματα, ούτως ώστε να υιοθετούν μεθόδους μεγαλύτερης ευαισθησίας κινδύνου. Κατά την παραγωγή των εκτιμήσεων που χρειάζονται για την εφαρμογή των προβλεπόμενων στην παρούσα οδηγία προσεγγίσεων του πιστωτικού κινδύνου, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να προσαρμόζουν τις ανάγκες επεξεργασίας δεδομένων που έχουν στα νόμιμα συμφέροντα προστασίας δεδομένων των πελατών τους, όπως διέπονται από την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία περί προστασίας δεδομένων, ενισχύοντας ταυτόχρονα τις διαδικασίες μέτρησης και διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου των πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να καταστήσουν διαθέσιμες μεθόδους προσδιορισμού

-
79. «Σε περίπτωση αίτησης χορήγησης δανείου ή λοιπών πιστώσεων από πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα, οι αιτούντες παρέχουν πλήρη και ακριβή πληροφόρηση για την αξιολόγηση από το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής τους ικανότητας. Τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τους κατά τη διαβάθμιση των σχετικών κινδύνων με βάση το άρθρο αυτό τυχόν μερική ή ολική άρνηση του αιτούντος να χορηγήσει τέτοιες πληροφορίες. Στις πληροφορίες αυτές δεν περιλαμβάνονται αυτές που σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία αποτελούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα.».
80. Την τελεολογική ερμηνεία επιβάλλει και η ρητή παραπομπή του άρθρου 9 παρ. 4 της ΚΥΑ Ζ1-699/23.6.2010 (που ενσωματώνει στο ελληνικό δίκαιο την Οδηγία 2008/48/EK) στις διατάξεις του ν. 2472/1997.

των εκ του νόμου κεφαλαιακών απαιτήσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων που να απηχούν την κατάσταση προόδου των διαδικασιών των επί μέρους πιστωτικών ιδρυμάτων. Η επεξεργασία δεδομένων θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες περί μεταβιβάσεως δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που ορίζονται στην οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

4. Συγκριτική επισκόπηση του άρθρου 8 της ΚΥΑ και της του άρθρου 809 ΑΚ

Η υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 8 της ΚΥΑ στους πιστωτικούς φορείς για αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των υποψήφιων δανειοληπτών, προέκυπτε ήδη ως δικαίωμα από τη γενική διάταξη του άρθρου 809 ΑΚ για τη σύμβαση δανείου⁸¹. Στην περίπτωση αυτή η προγενέστερη άγνοια της αφερεγγυότητας και η μεταγενέστερη αφερεγγυότητα αποτελούν προϋποθέσεις άρνησης υπεσχημένου δανείου.

Η διάταξη του άρθρου 809 ΑΚ ρυθμίζει την περίπτωση υπόσχεσης δανείου σε πρόσωπο, το οποίο είτε μετά την υπόσχεση έγινε αφερέγγυος είτε ήταν αφερέγγυος κατά την υπόσχεση αλλά ο υποσχεθείς το αγνοούσε χωρίς υπαιτιότητα. Η διάταξη αυτή δικαιολογείται από την αρχή της καλής πίστης στην οποία αντίκειται ο εξαναγκασμός του υποσχεθέντος το δάνειο να προβεί σε εκπλήρωση, ακόμα και αν ο δέκτης της υπόσχεσης έγινε μεταγενέστερα αφερέγγυος ή ήταν αρχικά αφερέγγυος αλλά ο υποσχεθείς το αγνοούσε ανυπαίτια. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει σοβαρός κίνδυνος μη απόδοσης του δανείου, τον οποίο η καλή πίστη δεν επιτρέπει να επωμισθεί ο υποσχεθείς το δάνειο. Γι' αυτόν το λόγο, η ΑΚ 809 αναγνωρίζει δικαίωμα οριστικής άρνησης της παροχής δανείου, η οποία ισοδυναμεί με υπαναχώρηση από τη σύμβαση⁸². Δεν αποκλείεται ο υποσχεθείς το δάνειο να έχει και αξίωση κατά τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες, ιδίως σε περίπτωση δόλιας αποσιώπησης της αφερεγγυότητας⁸³.

81. Βλ. Καραγιάννης, ΧρηΔικ 2010, 304.

82. ΕφΑθ 635/2001, ΕλλΔνη, 765· Βουζίκας, ΕρμΑΚ 809 αρ. 50επ· Ρόκας, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, αρ. 809, αρ. 4· Γεωργιάδης, Ειδ Ενοχ Ι, εν. 41, αρ. 52.

83. Βουζίκας, ΕρμΑΚ 809 αρ. 56, Ι· Γεωργιάδης, Ειδ Ενοχ Ι, εν. 41, αρ. 53.

Ανάμεσα στις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή του άρθρου ΑΚ809 περιλαμβάνεται η αρχική ή η επιγενόμενη αφερεγγυότητα του δέκτη της υπόσχεσης-υποψήφιου δανειολήπτη. Ως αφερεγγυότητα ορίζεται η μόνιμη ανεπάρκεια της περιουσίας του δέκτη της υπόσχεσης να ικανοποιήσει όλες τις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις των δανειστών. Η αφερεγγυότητα πρέπει να είναι πραγματική κατάσταση⁸⁴. Στοιχεία ενδεικτικά της αφερεγγυότητας θεωρούνται ανάμεσα σε άλλα: α) η υποβολή αίτησης πτώχευσης κατά του δέκτη της υπόσχεσης, β) η διενέργεια άκαρπων κατασχέσεων εναντίον του, γ) η παύση των εργασιών της επιχείρησής του, δ) η έκδοση ακάλυπτων επιταγών.

Βάσει των ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι για την έννοια της αφερεγγυότητας κατά το άρθρο ΑΚ 809 θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο στοιχεία αντικειμενικά, και δη η πραγματική έλλειψη ρευστότητας ή περιουσιακών στοιχείων. Αντίθετα, δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη υποκειμενικά στοιχεία⁸⁵ όπως η ετοιμότητα και η βούληση του δέκτη της υπόσχεσης για πληρωμή. Αντίθετα, η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και φερεγγυότητας του άρθρου 8 της ΚΥΑ απαιτεί τη λήψη υπόψη αντικειμενικών μόνο στοιχείων πλην όμως εξετάζονται και τα υποκειμενικά στοιχεία, καθώς ο σκοπός των σχετικών διατάξεων συνίσταται στην προστασία των καταναλωτών από την υπερχρέωση.

5.Προϋποθέσεις της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή σύμφωνα με το άρθρο 8 της ΚΥΑ

5.1Χρόνος και κριτήριο αξιολόγησης

Η αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή πρέπει να λαμβάνει χώρα όχι μόνο κατά το χρονικό σημείο της αρχικής παροχής της πίστωσης (Άρ. 8 παρ. 1) αλλά και σε κάθε αύξησή της (Άρ. 8 παρ. 2). Στην τελευταία περίπτωση ο πιστωτικός φορέας προσαρμόζει στα πρόσφατα δεδομένα τα χρηματοπιστωτικά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του σχετικά με τον καταναλωτή και αξιολογεί την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή.

84. Βουζίκας, ΕρμΑΚ 809, αρ. 30 · Γεωργιάδης, ΕιδΕνοχ Ι, εν. 41 αρ. 48.

85. Πρβλ. Χιωτέλλης, ΧρηΔικ 2010, 303, σημ. 12, ο οποίος υποστηρίζει ότι κατά το ελληνικό αστικό δίκαιο ο όρος φερεγγυότητα αποτελεί νομική έννοια με συγκεκριμένο περιεχόμενο που περιλαμβάνει τόσο αντικειμενικά όσο και υποκειμενικά στοιχεία όπως προκύπτει από τα άρθρα 468 (ανάληψη ευθύνης από τον εκχωρητή για την φερεγγυότητα το οφειλέτη) και ΑΚ 809 (υπόσχεση δανείου σε αρχικά ή μεταγενέστερα αφερέγγυο πρόσωπο

Το κριτήριο αξιολόγησης αναφορικά με το ποιος θεωρείται αφερέγγυος, δεν προσδιορίζεται ρητά στο Άρ. 8 της ΚΥΑ. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι στο πλαίσιο της επεξεργασίας των οικονομικών δεδομένων, η προϋπόθεση της αφερεγγυότητας πληρούται κατά την ΑΠΔΠΧ όταν οιοφειλές από πιστωτικές συμβάσεις είναι “βεβαιωμένες και απαιτητές”⁸⁶. Αντίθετα, στο άρ.1 παρ. 1 του ν. 3869/2010, για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, η προϋπόθεση της αφερεγγυότητας πληρούται όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε μόνιμη αδυναμία να ανταπεξέλθει στις πληρωμές των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών του [πρόκειται για ρύθμιση αντίστοιχη με τη βασική προϋπόθεση της παύσης πληρωμών για την κήρυξη εμπόρου σε πτώχευση (αδυναμία εκπλήρωσης χρηματικών υποχρεώσεων κατά τρόπο γενικό και μόνιμο- άρ. 3 παρ. Του ΠτΚ)]. Γι αυτό η νέα ρύθμιση αυτή χαρακτηρίσθηκε ως πτώχευση των ιδιωτών⁸⁷(και ιδίως πτώχευση των καταναλωτών).

Ως αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών νοείται η έλλειψη ρευστότητας του οφειλέτη, δηλαδή τόσο η έλλειψη ρευστών διαθεσίμων όσο και η έλλειψη δυνατότητας άμεσης ρευστοποίησης της υπάρχουσας περιουσίας του προκειμένου να ανταποκριθεί στις ληξιπρόθεσμες οφειλές του⁸⁸. Επιπλέον, η αδυναμία θα πρέπει να είναι πραγματική, δηλαδή να αφορά σε υφιστάμενα χρέη αλλά και μόνιμη, να μην οφείλεται δηλαδή σε παροδικά αίτια, όπως για παράδειγμα η αντιμετώπιση έκτακτων χρεών που συνεπάγονται μόνο προσωρινή έλλειψη ρευστότητας του οφειλέτη⁸⁹. Συνεπώς, δεν εντοπίζονται ουσιαστικές διαφορές ως προς την έννοια της φερεγγυότητας μεταξύ της νέας ρύθμισης για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα και εκείνης του ΑΚ 809. Επομένως, και για την αφερεγγυότητα του υποψήφιου δανειολήπτη το κρίσιμο στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι αν υπάρχει μόνιμη αδυναμία πληρωμής να ανταποκριθεί στην καταβολή των δόσεων προγενέστερων δανείων του.

86. Βλ. Την υπ' αρ. 86/2002 απόφαση της Αρχής, www.dta.gr

87. Βλ. Σταθόπουλος, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (ν. 3869/2010), ΧρηΔικ 2011, 181επ. Σχετικά με τις προϋποθέσεις εφαρμογής του ν. 3869/2010, βλ. Κρητικός, Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων με βάση τον ν. 3869/2010, όπως ισχύει μετά τις επελθούσες νομοθετικές μεταβολές, 2η έκδοση 2012, 50επ

88. Ρούσσος, Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα-δομή και λειτουργία ν.3869/2010, ΕφΑΔ 2010, 1289

89. Παπαρσενίου, Η υπερχρέωση των ιδιωτών κατά το ν.3829/2010, ΕφΑΔ2011,96.

Επιπρόσθετα, το Άρ. 8 της ΚΥΑ αναφέρεται απλώς σε “επαρκή στοιχεία”, τα οποία λαμβάνονται “κατά περίπτωση από τον καταναλωτή κατά το προσυμβατικό στάδιο αλλά και εκείνων που έχει παράσχει κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας συναλλακτικής σχέσης και κατόπιν έρευνας στην κατάλληλη βάση δεδομένων...”. Συνεπώς, καθίσταται σαφές ότι η επαρκής πληροφόρηση του πιστωτικού φορέα εδράζεται όχι μόνο σε αντικειμενικά αλλά και σε υποκειμενικά στοιχεία.

5.2 Έλεγχος της φερεγγυότητας του καταναλωτή

5.2.1 Γενικά

Αναφορικά με τις πηγές πληροφόρησης του πιστωτικού φορέα προκειμένου να εκτιμήσει την φερεγγυότητα του υποψήφιου δανειολήπτη, αυτές είναι κατά το άρθρο 8 της ΚΥΑ, ο ίδιος ο καταναλωτής και οι κατάλληλες βάσεις δεδομένων. Επιπρόσθετα, ο πιστωτικός φορέας δύναται να εκτιμήσει τη φερεγγυότητα του υποψήφιου δανειολήπτη ανατρέχοντας στις πληροφορίες που έχει συλλέξει από τον καταναλωτή κατά τη διάρκεια μακροχρόνιας συναλλακτικής σχέσης. Έτσι, ο πιστωτικός φορέας δεν περιορίζεται μόνο στις πληροφορίες που συλλέγει κατά περίπτωση από τον καταναλωτή-υποψήφιο δανειολήπτη αλλά έχει την ευχέρεια να επιλέξει μεταξύ άλλων τρόπων πληροφόρησης υπό την προϋπόθεση ότι ο τρόπος αυτός είναι κατάλληλος και πρόσφορος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Συνεπώς, ο πιστωτικός φορέας φέρει ευθύνη για τα μέση πληροφόρησης που επιλέγει αφού αυτός κρίνει τι ενδείκνυται να ερευνήσει κάθε φορά και συνεπώς φέρει το βάρος απόδειξης ότι έπραξε αυτό που μπορούσε⁹⁰. Η Οδηγία δεν παρέχει περαιτέρω διευκρινίσεις ως προς τα στοιχεία που η τράπεζα πρέπει να ζητά για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, κάτι το οποίο επαφίεται στο εθνικό δίκαιο ή στην πρωτοβουλία της τράπεζας.

5.2.2 Πληροφορίες από τον καταναλωτή

Οι πληροφορίες που παρέχει ο καταναλωτής στον πιστωτικό φορέα, είτε κατόπιν σχετικού αιτήματος είτε με δική του βούληση, αφορούν στο ύψος του μισθού και των εισοδημάτων του ή στο ύψος των τρεχουσών οφειλών του, στη βάση των οποίων μπορεί να πιθανολογηθεί η δυνατότητά του να αποπληρώσει το δάνειο που

90. Περράκης, ΧρηΔικ 2009, 357

πρόκειται να συναφθεί. Οι πληροφορίες που ο πιστωτικός φορέας έχει αποκτήσει από τον καταναλωτή κατά τη διάρκεια της μακροχρόνιας συναλλακτικής σχέσης αναφέρονται συνήθως στην προηγούμενη οικονομική συμπεριφορά αυτού, κυρίως αναφορικά με την κανονική εκπλήρωση των οφειλών του ή την τυχόν δυστροπία του. Εξυπακούεται ότι εφόσον υφίστανται επαρκή στοιχεία από την πάγια συναλλακτική σχέση, δεν χρειάζεται εκ νέου συλλογή στοιχείων.

5.2.3 Πληροφορίες από βάσεις δεδομένων

α. Προσωπικά δεδομένα και πιστοληπτική ικανότητα

Ο ν. 2472/1997 θέσπισε τις προϋποθέσεις “για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής”. Κατά τη θέσπιση αυτή των προϋποθέσεων ο νομοθέτης έπρεπε να προβεί σε στάθμιση δικαιωμάτων και στο συγκερασμό αντίθετων συμφερόντων και δη της προστασίας του υποκειμένου των δικαιωμάτων και αφετέρου της διασφάλισης της κυκλοφορίας και χρήσης τους⁹¹. Η στάθμιση πραγματοποιείται βάσει των νομοθετικών επιλογών, όπως αυτές εμφανίζονται στα άρθρα 4 και 5 του ν. 2472/1997 αναφορικά με την ποιότητα των δεδομένων και τις προϋποθέσεις επεξεργασίας αυτών⁹².

Το πεδίο εφαρμογής του ν. 2472/1997 περιλαμβάνει και τον χώρο του τραπεζικού-πιστωτικού συστήματος αναφορικά με τα οικονομικά δεδομένα που χρησιμοποιούνται από πιστωτικά ιδρύματα, εταιρίες έκδοσης πιστωτικών καρτών και λοιπούς φορείς του χρηματοπιστωτικού τομέα, για την εκ μέρους τους ορθή εκτίμηση της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους ή των υποψήφιων πελατών τους⁹³. Όπως, έχει αναφερθεί ανωτέρω, με την επεξεργασία των οικονομικών δεδομένων στην Ελλάδα (είναι επιφορτισμένη η Τειρεσίας ΑΕ η οποία τηρεί το βασικό αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς με περαιτέρω

91. Βλ. Την εισηγητική έκθεση του ν. 2472/1997, ΚΝοΒ 1997, 501επ και Σταθόπουλος, ΝοΒ 2001, 1επ

92. Βλ. την εισηγητική έκθεση του ν. 2472/1997, ΚΝοΒ 1997, 504 και Καλλιμόπουλος, Ανάκληση συναίνεσης του υποκειμένου περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (γνωμ.), ΧρημΔικ 2010, 286

93. Βλ. Καλλιμόπουλος, ΧρηΔικ 2010, 286 · Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ. 2004, 1381

υποαρχεία⁹⁴: **1)** σύστημα αθέτησης υποχρεώσεων, **2)** σύστημα υποθηκών και προσημειώσεων και **3)** σύστημα συγκέντρωσης κινδύνων.

β. Πρόσφορα και συναφή για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας δεδομένα προς επεξεργασία

Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα πιστωτικά ιδρύματα προς αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας φυσικών προσώπων που απευθύνονταν σε αυτά για τη σύναψη σύμβασης πίστωσης ή δανείου είχε ως συνέπεια την αναγκαιότητα καθορισμού των κανόνων της εν λόγω επεξεργασίας. Οι κανόνες αυτοί τέθηκαν με αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, την οποία έχουν απασχολήσει ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν να κάνουν με πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα⁹⁵, τα σημαντικότερα όμως σχετίζονται με την χρησιμοποίηση των εν λόγω δεδομένων στο πλαίσιο της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας⁹⁶. Κάποια από τα εν λόγω ζητήματα έχουν ρυθμιστεί και νομοθετικά με αποσπασματικό τρόπο⁹⁷. Άξιος λόγου από δικαιοσυγκριτική άποψη είναι και ο γενικός κανόνας που έχει τεθεί στη γερμανική έννομη τάξη περί του επιτρεπτού της σύνδεσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, κατά τον οποίο μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο παράμετροι που η συνάφεια-προσφορότητά τους για την εν λόγω αξιολόγηση μπορεί να αποδειχθεί με τους αντίστοιχους κανόνες των μαθηματικών-στατιστικής, ενώ η στατιστικά διαπιστωμένη καταλληλότητα είναι αναγκαία όχι όμως και ικανή συνθήκη για τη νόμιμη επεξεργασία⁹⁸. Τα τηρούμενα από την Τειρεσίας ΑΕ αρχεία δεδομένων είναι τα ακόλουθα:

-
- 94.** Βλ. *Καραγιάννη*, Προσέγγιση μίας περίπτωσης ανεπίτρεπτης σύνδεσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, *ΧρηΔικ* 2010,313
 - 95.** Βλ. τις υπ' αριθμόν 33/2008 · 41/2008 · 16/2009· 45/2009· 46/2009· 50/2009· 58/2009· 59/2009· 60/2009· 74/2009 · 23/2010 και 54/2010 αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.
 - 96.** Βλ. κυρίως τις αποφάσεις-κανονιστικές πράξεις της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 109/1999· 86/2002 και 24/2004 καθώς και τις υπ' αριθμόν 523/1999· 25/2004· 11/2006 και 6/2006 που εμμέσως αφορούν στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας.
 - 97.** Βλ. το τελευταίο εδάφιο της παρ. 3 του άρ. 27 του ν. 3601/2007 και τα άρθρα 8 και 9 της ΚΥΑ Ζ1699/2010 με την οποία εναρμονίζεται το Ελληνικό δίκαιο στην Οδηγία 2008/48 και τη διάταξη του άρ. 70 του ν. 3746/2009.
 - 98.** Βλ. την απόφαση της γερμανικής Ανώτατης Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα της 19/20.4.2007, κατά την οποία κατ' εφαρμογή των παρ. 3 υποπαρ. 9 και 28 υποπαρ. 1 περ. 1 αρ. 1 του γερμανικού νόμου για την προστασία

1.Αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς

Το εν λόγω αρχείο περιλαμβάνει τα ακόλουθα υποαρχεία:

1.1Σύστημα Αθέτησης Υποχρεώσεων (ΣΑΥ)

Το αρχείο αυτό αποσκοπεί στην εκτίμηση της φερεγγυότητας των υποψήφιων δανειοληπτών και περιλαμβάνει δεδομένα περί την αθέτηση συγκεκριμένων οικονομικών υποχρεώσεων⁹⁹. Τα σπουδαιότερα εκ των δεδομένων αυτών είναι: ακάλυπτες (σφραγισμένες επιταγές), απλήρωτες κατά τη λήξη τους συναλλαγματικές, καταγγελίες συμβάσεων δανείων και πιστώσεων, διαταγές πληρωμής, κατασχέσεις, προγράμματα πλειστηριασμών, αιτήσεις πτώχευσης, τροπές προσημειώσεων σε υποθήκες, διοικητικές κυρώσεις κατά παραβατών φορολογικών νόμων, αιτήσεις εξωδικαστικού συμβιβασμού και αιτήσεις και αποφάσεις δικαστικής ρύθμισης οφειλών και χρεών (ν.3869/2010). Ο χρόνος τήρησης των δεδομένων σε αυτό το αρχείο κυμαίνεται από δύο έως δέκα έτη, ανάλογα με τη σοβαρότητα κάθε περίπτωσης αθέτησης οικονομικών υποχρεώσεων¹⁰⁰. Πηγή των δεδομένων αυτών είναι τα

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν επιτρέπεται να συνδεθούν ευαίσθητα δεδομένα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας. Βλ και την παρ. 28b με τίτλο *scoring* του ομοσπονδιακού νόμου για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μετά την τροποποίηση του 2009.

99. Βλ. τις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 109/1999 και 24/2004.

100. Σύμφωνα με την υπ' αρ. 523/19.10.1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, ο χρόνος διατήρησης των οικονομικών δεδομένων ορίστηκε ανά κατηγορία δεδομένων είτε ευθέως είτε έμμεσα περιπτώσιολογικά και δη:1) Εως τρεις σφραγισμένες επιταγές ή/και απλήρωτες συναλλαγματικές συνολικού ποσού έως και 1.500 ευρώ διαγράφονται από το αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών εφόσον έχουν εξοφληθεί ή τακτοποιηθεί αποδεδειγμένα και έχει παρέλθει η ημερομηνία στέρησης βιβλιαρίου επιταγών, 2) Εφόσον, στο αρχείο καταχωρηθούν πληροφορίες για μέχρι πέντε σφραγισμένες επιταγές ή/και απλήρωτες συναλλαγματικές συνολικού ποσού έως και 3.000 ευρώ διαγράφονται από το αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών είκοσι τέσσερις μήνες από την ημερομηνία έκδοσης ή λήξης αντίστοιχα, της πιο πρόσφατης από τις ανωτέρω επιταγές ή συναλλαγματικές, εφόσον έχουν εξοφληθεί αποδεδειγμένα και εφόσον έχει παρέλθει η ημερομηνία στέρησης βιβλιαρίου επιταγών, 3)Σφραγισμένες επιταγές και απλήρωτες συναλλαγματικές, πέραν των προαναφερομένων ορίων, όπως και καταγγελίες συμβάσεων πιστωτικών καρτών και δανείων καταναλωτικής πίστης διατηρούνται στο αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών για χρονικό διάστημα τριών ετών, 4)Διαταγές πληρωμής διατηρούνται στο αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών για πέντε χρόνια, 5) Προγράμματα πλειστηριασμών, κατασχέσεις, επιταγές του ΝΔ. 1923 και διοικητικές κυρώσεις του Υπουργείου Οικονομικών διατηρούνται στο αρχείο μεταδιδόμενων πληροφοριών για επτά χρόνια., 6) Οι αιτήσεις πτωχεύσεων διαγράφονται είτε με την καταχώρηση της πληροφορίας της επ' αυτών απόφασης για κήρυξη της πτώχευσης, είτε εφόσον ματαιωθεί η επ' αυτών συζήτηση μετά δωδεκάμηνο από την ημερομηνία της (ματαιωθείσας) συζήτησης, 7) Οι πληροφορίες για κηρυχθείσες πτωχεύσεις δεν διαγράφονται από το αρχείο, 8) Οι πληροφορίες για προσημειώσεις υποθηκών και υποθήκες διαγράφονται από το αρχείο όταν αρθούν με

δικαστήρια και υποθηκοφυλακεία και κτηματολογικά γραφεία της χώρας, τα πιστωτικά ιδρύματα, οι εταιρίες έκδοσης και διαχείρισης πιστωτικών καρτών, οι εταιρίες παροχής πιστώσεων και το υπουργείο οικονομικών. Ο έλεγχος της ακρίβειας των δεδομένων φυσικών προσώπων που αφορούν στο ονοματεπώνυμο, ΑΦΜ, αριθμός δελτίου ταυτότητας και διεύθυνση κατοικίας μπορεί να γίνει μέσω του αρχείου της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων¹⁰¹. Για τη συλλογή και επεξεργασία των ανωτέρω δεδομένων δεν απαιτείται η συγκατάθεση του υποκειμένου κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρ. 5 παρ. 2^α του ν. 2472.1997.

Σημειώνεται ότι για τις εταιρίες εμπορίας πληροφοριών ισχύει η υπ' αριθμόν 50/20.1.2000 απόφαση¹⁰² της ΑΠΔΠΧ, σύμφωνα με την οποία είναι επιτρεπτή χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, η επεξεργασία των παρακάτω περιοριστικά αναφερόμενων δεδομένων: αιτήσεις πτώχευσης, αποφάσεις επί αιτήσεων πτώχευσης, διαταγές πληρωμής, προγράμματα πλειστηριασμών, μεταβολές προσωπικών εταιριών, ανώνυμων εταιριών, εταιριών περιορισμένης ευθύνης και κοινοπραξιών, υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών, κατασχέσεις και επιταγές, διαμαρτυρημένες συναλλαγματικές και γραμμάτια εις διαταγή¹⁰³.

1.2 Σύστημα Υποθηκών και προσημειώσεων (ΣΥΠ)

Σκοπός του αρχείου είναι η ενημέρωση των πιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με εμπράγματα βάρη επί ακινήτων, δηλαδή υποθηκών και προσημειώσεων¹⁰⁴. Πηγή των δεδομένων αυτών είναι τα υποθηκοφυλακεία και τα κτηματολογικά γραφεία της χώρας. Τα δεδομένα τηρούνται έως τη διαγραφή του σχετικού βάρους από τα αντίστοιχα δημόσια βιβλία. Για τη συλλογή και επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων δεν απαιτείται συγκατάθεση του υποκειμένου, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρ. 5 παρ. 2^α του ν. 2472/1997.

σχετική εγγραφή στα βιβλία του αρμόδιου Υποθηκοφυλακείου. Σημειώνεται ότι τα δεδομένα που έχουν καταχωρηθεί στο αρχείο μέχρι την 1.5.1993 έχουν διαγραφεί με την πάροδο δεκαετίας ακόμη και αν δεν έχουν προσκομισθεί αποδείξεις εξόφλησης των σχετικών οικονομικών υποχρεώσεων.

101. Βλ. την υπ' αριθμόν 21/2007 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

102. Η απόφαση αυτή επαναλήφθηκε με την υπ' αριθμόν 26/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, ΚΝοΒ 52 (2004), 686.

103. *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ. 2004, 1383.

104. Βλ. τις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 109/1999 και 24/2004.

1.3 Σύστημα Συγκέντρωσης κινδύνων (ΣΣΚ)

Η δημιουργία του εν λόγω αρχείου έχει ως σκοπό την εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας με αναγωγή στη συγκέντρωση υποχρεώσεων από δάνεια και πιστώσεις, είτε αυτές αφορούν ενήμερες είτε ληξιπρόθεσμες οφειλές, από χορηγήσεις στεγαστικής, καταναλωτικής και επιχειρηματικής φύσης αλλά και ρυθμίσεις με βάση τον ν. 3869/2010¹⁰⁵. Πηγή των εν λόγω δεδομένων είναι τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα. Ο χρόνος τήρησής τους δεν μπορεί να υπερβαίνει την πενταετία.

Επιτρέπεται στα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα η διαβίβαση προς καταχώρηση των εν λόγω δεδομένων χωρίς τη συναίνεση των υποκειμένων κατ' απόκλιση από τη διάταξη του άρ. 5 παρ. 1 του ν. 2472/1997 αλλά για την πρόσβαση στο σχετικό αρχείο απαιτείται συγκατάθεση του υποκειμένου-υποψήφιου δανειολήπτη¹⁰⁶. Η άρνηση της συγκατάθεσης λαμβάνεται υπόψη από το πιστωτικό ίδρυμα. Η Αρχή έκρινε¹⁰⁷ ορθά ότι δεν είναι νόμιμη η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων που αφορούν στην υγεία υποψήφιου δανειολήπτη, στο μέτρο που δεν έχει λάβει η τράπεζα άδεια, την οποία θα ελάμβανε μόσο εφόσον συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του ν. 2472/1997. Συνεπώς, τα εν λόγω δεδομένα δεν πρέπει να συνδεθούν με της αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας. Αναφορικά με το επιτρεπτό της τήρησης δεδομένων στο εν λόγω αρχείο και πρόσβασης των πιστωτικών ιδρυμάτων σε αυτά σε περίπτωση ανάκλησης της δοθείσας συναίνεσης¹⁰⁸, η ΑΠΔΠΧ έχει λάβει αρνητική θέση¹⁰⁹, η οποία μάλιστα επέτρεψε τη

105. Βλ. την απόφαση της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 86/2002 και το άρθρο 70 του ν. 3746/2009.

106. Βλ. το άρθρο 70 του ν. 3746/2009.

107. Βλ. Απόφαση 55/2010 της Αρχής (www.dta.gr)

108. Αναφορικά με το ζήτημα στις ανάκλησης της συναίνεσης του υποκειμένου και των έννομων συνεπειών της ανάκλησης αυτής είχε δημιουργηθεί στο παρελθόν προβληματισμός από τη συμπεριφορά υποψήφιων δανειοληπτών, οι οποίοι για να λάβουν δάνειο ή πίστωση από ένα πιστωτικό ίδρυμα έδιναν τη συναίνεσή τους για την επεξεργασία δεδομένων που αφορούσαν την συγκέντρωση υποχρεώσεών τους, την οποία συναίνεση όμως στη συνέχεια ανακαλούσαν και απευθύνονταν σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα για να λάβουν δεύτερη πίστωση. Αν η ανάκληση είχε ως συνέπεια να μην εμφανιζόταν στο αρχείο η πρώτη πίστωση τότε το δεύτερο πιστωτικό ίδρυμα θα χορηγούσε ενδεχομένως περαιτέρω δάνειο ή πίστωση χωρίς να έχει υπολογίσει στη συγκέντρωση κινδύνων την πρώτη πίστωση. Η απόφασή του θα είχε επομένως στηριχθεί επί εσφαλμένης πληροφορίας.

109. Βλ. την υπ' αριθμόν 66/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

δημιουργία αρχείου ανακλήσεων των συναινέσεων των υποκειμένων, ώστε να είναι δυνατή η σχετική πληροφόρηση¹¹⁰.

Οι ανωτέρω αρχές πρέπει να εφαρμόζονται και στην περίπτωση των διασυνωριακών πιστώσεων για τις οποίες το άρ. 9 παρ. 1 της εναρμονιστικής ΚΥΑ ορίζει ότι επιτρέπεται η πρόσβαση των πιστωτικών φορέων των άλλων κρατών-μελών στο διατραπεζικό αρχείο δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς που λειτουργεί στην Ελλάδα υπό τους ίδιους όρους πρόσβασης που προβλέπονται για τους εθνικούς πιστωτικούς φορείς.

2. Αρχείο Ταυτοτήτων/Διαβατηρίων και Αρχείο Καταγγελλθεισών Συμβάσεων Επιχειρήσεων

Τα δύο αυτά αρχεία δεν αφορούν άμεσα στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας. Το αρχείο ταυτοτήτων και διαβατηρίων σκοπό έχει την προστασία από τον κίνδυνο κατάρτισης πιστωτικών συμβάσεων με στοιχεία απολεσθέντων ή κλαπέντων δελτίων ταυτότητας ή διαβατηρίων¹¹¹. Τα δεδομένα για τα κλαπέντα/απολεσθέντα δελτία ταυτότητας και διαβατήρια προέρχονται από το σχετικό αρχείο του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη. Το αρχείο καταγγελλθεισών συμβάσεων επιχειρήσεων σκοπό έχει τον περιορισμό της απάτης στα σημεία συναλλαγών με χρήση πιστωτικών καρτών¹¹². Περιεχόμενο του αρχείου αποτελούν δεδομένα για καταγγελίες συμβάσεων μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων σε σχέση με συγκεκριμένες περιπτώσεις παράνομης συμπεριφοράς, όπως αποδοχή κλεμμένων ή πλαστών πιστωτικών καρτών, κατάρτιση εικονικών συναλλαγών κλπ. Πηγή των δεδομένων είναι τα πιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρίες έκδοσης πιστωτικών καρτών και ο χρόνος διατήρησής τους είναι πέντε έτη.

γ. Μη πρόσφορα και μη συναφή για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας δεδομένα προς επεξεργασία- ανεπίτρεπτη σύνδεση

Οι κατηγορίες των υπό επεξεργασία προσωπικών δεδομένων ρυθμίσθηκαν και αρνητικά, αποκλειωμένων ορισμένων κατηγοριών οικονομικών δεδομένων από

110. Βλ. την υπ' αριθμόν 68/2005 απόφαση της ΑΠΔΠΧ καθώς και την γνωμοδότηση του Καλλιμόπουλου, Ανάκληση συναίνεσης του υποκειμένου περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΧρηΔικ 2010, 285.

111. Βλ. τις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 523/1999 και 25/2004.

112. Βλ. την απόφαση της ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμόν 6/2006.

την επεξεργασία χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους. Έτσι, αποκλείστηκαν από την επεξεργασία τα ευμενή δεδομένα¹¹³, τα δεδομένα τα οποία αφορούν στη συγκέντρωση κινδύνων που έχουν αναλάβει ιδιώτες και επιχειρήσεις από καταναλωτικά/προσωπικά δάνεια και πιστωτικές/χρεωστικές κάρτες καθώς και στοιχεία για οφειλόμενα μικροποσά. Συγκεκριμένα με την υπ' αριθ. 109/1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ κρίθηκε ότι απαγορεύεται να υποβάλλονται σε επεξεργασία δεδομένα που αφορούν σε αγορές και πωλήσεις ακινήτων, ως μη συμβιβαζόμενα με την αρχή της αναλογικότητας κατά την οποία τα δεδομένα δεν πρέπει να είναι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτούνται εν όψει του σκοπού της επεξεργασίας.

Επίσης, με την υπ' αριθμόν 86/2002 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, η Αρχή αποφάνθηκε ότι δεν είναι συμβατή με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων η χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου, επεξεργασία δεδομένων τα οποία αφορούν στη συγκέντρωση κινδύνων που έχουν αναλάβει ιδιώτες και επιχειρήσεις από καταναλωτικά/προσωπικά δάνεια και πιστωτικές/χρεωστικές κάρτες. Και αυτό διότι για να θεωρηθεί νόμιμη η επεξεργασία, είναι αναγκαία η ύπαρξη μη καταβληθέντος, βεβαιωμένου και απαιτητού χρέους καθώς και η αποδεδειγμένη απαίτηση του χρέους από τον πιστωτή με σκοπό την εκπλήρωση των νόμιμων υποχρεώσεων του οφειλέτη, δηλαδή ο δανειστής να έχει δηλώσει τη βούλησή του να επιδιώξει την είσπραξή της π.χ. με καταγγελία της πιστωτικής σύμβασης, η οποία συνοδεύεται και με εξώδικη πρόσκληση για καταβολή του ληξιπρόθεσμου χρέους. Στην ίδια απόφαση η Αρχή χρησιμοποιεί το επιχείρημα ότι η συλλογή στοιχείων, πέραν των βεβαιωμένων και απαιτητών οφειλών, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και τη μείωση των επισφαλειών που προκύπτουν από την υπερχρέωση, είναι μη πρόσφορη και δυσανάλογη με τον επιδιωκόμενο σκοπό, δηλαδή της προστασία της εμπορικής πίστης και την εξυγίανση των συναλλαγών και συνεπώς αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας.

Πέραν των ανωτέρω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν στην οικονομική συμπεριφορά των υποψήφιων δανειοληπτών, η πιθανολόγηση μελλοντικής εξέλιξης της συμβατικής σχέσης πιστωτικού ιδρύματος και δανειολήπτη μπορεί να συνδεθεί και με άλλες πληροφορίες μόνο έμμεσα ή και καθόλου συσχετιζόμενες με την οικονομική συμπεριφορά των υποψήφιων δανειοληπτών. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να έχουν να κάνουν με τον τόπο κατοικίας τους, την οικογενειακή τους κατάσταση, την οικονομική δραστηριοποίηση συγγενικών τους

113. Π.χ. κατοχή πιστωτικής κάρτας ή μπλοκ επιταγών, ακίνητη περιουσία κτλ.

προσώπων, ακόμη και την κατάσταση της υγείας τους στο μέτρο που η αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων σχετίζεται με την ικανότητα για εργασία του δανειολήπτη.

Το ζητούμενο είναι ποιες από τις ανωτέρω πληροφορίες που αφορούν σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να θεωρηθούν συναφείς και πρόσφορες εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας και πόσες μπορούν να θεωρηθούν επαρκείς για τον ανωτέρο σκοπό και δη την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, σύμφωνα με τον άρ. 4 παρ. 1 περ. β του ν. 2472/1997, ώστε να γίνεται λόγος για νόμιμη επεξεργασία; Πολλές από αυτές τις πληροφορίες συνιστούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα σύμφωνα με την έννοια του άρ. 2 παρ 1 περ. Β και 7 του ν. 2472/1997. Η ΑΠΔΠΧ έχει αποφανθεί επί δύο σχετικών περιπτώσεων. Η πρώτη αφορούσε στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων του ενός συζύγου για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του άλλου συζύγου και η δεύτερη σχετιζόταν με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων της υγείας του αιτούμενου την πίστωση. Αξίζει να μελετήσουμε τις δύο σχετικές αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ:

1. Απόφαση υπ' αριθμόν 66/2008 της ΑΠΔΠΧ

Η ΑΠΔΠΧ έκρινε στην εν λόγω υπόθεση επί του δικαιώματος της συζύγου για πρόσβαση σε αρχείο δεδομένων που τηρούσε πιστωτικό ίδρυμα επειδή είχε απορριφθεί αίτηση για δανειοδότηση και είχε ανασταλεί η χρήση όλων των καταναλωτικών προϊόντων (καταναλωτικά δάνεια και πιστωτικές κάρτες) της συζύγου, συνεπεία της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούσαν στον σύζυγό, δηλαδή τρίτο πρόσωπο σε σχέση με εκείνον του οποίου η πιστοληπτική ικανότητα αξιολογείτο. Η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι εφόσον η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του συζύγου επηρέασε τον τρόπο αντιμετώπισης της συζύγου από το πιστωτικό ίδρυμα, τα δεδομένα αυτά, παρότι αναφέρονται σε τρίτο πρόσωπο, αφορούν και την ίδια τη σύζυγο και αποτελούν προσωπικά της δεδομένα στα οποία δικαιούται πρόσβαση. Επιπλέον, επειδή τα δεδομένα αυτά αφορούσαν στοιχεία που είχαν να κάνουν με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σύμφωνα με τον ν. 2331/1995, η εν λόγω απόφαση έκρινε και το ζήτημα της υπερίσχυσης λόγω ειδικότητας των διατάξεων του ν. 2331/1995 σχετικά με την απαγόρευση γνωστοποίησης της διαβίβασης πληροφοριών σε σχέση με τις διατάξεις του ν. 2472/1997 που θεμελιώνουν το δικαίωμα πρόσβασης.

Βέβαια, η ΑΠΔΠΧ δεν εξέτασε το βασικό ζήτημα της νομιμότητας της επεξεργασίας δεδομένων που αφορούν στο σύζυγο- τρίτο πρόσωπο προκειμένου να κριθεί η πιστοληπτική ικανότητα της συζύγου από τη σκοπία της νομοθετικής επιταγής για προσφορότητα και συνάφεια των υπό επεξεργασία δεδομένων εν όψει του σκοπού της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας σύμφωνα με το άρ. 4 παρ. 1 περ. β του ν. 2472/1997. Ως προς αυτό το ζήτημα θεωρούμε ότι μία τέτοιου είδους επεξεργασία προσωπικών δεδομένων δεν συμμορφώνεται με τις αυστηρές προϋποθέσεις του νόμου για τα προσωπικά δεδομένα και δύσκολα θα μπορούσε να θεωρηθεί νόμιμη η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του τρίτου προσώπου- συζύγου ή συγγενή του αιτούμενου το δάνειο- προκειμένου να αξιολογηθεί η πιστοληπτική ικανότητα του υποψήφιου δανειολήπτη.

2. Απόφαση υπ' αριθμόν 55/2010 της ΑΠΔΠΧ

Στην εν λόγω υπόθεση η ΑΠΔΠΧ αντιμετώπισε το ζήτημα του επιτρεπτού της τήρησης αρχείου και της επεξεργασίας από πιστωτικό ίδρυμα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν στην υγεία υποψήφιου δανειολήπτη. Τα υπό επεξεργασία δεδομένα (ιατρικές εξετάσεις) αποκτήθηκαν με την συγκατάθεση του υποψήφιου δανειολήπτη από τη θυγατρική του πιστωτικού ιδρύματος ασφαλιστική εταιρία, αφού το πιστωτικό ίδρυμα έθεσε ως προϋπόθεση της χορήγησης συμπληρωματικού στεγαστικού δανείου την ασφάλιση του υποψήφιου δανειολήπτη στην θυγατρική του ασφαλιστική εταιρία. Για το λόγο αυτό ο υποψήφιος δανειολήπτης υπέγραψε αίτηση ασφάλισης συμπληρώνοντας ερωτηματολόγιο αναφορικά με την κατάσταση της υγείας του και συγκατατέθηκε να υποβληθεί σε σειρά ιατρικών εξετάσεων σε ιατρικό ινστιτούτο που συνεργαζόταν με την ασφαλιστική εταιρία.

Η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων των ασφαλισμένων δεν τηρούνται στα αρχεία των τραπεζών. Μάλιστα, για να είναι νόμιμη η επεξεργασία αυτή, θα έπρεπε η κάθε τράπεζα να έχει λάβει άδεια από την ΑΠΔΠΧ για τήρηση αρχείου με ευαίσθητα δεδομένα υγείας των δανειοληπτών της εφόσον πληρούνταν οι προϋποθέσεις του ν. 2472/1997. Συνεπώς, αποφάνθηκε ότι δεν συνέτρεχε νόμιμος λόγος για την εν λόγω τήρηση των ιατρικών δεδομένων από την τράπεζα και ως εκ τούτου τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων του καταγγέλοντα έπρεπε να διαγραφούν από το αρχείο της τράπεζας. Παράλληλα, ο προσφύγων κλήθηκε να δώσει τη συγκατάθεσή του σύμφωνα με το άρ. 7 του ν. 2472/1997 για τη συλλογή και επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων του στην αίτηση

ομαδικής ασφάλισης. Όμως, η ΑΠΔΠΧ αποφάνθηκε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έγινε η εκ του νόμου απαιτούμενη έγγραφη ενημέρωση του προσφύγοντα για το είδος των εξετάσεων στις οποίες κλήθηκε να υποβληθεί και για το λόγο αυτό διαπιστώθηκε παράβαση του άρ. 11 παρ. 1 του ν. 2472/1997.

Από όλα τα παραπάνω ωστόσο προκύπτουν κάποια αναπάντητα ερωτήματα αναφορικά με την κρίση της ΑΠΔΠΧ και δη διαπιστώνουμε ότι η ΑΠΔΠΧ δεν έλαβε θέση σε σχέση με τη νομιμότητα ή όχι της επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων που αφορούν στην υγεία του υποψήφιου δανειολήπτη από το πιστωτικό ίδρυμα προκειμένου να αξιολογήσει την πιστοληπτική του ικανότητα, ανεξαρτήτως αν είχε λάβει άδεια το πιστωτικό ίδρυμα από την Αρχή. Αναρωτιόμαστε αν τέτοιου είδους δεδομένα δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση να συνιστούν αντικείμενο επεξεργασίας προς αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και περαιτέρω αν το πιστωτικό ίδρυμα θα δικαιούται να έρθει σε επαφή με τέτοια δεδομένα. Η ανωτέρω προβληματική έχει προκύψει εξαιτίας της ύπαρξης των μικτών χρηματοοικονομικών ομίλων, δηλαδή τραπεζών και ασφαλιστικών εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο αλλά τί γίνεται όταν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των ασφαλισμένων που έχει συλλέξει η ασφαλιστική εταιρία διαβιβάζονται στο πιστωτικό ίδρυμα του ίδιου ομίλου προς αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του ασφαλισμένου-υποψήφιου δανειολήπτη;

Κατά την άποψή μας, η λύση στο ανωτέρω πρόβλημα θα πρέπει να εντοπιστεί στην αξιολογική στάθμιση των αντιτιθέμενων συμφερόντων και δικαιωμάτων¹¹⁴ των εμπλεκόμενων μερών κατά το άρθρο 4 παρ. 1 περ. β του ν. 2472/1997. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει τα συλλεγόμενα δεδομένα να είναι συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από αυτά που απαιτούνται εν όψει του σκοπού της επεξεργασίας και δη της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα της υγείας του υποψήφιου δανειολήπτη δεν συνιστούν κατά την άποψή μας δεδομένα συναφή και πρόσφορα για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψήφιου δανειολήπτη και συνεπώς δεν μπορούν να τύχουν επεξεργασίας. Αυτό επιβεβαιώνεται έμμεσα και από τη διάταξη του άρ. 27 του ν. 3601/2007, όπου θεσπίζεται υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να λαμβάνουν όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των

114. Δηλαδή του δικαιώματος των πιστωτικών ιδρυμάτων στην πληροφόρηση με του δικαιώματος των υποψήφιων δανειοληπτών για προστασία από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα των προσωπικών τους δεδομένων.

αιτούμενων δάνειο ή πίστωση και προβλέπεται ότι τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη τους την τυχόν άρνηση του αιτούντος να χορηγήσει τέτοιες πληροφορίες, στις οποίες ΔΕΝ περιλαμβάνονται αυτές που σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία απολούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Σε κάθε περίπτωση όμως προκύπτει ότι τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα δεν είναι συναφή και πρόσφορα για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας αφού η άρνηση του αιτούντος δάνειο να παράσχει τέτοιες πληροφορίες δεν επιτρέπεται να επηρεάσει την κρίση του πιστωτικού ιδρύματος ως προς την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας.

Τη θεώρηση των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων υγείας ως μη συναφών και μη πρόσφορων προς αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας την επιτάσσει η συνταγματική αρχή του σεβασμού της ανθρώπινης αξίας (Σ άρ. 2 παρ. 1). Ο σεβασμός της ανθρώπινης αξίας περιλαμβάνει και τον σεβασμό του δικαιώματος για οικονομική ευημερία και πρόοδο, η οποία πολλές φορές συνδέεται με την χορήγηση πίστωσης. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται να αποκλειστεί η παροχή πίστωσης μετά από αξιολόγηση πιστοληπτικής ικανότητας που βασίστηκε σε προσωπικά δεδομένα υγείας, είτε η αξιολόγηση έγινε άμεσα είτε έμμεσα (όπως ανωτέρω μέσω της θυγατρικής του πιστωτικού ιδρύματος ασφαλιστικής εταιρίας λόγω της υποχρέωσης που επέβαλε το πιστωτικό ίδρυμα για ασφάλιση του υποψήφιου δανειολήπτη την εν λόγω θυγατρική ως προαπαιτούμενο για τη χορήγηση της πίστωσης).

Συμπερασματικά, η επεξεργασία, άμεσα ή έμμεσα, ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων που αφορούν στην υγεία προς αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας πρέπει να θεωρηθεί απαγορευμένη ως παράνομη, επειδή τα εν λόγω δεδομένα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως συναφή, πρόσφορα και όχι περισσότερα από όσα απαιτείται εν όψει του σκοπού της επεξεργασίας.

6. Οι αποδέκτες των υπό επεξεργασία προσωπικών δεδομένων

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα που ρυθμίσθηκε με αποφάσεις της Αρχής ήταν σε ποιους επιτρέπεται να διαβιβάζονται τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς των υποψήφιων δανειοληπτών, ποιοι δηλαδή νομιμοποιούνται ως αποδέκτες¹¹⁵ της

115. Σύμφωνα με το άρ. 2 περ. ι' του ν. 2472/1997, «αποδέκτης» είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξερτήτως αν πρόκειται για τρίτον ή όχι.

σχετικής πληροφόρησης. Η διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων αποτελεί μορφή επεξεργασίας είτε πρόκειται για απλή διαβίβαση είτε πρόκειται για διαβίβαση μέσω της διασύνδεσης αρχείων¹¹⁶. Αποδέκτης των δεδομένων μπορεί να είναι μόνο επιχειρηματίας, ο οποίος ασκεί νόμιμη δραστηριότητα και μόνο εφόσον τα δεδομένα δεν προορίζονται για μεταπώληση αλλά αφορούν υποκείμενα με τα οποία ο επιχειρηματίας συναλλάσσεται. Μετά το τέλος της συναλλαγής είναι αυτονόητο ότι ο επιχειρηματίας πρέπει να προβεί σε καταστροφή των ως άνω προσωπικών δεδομένων. Αποδέκτες των δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς μπορούν να είναι μόνο Τράπεζες, Εταιρίες Έκδοσης και Διαχείρισης Καρτών, Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (Leasing), Εταιρίες Πρακτόρευσης Επιχειρηματικών Απαιτήσεων¹¹⁷(Factoring) και Οργανισμοί του Δημοσίου των οποίων είναι προφανές το έννομο συμφέρον.

Με την υπ' αριθμόν 62/2003 απόφασή της η Αρχή αρνήθηκε να προσθέσει στο κατάλογο των αποδεκτών τις εταιρίες ασφάλισης πιστώσεων και εγγυήσεων, παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνονταν ήδη στους αποδέκτες του αρχείου της Τειρεσίας ΑΕ οι εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων, διότι το προέχον στοιχείο στην ασφάλιση πιστώσεων έγκειται στην ανάληψη του ασφαλιστικού κινδύνου της αφερεγγυότητας του οφειλέτη. Η περαιτέρω διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων από τους ανωτέρω αποδέκτες σε τρίτους είναι απαγορευτική¹¹⁸, εκτός αν συγκατατίθεται το υποκείμενο ή αν συντρέχει μία από τις εξαιρέσεις του άρ. 5 παρ. 2 του ν. 2472/1997.

Ένα συναφές ζήτημα που απασχόλησε την ΑΠΔΠΧ ήταν αν είναι νόμιμη η επεξεργασία οικονομικών δεδομένων οφειλέτη πιστωτικού ιδρύματος από εταιρία, η οποία λειτουργούσε ως αντιπρόσωπος του πιστωτικού ιδρύματος και εκτελούσε την επεξεργασία με σκοπό την είσπραξη του οφειλόμενου ποσού. Η Αρχή με την υπ' αριθμόν 482/2001 απόφασή της έκρινε νόμιμη την επεξεργασία με το αιτιολογικό ότι έγινε στα πλαίσια του σκοπού της αντιπροσώπευσης, που ήταν η πραγματοποίηση

116. Σύμφωνα με το άρ. 2 περ. στ' του ν. 2472/1997, «διασύνδεση» είναι μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στη δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας για άλλο σκοπό.

117. Οι εν λόγω εταιρίες προστέθηκαν μαζί με τις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης με την υπ' αριθμόν 539/19.10.1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

118. Βλ. την υπ' αριθμόν 109/31.3.1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ. Βλ. επίσης και την υπ' αριθ. 71/2001 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, κατά την οποία οι τράπεζες μπορούν να παρέχουν σε εταιρίες, οι οποίες έχουν σκοπό τη διαπίστωση της πιστοληπτικής ικανότητας, τα δεδομένα που οι ίδιες έχουν διαβιβάσει στην Τειρεσία ΑΕ και όχι εκείνα των οποίων είναι αποκλειστικά αποδέκτες.

εξωδικαστικών ή δικαστικών ενεργειών για λογαριασμό του αντιπροσωπευόμενου πιστωτικού ιδρύματος. Προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκε με την υπ' αριθμόν 158/2002 απόφασή της με την οποία έκρινε ότι είναι νόμιμη η πρόσβαση στο αρχείο της Τειρεσίας ΑΕ, εταιρίας η οποία ενεργώντας για λογαριασμό πιστωτικού ιδρύματος δέχεται αιτήσεις για υπηρεσίες πιστωτικών καρτών, παρεχόμενες από το αντιπροσωπευόμενο πιστωτικό ίδρυμα.

VI. Οι συνέπειες της ανεπαρκούς πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή

Το άρθρο 8 της ΚΥΑ και το αντίστοιχο άρ. 8 της Οδηγίας δεν προσδιορίζει ποιες είναι οι συνέπειες σε περίπτωση αρνητικής διάγνωσης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, αν δηλαδή ο πιστωτικός φορέας πρέπει να αρνηθεί την πίστωση, για να αποφευχθεί η υπερχρέωση ή αρκεί να προειδοποιήσει τον καταναλωτή ότι εφόσον συνάψει σύμβαση πίστωσης, είναι πιθανόν να υπερχρεωθεί. Πάντως πρέπει να τονισθεί ότι οι κυρώσεις αυτές είναι διαφορετικές από εκείνες που μπορεί να επιβληθούν από την εποπτική αρχή, αν η τράπεζα δεν συμμορφώνεται με το εποπτικό πλαίσιο. Πράγματι, στην αιτιολογική σκέψη 26 η Οδηγία διευκρινίζει ότι οι διατάξεις για τον υπεύθυνο δανεισμό δεν παραβιάζουν την εφαρμογή των διατάξεων της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ, όπως αυτές ισχύουν, κάτι που σημαίνει ότι αν η εκτίμηση τη πιστοληπτικής ικανότητας σύμφωνα με αυτές τις διατάξεις, δημιουργεί αμφιβολίες, η τράπεζα θα μπορεί να χρεώσει υψηλότερο επιτόκιο ή θα αξιώσει ασφάλειες, τις ευθύνες όμως από την Οδηγία θα έχει με τις προϋποθέσεις του άρ. 8. Για το εν λόγω ζήτημα, δύο απόψεις έχουν διατυπωθεί.

Σύμφωνα με την πρώτη άποψη (Λιβαδάς), ο πιστωτικός φορέας είναι υποχρεωμένος, εάν το αποτέλεσμα του πιστωτικού ελέγχου είναι αρνητικό, να αρνηθεί την πίστωση και να μην αρκείται σε απλή προειδοποίηση του καταναλωτή. Η εν λόγω άποψη ερείδεται στην υπ' αριθμόν 26 Αιτιολογική Σκέψη της Οδηγίας σύμφωνα με την οποία “..είναι σημαντικό να αποφεύγουν οι πιστωτικοί φορείς τον ανεύθυνο δανεισμό ή τη χορήγηση δανείων χωρίς προηγούμενο έλεγχο φερεγγυότητας...” καθώς και στο άρθρο 9 παρ. 2 της ΚΥΑ κατά το οποίο, ο πιστωτικός φορέας οφείλει να ενημερώνει τον καταναλωτή, αν η απόρριψη της αίτησης πίστωσης βασίζεται σε έρευνα βάσης δεδομένων.

Η δεύτερη άποψη¹¹⁹ υποστηρίζει ότι ο πιστωτικός φορέας δεν υποχρεούται να αρνηθεί την πίστωση. Η εν λόγω άποψη ερείδεται στη γραμματική ερμηνεία των άρθρων 8 της ΚΥΑ και της Οδηγίας, τα οποία δεν προβλέπουν ρητά συνέπειες σε περίπτωση αρνητικού διαγνωστικού ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Η εν λόγω άποψη είναι σύμφωνη με την οικονομική ελευθερία του καταναλωτή, η οποία προστατεύεται στο άρ. 5 του Συντάγματος¹²⁰. Όπως επισημαίνεται¹²¹, **“η άρνηση παροχής πίστωσης προς το συμφέρον του καταναλωτή, θέτοντάς τον τρόπον τινά υπό κηδεμονία, μπορεί να προσβάλλει την οικονομική του ελευθερία και το δικαίωμα της προσωπικότητάς του”**. Από την πλευρά του πιστωτικού φορέα, η οικονομική ελευθερία και ειδικότερα η ελευθερία των συμβάσεων σημαίνει ότι ο πιστωτικός φορέας είναι ελεύθερος να αποφασίσει αν θα καταρτίσει ή όχι μία σύμβαση πίστωσης καθώς και με ποιον αντισυμβαλλόμενο θα την καταρτίσει. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση των συμβάσεων πίστωσης με τη μορφή υπέρβασης, για τη σύναψη των οποίων η ΚΥΑ στο άρ. 2 παρ. 4 (όπως και η Οδηγία στο αντίστοιχο άρ. 2 παρ. 4) απαλλάσσει το πιστωτικό φορέα και από την υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή.

Τέλος, υποστηρίζεται και μία τρίτη, ενδιάμεση άποψη σύμφωνα με την οποία ο πιστωτικός φορέας δύναται να επιλέγει τον τρόπο χειρισμού της περίπτωσης αρνητικής αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψήφιου δανειολήπτη και δη να προβεί είτε σε απλή προειδοποίηση είτε σε απόρριψη της αίτησης παροχής πίστωσης, ανάλογα με τα ευρήματα του ελέγχου που διενήργησε καθώς και το βαθμό κινδύνου που ελλοχεύει εξαιτίας της ανεπαρκούς πιστοληπτικής ικανότητας¹²². Ωστόσο, το κάθε κράτος- μέλος έχει θεσπίσει διαφορετικό νομοθετικό πλαίσιο κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης του πιστωτικού φορέα της υποχρέωσής του για αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του υποψήφιου δανειολήπτη. Έτσι, ο έλληνας νομοθέτης θεώρησε σκόπιμη τη επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε περίπτωση παραβίασης της ανωτέρω υποχρέωσης και συνεπώς αν το αποτέλεσμα του πιστωτικού ελέγχου είναι αρνητικό, τότε, ο πιστωτικός φορέας θα αρνηθεί τη

119. Βλ. Rott, Grenzen der Selbstbindung im Privatrecht, WM 2008, 1110.

120. Βλ. Περράκης, ΧρηΔικ 2009, 357.

121. Βλ. Περράκης, ΧρηΔικ 2009, 358.

122. Βλ. Περράκης, ΧρηΔικ 2009, 356.

χορήγηση πίστωσης και δεν θα προβεί σε απλή προειδοποίηση του καταναλωτή για τον κίνδυνο υπερχρέωσής του.

VII.Οι έννομες συνέπειες παραβίαστης εκ μέρους του πιστωτικού φορέα της υποχρέωσης αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή

1. Εισαγωγική επισκόπηση

Παραβίαση της υποχρέωσης του πιστωτικού φορέα της υποχρέωσης αξιολόγησης της πιστοληπτικής του ικανότητας στοιχειοθετείται είτε όταν δεν διενεργεί επαρκή έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή είτε όταν χορηγεί πίστωση παρά την αρνητική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή. Αναφορικά με τις κυρώσεις που δύνανται να επιβληθούν στον πιστωτικό φορέα, αυτές, όπως διατυπώθηκε ανωτέρω, δεν προσδιορίζονται στην Οδηγία αλλά εναπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών. Οι εν λόγω κυρώσεις θα πρέπει όμως κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 της Οδηγίας σε συνδυασμό με την υπ' αριθμόν 47 Αιτιολογική Σκέψη της¹²³, το οποίο εφαρμόζεται και στην περίπτωση του άρθρου 8 της εν λόγω Οδηγίας να είναι *“αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές”*. Βέβαια οι διαφοροποιημένες εθνικές λύσεις στο καθεστώς ευθύνης δημιουργούν ποικιλία εθνικών καθεστώτων, γεγονός το οποίο εκμηδενίζει τον χαρακτήρα της Οδηγίας ως πλήρους εναρμόνισης.

Στο πλαίσιο του ανωτέρω άρθρου 8 της Οδηγίας γεννήθηκε το εύλογο ερώτημα ποιες θα είναι οι κυρώσεις. Σύμφωνα με μία άποψη, η τυχόν παράλειψη του πιστωτικού φορέα να εκτιμήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή μπορεί να στοιχειοθετήσει υποχρέωση του πρώτου προς αποζημίωση ατά τις διατάξεις για την ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις (ΑΚ 197-198). Κατ' άλλη άποψη, το άρθρο 8 της Οδηγίας αφορά κυρίως στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και όχι τόσο στην προστασία των καταναλωτών και ως εκ τούτου δεν μπορεί να στοιχειοθετηθεί υποχρέωση του πιστωτικού φορέα για αποζημίωση. Ωστόσο, οι υποστηρικτές της εν λόγω άποψης θεωρούν ότι η ανεπαρκής πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή συνεπάγεται ζημία στον πιστωτικό φορέα και όχι στον ίδιο και συνεπώς τίθεται το

123. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίσουν κανόνες για τις κυρώσεις που θα εφαρμόζονται στις παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας Οδηγίας και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή τους. Η επιλογή των κυρώσεων εμπίπτει στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών, και οι προβλεπόμενες κυρώσεις θα πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.

ερώτημα εάν είναι ορθό και δίκαιο να απαλάσσεται ο καταναλωτής από την υποχρέωση εξόφλησης του δανείου που έλαβε, διότι ο πιστωτικός φορέας δεν προέβη σε επαρκή έλεγχο της πιστοληπτικής τους ικανότητας¹²⁴.

2.Η ρύθμιση του άρθρου 8 παρ.3 της ΚΥΑ

2.1 Γενικά

Ο έλληνας νομοθέτης, κάνοντας χρήση του των περιθωρίων που παρέχει η Οδηγία, με το άρ. 8 παρ. της ΚΥΑ¹²⁵ προβλέπει αυστηρές κυρώσεις, οι οποίες φθάνουν μέχρι την απώλεια του κόστους και κυρίως των τόκων της πίστωσης για τον πιστωτικό φορέα. Το ζήτημα που δημιουργείται συνίσταται στο αν η ευθύνη του πιστωτικού φορέα που στοιχειοθετείται ως συνέπεια της παράλειψης αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή είναι συμβατική ή προσυμβατική.

124. Βλ. Υπόθεση C-298/13 , αίτηση προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το Tribunal d'instance d'Orléans (Γαλλία) στις 30 Μαΐου 2013 (*Facet SA και BNP Paribas Personal Finance SA κατά Saïda Bouchelaghem, Nathalie Cousin, Clémentine Benoni, Hili Aziz, Mohamed Zouhir, Jean Morel, Jalid Anissa, Marine Bourreau, Anthony Cartier, Patrick Rousselière, Karine Lenfant*). Στην εν λόγω υπόθεση διατυπώθηκαν προδικαστικά ερωτήματα από το Tribunal d'instance d'Orléans, μεταξύ των οποίων: 1) Συνιστά η μη εκπλήρωση, εκ μέρους πιστωτικού φορέα, των προσυμβατικών υποχρεώσεων του παροχής πληροφοριών και αξιολογήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, υποχρεώσεων τις οποίες προβλέπει το εσωτερικό δίκαιο που απορρέει από την οδηγία 2008/48/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, αθέμιτη εμπορική πρακτική κατά την έννοια της οδηγίας 2005/29/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά; 2) Έχει η οδηγία 2008/48/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, ερμηνευόμενη ενδεχομένως υπό το φως της οδηγίας 2005/29/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2005, για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, την έννοια ότι η μη τήρηση των προσυμβατικών υποχρεώσεων παροχής πληροφοριών και αξιολογήσεως της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, τις οποίες επιβάλλουν οι διατάξεις με τις οποίες η οδηγία μεταφέρθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη, δεν επιτρέπει στον πιστωτικό φορέα να απαιτήσει από τον δανειολήπτη τα μη καταβληθέντα ακόμα ποσά, όταν η μη καταβολή τους ενδέχεται να οφείλεται στο γεγονός ότι ο πιστωτικός φορέας παρέβη τις υποχρεώσεις του; Ωστόσο, ο πρόεδρος του δικαστηρίου αποφάσισε τη διαγραφή της υπόθεσης και δεν αποφάνθηκε επί των προδικαστικών ερωτημάτων κατόπιν αιτήματος του εφετείου της Ορλεάνης να αποσυρθεί το αίτημα του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Ορλεάνης για έκδοση προδικαστικής απόφασης εκ μέρους του ΔΕΕ κρίνοντας ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο υπερέβη την καθ'υλην αρμοδιότητά του δικάζοντας υπόθεση σωρευμένων αίτησεων διαταγών πληρωμής.

125. “εάν ο πιστωτικός φορέας παραβιάσει υπαίτια τις υποχρεώσεις του κατά τις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, ο καταναλωτής απαλλάσσεται από το συνολικό κόστος της πίστωσης, περιλαμβανομένων των τόκων, και έχει υποχρέωση να καταβάλει μόνο το ποσό του κεφαλαίου σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στη σύμβαση πίστωσης δόσεις”.

2.2 Απαλλαγή του καταναλωτή από το συνολικό κόστος της πίστωσης

Το συνολικό κόστος της πίστωσης, όπως αυτό ορίζεται στο άρ. 3 στοιχ. Ζ της ΚΥΑ, συνίσταται στο σύνολο των επιβαρύνσεων που καλείται να πληρώσει ο καταναλωτής, πλην των συμβολαιογραφικών δαπανών. Ειδικότερα, στο συνολικό κόστος περιλαμβάνονται οι τόκοι, οι προμήθειες, οι φόροι, οι αμοιβές και επιπλέον το κόστος που αφορά σε συμπληρωματικές υπηρεσίες, όπως τα ασφάλιστρα, υπό την προϋπόθεση ότι η σύναψη της συμπληρωματικής υπηρεσίας είναι υποχρεωτική για τη χορήγηση της πίστωσης.

3. Απαλλαγή του καταναλωτή από την καταβολή τόκων

Ο καταναλωτής απαλλάσσεται από την υποχρέωση τοκοδοσίας, που συνιστά το αντάλλαγμα για την χρήση του καταβληθέντος σε αυτόν κεφαλαίου και οφείλει μόνο το κεφάλαιο με τις συμφωνηθείσες στη σύμβαση πίστωσης δόσεις. Συνεπώς, στην υποχρέωση του πιστωτικού φορέα να επιτρέψει τη χρήση του κεφαλαίου για ένα χρονικό διάστημα στον δανειολήπτη- η οποία υπάρχει τόσο στο παραδοτικό όσο και στο συναινετικό δάνειο- δεν αντιστοιχεί υποχρέωση του δανειολήπτη προς δόση τόκων και άρα το δάνειο λειτουργεί από εδώ και στο εξής ως χαριστική σύμβαση¹²⁶. Συνεπώς, η τυχόν μη εκπλήρωση της υποχρέωσης για απόδοση του κεφαλαίου (ΑΚ 806) θα διέπεται από τις διατάξεις των άρ. ΑΚ 335 επ¹²⁷. Η απαλλαγή αφορά και στους τόκους υπερημερίας, δηλαδή αυτούς που οφείλονται στον πιστωτικό φορέα ως αποζημίωση, αφηρημένα υπολογιζόμενη για τη μη εμπρόθεσμη απόδοση της οφειλής, δίχως να υφίσταται υποχρέωση να αποδειχθεί η ύπαρξη ζημίας¹²⁸.

VIII. Συμπέρασμα

Αξίζει να σημειωθεί μία θεμελιώδης αντίφαση στη βάση του υπεύθυνου δανεισμού. Από τη μία πλευρά ο λόγος για την άρνηση της πίστωσης είναι η ανάγκη αποφυγής της υπερχρέωσης αλλά από την άλλη πλευρά η ίδια η άρνηση μπορεί να γίνει η αιτία της υπερχρέωσης. Μία κοινωνία που εδράζεται στην τραπεζική πίστωση θα πρέπει να παρέχει ίσες ευκαιρίες και να καθιστά εφικτή την αντιμετώπιση των

¹²⁶ Βλ. Σταθόπουλος (2004), εν. 14 αρ. 38.

¹²⁷ Βλ. Γεωργιάδης, ΕιδΕνοχΔ Ι, 2007, εν. 41 αρ. 63.

¹²⁸ Βλ. Γεωργιάδης, ΕνοχΔ Γεν. Μέρος, 2007, εν. 9 αρ. 24. Επίσης, Σταθόπουλος (2004), εν. 12 αρ.9.

δυσχερειών αλλά και να αποτρέπει την οικονομική κατάρρευση. Ένας άλλος κίνδυνος που επισημαίνεται είναι το κόστος του υπεύθυνου δανεισμού. Πιο συγκεκριμένα, το εν λόγω κόστος επιρρίπτεται στον καταναλωτή. Το θέμα είναι ότι ο υπεύθυνος δανεισμός δεν προστατεύει μόνο τον καταναλωτή αλλά και το σύστημα με την προσπάθεια αποφυγής της υπερχρέωσης. Συνεπώς, αν επωμιστεί όλο το κόστος ο καταναλωτής, θα πρόκειται για επιδότηση του συστήματος από τον τελευταίο. Εν κατακλείδι, είναι σημαντικό να λεχθεί ότι για την καλύτερη προστασία των καταναλωτών είναι ανάγκη να υπάρχει εγρήγορση αυτών, αν όχι συνυπευθυνότητα. Εξάλλου στο προοίμιο της Οδηγίας επισημαίνεται ότι «οι καταναλωτές θα πρέπει επίσης να ενεργούν με σύνεση και να τηρούν τις συμβατικές υποχρεώσεις τους.».

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ ΚΑΙ Ο ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 2472/1997 -
Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΕΝ ΟΨΕΙ ΤΟΥ
ΔΙΕΝΕΡΓΟΥΜΕΝΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ
ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΤΟΥΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ**

Ι. Νομοθετικό πλαίσιο-εθνικό και ευρωπαϊκό

Στην Ευρώπη υφίσταται ένα πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων που απαρτίζεται είτε από νομοθετήματα με τα οποία ενσωματώθηκε η Οδηγία 95/46 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών¹²⁹ και η Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών¹³⁰, είτε από ειδική νομοθεσία¹³¹ είτε από

129. ΕΕ 23.11.1995, L281/12.

130. ΕΕ 31.07.2002, L 201/37.

131. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Ο κανονισμός αυτός έχει στόχο την εξασφάλιση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των οργάνων και των οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κείμενο προβλέπει τις διατάξεις που παρέχουν εγγυήσεις για ένα υψηλό επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υφίστανται επεξεργασία από τα κοινοτικά όργανα και οργανισμούς· τη σύσταση μιας ανεξάρτητης αρχής παρακολούθησης, επιφορτισμένης να ελέγχει την εφαρμογή των διατάξεων αυτών. Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1882/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Σεπτεμβρίου 2003 περί προσαρμογής στην απόφαση 1999/468/ΕΚ του Συμβουλίου των διατάξεων των σχετικών με τις επιτροπές που επικουρούν την Επιτροπή στην άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της, οι οποίες προβλέπονται από πράξεις υποκείμενες στη διαδικασία του άρθρου 251 της συνθήκης ΕΚ. Επίσης, η Απόφαση 2004/915/ΕΚ, της 27ης Δεκεμβρίου 2004, που τροποποιεί την απόφαση 2001/497/ΕΚ σχετικά με τις τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες, Απόφαση 2001/497/ΕΚ της Επιτροπής, της 15ης Ιουνίου 2001, σχετικά με τις τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες για τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες δυνάμει του άρθρου 26 παράγραφος 4 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Η απόφαση αυτή καθορίζει τις τυποποιημένες συμβατικές ρήτρες που θα εξασφαλίσουν ένα επαρκές επίπεδο προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται από την ΕΕ προς τρίτες χώρες. Η απόφαση υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν ότι οι εταιρείες ή οι οργανισμοί που χρησιμοποιούν τέτοιες τυποποιημένες συμβατικές

ρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα και του εμπορίου, όπως γνωμοδοτήσεις, αποφάσεις ανεξάρτητων διοικητικών αρχών κτλ.

Η επιτροπή¹³² του άρ. 29 της Οδηγίας 95/46 εξέδωσε έγγραφο εργασίας σχετικά με τις μαύρες λίστες, στις οποίες περιλαμβάνονται και τα αρχεία οφειλετών και υπηρεσιών πληροφοριών περί φερεγγυότητας και πιστοληπτικής ικανότητας, εισάγοντας συγκεκριμένες θεμελιώσεις αρχές που πρέπει να τηρούνται για την προστασία των προσωπικών δεδομένων¹³³. Η Οδηγία 2014/17/ΕΕ ρυθμίζει τη χρήση προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, η οποία οριοθετείται από τις διατάξεις της Οδηγίας 95/46/ΕΚ για την προστασία του υποκειμένου των δεδομένων που τίθενται υπό επεξεργασία στο πλαίσιο της ανωτέρω αξιολόγησης¹³⁴.

Στην ελληνική έννομη τάξη υφίσταται ένα πλαίσιο ρυθμίσεων που διέπουν τη συλλογή και επεξεργασία οικονομικών δεδομένων. Το βασικό νομοθέτημα στον τομέα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων συνιστά ο νόμος 2472/1997¹³⁵ για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ο οποίος ενσωμάτωσε την Οδηγία 95/46/ΕΚ, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί από τον ν.3471/2006¹³⁶. Καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση των ζητημάτων που ανακύπτουν στον τομέα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων διαδραματίζουν οι αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Απόφαση σταθμός της Αρχής συνιστά η υπ' αριθμόν **109/1999** με την οποία η Αρχή αποφαινεται αναφορικά με τη νομιμότητα επεξεργασίας δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την Τειρεσίας Α.Ε.¹³⁷ στο πλαίσιο ελέγχου της φερεγγυότητας

ρήτρες σε συμβάσεις σχετικά με τη διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τρίτες χώρες πρέπει να εξασφαλίζουν «ένα επαρκές επίπεδο προστασίας» των δεδομένων.

132. Η Επιτροπή ή ομάδα εργασίας η οποία συγκροτήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ συνιστά ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ΕΕ για θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Τα καθήκοντά της προσδιορίζονται στο άρθρο 30 της ίδιας Οδηγίας και στο άρθρο 14 της Οδηγίας 97/66/ΕΚ.

133. Βλ. 11118/02/ΕΛ/τελικό WP 65 της 3.10.2002. Η επιτροπή αναφέρει ότι αυτό το είδος των αρχείων αφορά σε μεγάλο αριθμό πολιτών και εμφανίζεται σε όλα τα κράτη μέλη καθώς και ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων είναι η αιτία των περισσότερων καταγγελιών προς τις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές προστασίας των δεδομένων.

134. Παρ. 62 της Αιτιολογικής έκθεσης της οδηγία 2014/17/ΕΕ.

135. ΦΕΚ/Α/50/1997.

136. ΦΕΚ/Α/133/28.6.2006.

137. Κρίθηκε νόμιμη η επεξεργασία δυσμενών οικονομικών δεδομένων χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου τους με την αιτιολογία ότι η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού της επεξεργασίας και ότι η προστασία της εμπορικής πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα

πελατών τραπεζικών και πιστωτικών ιδρυμάτων. Η Αρχή στην εν λόγω υπόθεση οριοθέτησε τον σκοπό της επεξεργασίας, κρίνοντας ότι αυτός συνίσταται στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και σε απώτερο βαθμό στην προστασία της εμπορικής πίστης και την εξυγίανση των οικονομικών συναλλαγών¹³⁸. Σύμφωνα με το σκεπτικό της, η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του σκοπού αυτού ενώ η προστασία της εμπορικής πίστης υπερέχει προφανώς σε σύγκριση με τα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων, με αποτέλεσμα να καθίσταται νόμιμη και θεμιτή η επεξεργασία ακόμα και χωρίς τη συναίνεση του υποκειμένου των δεδομένων, αρκεί βέβαια να έχει προηγηθεί προσήκουσα ενημέρωσή του.

Παράλληλα η Αρχή έκρινε στην ίδια υπόθεση ότι η συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, τα οποία δεν είναι απαραίτητα-εν προκειμένω, τα δεδομένα που αφορούν πωλήσεις και αγορές ακινήτων-εν όψει του σκοπού της επεξεργασίας είναι αντίθετη με την αρχή της προσφορότητας της επεξεργασίας, ανεξαρτήτως αν έχουν προέλθει από πηγές προσιτές στο κοινό. Το σκεπτικό είναι ότι ακόμα και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, όπως το θρήσκευμα, τα οποία αναγράφονται σε δημόσια βιβλία είναι προσιτά. Ωστόσο, με την νομοθεσία για τα προσωπικά δεδομένα, αυτά υπόκεινται στους περιορισμούς που διέπουν την επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Η ανωτέρω απόφαση συμπληρώθηκε από την υπ' αριθμόν 523/1999 απόφαση της Αρχής, η οποία έθεσε τους κανόνες για την κατηγοριοποίηση των δεδομένων. Οι ανωτέρω αποφάσεις τροποποιήθηκαν εν μέρει από τις υπ' αριθμόν 24/2005 και 25/2005 και σπουδαία είναι η συνδρομή και της νομολογίας των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων¹³⁹.

Ο χαρακτήρας των προσωπικών δεδομένων αποτελεί κριτήριο για την οριοθέτηση της νομιμότητας της συλλογής δεδομένων για σκοπούς απευθείας διαφήμισης και απευθείας προώθησης πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών, όπως κρίθηκε με την υπ' αριθμόν 50/20-1-2000 απόφαση της Αρχής. Ειδικότερα σε αυτές

των υποκειμένων των δεδομένων με αποτέλεσμα να πληρούται η προϋπόθεση του άρ. 5 παρ. 2 εδ. ε' του ν. 2472/1997.

138. *Ιντζεσίλογλου*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων και οι συνέπειές της, 2004, 130επ

139. Ενδεικτικά: ΕφΑθ 753/2005, ΕπισκΕΔ 2005, 760επ., με παρατηρήσεις *Παμπούκη/Ιγγλεζάκη* · ΕφΘεσ 147/2005, ΕπισκΕΔ 2005, 168επ., με παρατηρήσεις *Παμπούκη/Ιγγλεζάκη* · ΕφΑθ 3833/2003, ΝοΒ 2004, 247 · ΕφΑθ 4786/2002, οπ · ΜΠΘες 2950/2002, ΝοΒ 2002, 50 · ΠΠΑθ 4677/2001, ΕΕμπΔ 2001, 566 · ΜΠΑθ 373/2004, ΝοΒ 2004, 1230 · ΜΠΑθ 7363/2002 (αδημ.) · ΜΠΑθ 10775/2002 (αδημ.) · ΜΠΑθ 37472/1999 (αδημ.) · ΜΠΑθ 17624/1999 (αδημ.) · ΜΠΑθ 17405/1999 (αδημ.) · ΣυμβΑΠ 793/2003, ΝοΒ 2004, 297 · ΣυμβΠλημΑθ 1001/2002, ΠοινΔικ 2002, 1027.

τις περιπτώσεις η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων καθίσταται νόμιμη σύμφωνα με την 5 παρ. 2 εδ. ε' του ν. 2472/1997, εφόσον πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις, όπως η προέλευση από γενικά προσιτές πηγές, όπως κατάλογοι ή ότι το ίδιο το υποκείμενο δημοσιοποίησε τα προσωπικά του δεδομένα για συναφείς σκοπούς.

II. Σκοπός και πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 95/46/EK και του ν. 2472/1997

Η Οδηγία 95/46/EK και κατ' επέκταση ο εναρμονιστικός νόμος 2472/1997 εφαρμόζονται στα δεδομένα τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα που αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας με αυτοματοποιημένες διαδικασίες (π.χ. πληροφορική βάση δεδομένων πελατών) καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο (παραδοσιακά αρχεία σε χαρτί). Η Οδηγία δεν εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων **1)** η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων και **2)** η οποία πραγματοποιείται για την άσκηση δραστηριοτήτων που δεν διέπονται από το κοινοτικό δίκαιο, όπως η δημόσια ασφάλεια, η άμυνα ή η ασφάλεια του κράτους.

Η Οδηγία αποσκοπεί στο να διευκολύνει την εκπόνηση κωδίκων εθνικής και κοινοτικής συμπεριφοράς, οι οποίοι θα συμβάλουν στην ομαλή εφαρμογή των κοινοτικών και εθνικών διατάξεων. Κάθε κράτος μέλος προβλέπει μία ή περισσότερες ανεξάρτητες κρατικές αρχές οι οποίες επιφορτίζονται με την εποπτεία της εφαρμογής, στο εθνικό έδαφος, των ληφθέντων από τα κράτη μέλη μέτρων κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. Δημιουργείται ομάδα προστασίας των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των εθνικών αρχών ελέγχου, εκπρόσωποι των ελεγκτικών αρχών των κοινοτικών θεσμικών οργάνων και οργανισμών και ένας εκπρόσωπος της Επιτροπής. Στόχος της Οδηγίας είναι η προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μέσω του καθορισμού κατευθυντήριων αρχών που προσδιορίζουν τη νομιμότητα της επεξεργασίας αυτής. Οι αρχές αυτές αφορούν:

- στην **ποιότητα** των δεδομένων: τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει συγκεκριμένα να αποτελούν αντικείμενο θεμιτής και ρητής επεξεργασίας και να

συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς. Θα πρέπει εξάλλου να είναι ακριβή και, αν χρειάζεται, ενημερωμένα¹⁴⁰.

- στη **νόμιμη** επεξεργασία των δεδομένων: η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν μπορεί να γίνεται παρά αν το υπόψη άτομο έχει κατά τρόπο αναμφισβήτητο δώσει τη συναίνεσή του ή αν η επεξεργασία είναι απαραίτητη: για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας το υπόψη πρόσωπο αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος, για την τήρηση νομικής υποχρέωσης στην οποία υπόκειται ο υπεύθυνος της επεξεργασίας, για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υπόψη προσώπου, για την εκτέλεση αποστολής δημόσιου συμφέροντος, για την υλοποίηση του θεμιτού συμφέροντος που επιδιώκεται από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας·
- στις ειδικές **κατηγορίες** επεξεργασίας: θα πρέπει να απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, τις δημόσιες απόψεις, τις φιλοσοφικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, τη συνδικαλιστική τοποθέτηση, καθώς και την επεξεργασία δεδομένων σχετικά με την υγεία και την ερωτική ζωή (ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα). Η διάταξη αυτή συνοδεύεται από επιφυλάξεις που αφορούν, π.χ., την περίπτωση κατά την οποία η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την υπεράσπιση των ζωτικών συμφερόντων του υπόψη προσώπου ή για σκοπούς προληπτικής ιατρικής και ιατρικής διάγνωσης·
- στην **ενημέρωση** των ενδιαφερόμενων προσώπων σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων: ορισμένες πληροφορίες (ταυτότητα του υπεύθυνου της επεξεργασίας, σκοπιμότητες της επεξεργασίας, αποδέκτες των δεδομένων, ύπαρξη δικαιώματος πρόσβασης κτλ) θα πρέπει να παρέχονται από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας και τον τυχόν αποδέκτη των δεδομένων¹⁴¹ στο πρόσωπο για το οποίο συλλέγει δεδομένα που το

140. Σημειώνεται ότι σε εφαρμογή της αρχής της ακρίβειας των τηρούμενων δεδομένων, η Τειρεσίας ΑΕ υποχρεώθηκε να συμπληρώσει εγγραφή που αφορούσε κατάσχεση ακινήτου με την ένδειξη «εκκρεμεί ασκηθείσα ανακοπή», καθώς η τυχόν ευδοκίμησή της θα οδηγούσε στην ακύρωση της επιβληθείσας κατάσχεσης και άρα στη διαγραφή της πληροφορίας. Βλ. υπ' αριθ. 11/2002 απόφαση της Αρχής, ΚNoB 2003, 736.

141. Βλ. υπ' αριθ. 90/2002 απόφαση της Αρχής, ΚNoB 2003, 741 που επέβαλε πρόστιμο σε αποδέκτη στοιχείων της Τειρεσίας ΑΕ και συγκεκριμένα σε εταιρία διαχείρισης πιστωτικών καρτών λόγω μη ενημέρωσης του υποκειμένου για την επεξεργασία των προσωπικών του δεδομένων. Βλ. επίσης και την υπ' αριθ. 26/2002 απόφαση της Αρχής, ΚNoB 2003, 741 κατά την οποία οι εταιρίες-αποδέκτες δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας οφείλουν πριν από την επεξεργασία οικονομικών

αφορούν·Η ενημέρωση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα ταυτόχρονα με τη συλλογή των δεδομένων από το υποκείμενο, όταν αυτή πραγματοποιείται με τη συνδρομή του και θα πρέπει να είναι έγγραφη ή αμελλητί μετά τη συλλογή των δεδομένων από τρίτο πρόσωπο και σε κάθε περίπτωση πριν από οποιαδήποτε χρήση ή επεξεργασία των δεδομένων. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η ενημέρωση γίνεται με τον πιο πρόσφορο τρόπο, όπως με ευδιάκριτη επισημείωση σε ερωτηματολόγιο, με ειδική και ευδιάκριτη επισήμανση στην αρχική σελίδα ιστοσελίδας, εφόσον η συλλογή γίνεται μέσω του διαδικτύου κτλ, ακόμα και δια του τύπου, κατόπιν όμως άδειας της Αρχής και εφόσον η ενημέρωση αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων.

Σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ.3 του ν. 2472/1997, η ενημέρωση, εφόσον αφορά μεγάλο αριθμό προσώπων, μπορεί να γίνει και δια του τύπου.Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 1/1999 Κανονιστική Πράξη της Αρχής για την ενημέρωση του υποκειμένου βάσει του άρ. 11 του ν.2472/1997 απαιτείται κατ' αρχήν ατομική και έγγραφη ενημέρωση. Κατ' εξαίρεση, ενημέρωση δια του τύπου επιτρέπεται, ύστερα από άδεια της Αρχής, η οποία παρέχεται είτε για επιμέρους κλάδους ή τομείς δραστηριότητας είτε για συγκεκριμένο κάθε φορά αρχείο, μετά από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας, όταν αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων. Η απόφαση 26/2004 της ΑΠΔΠΧ, η οποία προβλέπει ότι μετά τη συλλογή των προσωπικών δεδομένων και πριν από κάθε διαβίβαση ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να ενημερώνει ατομικά τα υποκείμενα βάσει του άρ. 11 του ν.2472/1997, ώστε να ασκούν τα δικαιώματα πρόσβασης και αντίρρησης αφορά στους όρους για τη νόμιμη επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων για τους σκοπούς της άμεσης εμπορίας ή διαφήμισης καθώς και της διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας και συνεπώς συνιστά κατά την ΑΠΔΠΧ¹⁴² ειδική ρύθμιση σε σχέση με την ανωτέρω Κανονιστική Πράξη, υπό την έννοια ότι δεν πρέπει να ισχύει για αυτές η εξαίρεση της ενημέρωσης δια του τύπου και γι' αυτό το λόγο αποφασίσθηκε ότι οι εταιρίες αυτές και άρα εκείνες της διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας οφείλουν να ενημερώνουν ατομικά τα υποκείμενα μετά τη συλλογή των δεδομένων και πριν από κάθε διαβίβαση.

δεδομένων υποψήφιων αγοραστών τους και αφού λάβουν τη συγκατάθεσή τους, να τους ενημερώνουν για την πηγή των πληροφοριών τους.

142. Βλ. την υπ' αριθμόν 193/2012 απόφαση της Αρχής, <http://www.dpa.gr>

Κατ' εξαίρεση, με την υπ' αριθμόν 24/2004 η Αρχή επέτρεψε στην Τειρεσίας να ενημερώνει τα υποκείμενα των δεδομένων μέσω του τύπου με αναφορά της δυνατότητας διάθεσης των σχετικών πληροφοριών σε συγκεκριμένες κατηγορίες αποδεκτών, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι στην περίπτωση αυτή υπάρχει περιορισμένος και εξ' αρχής προσδιορισμένος κύκλος αποδεκτών των δεδομένων εν αντιθέσει με τις λοιπές εταιρίες διαπίστωσης πιστοληπτικής ικανότητας όπου οι αποδέκτες ή η κατηγορία αποδεκτών δεν είναι ορισμένοι ή οριστοί. Η Τειρεσίας εξυπηρετεί σκοπούς που αφορούν στην εμπορική πίστη και έχουν θεσμοθετηθεί με ειδικές διατάξεις σε νόμους¹⁴³. Η διαφοροποίηση προκύπτει και από την υπ' αριθμόν 26/2004 απόφαση της Αρχής που αφορά εταιρίες εμπορίας πληροφοριών που έχουν ως σκοπό της διαπίστωση πιστοληπτικής ικανότητας και αποδέκτες των δεδομένων επιχειρηματίες που ασκούν νόμιμη δραστηριότητα. Συνεπώς, λόγω της ανωτέρω διαφοροποίησης θα πρέπει σύμφωνα με την Αρχή να εξευρεθεί κατάλληλος τρόπος έγκαιρης και αποτελεσματικής ενημέρωσης πριν από τη διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων, ο οποίος να προέρχεται ή να συνδέεται άρρηκτα με τις εταιρίες διαπίστωσης της πιστοληπτικής ικανότητας¹⁴⁴.

- στο **δικαίωμα πρόσβασης** των προσώπων αυτών στα δεδομένα: κάθε σχετικό πρόσωπο θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να επιτύχει από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας: τη διαβεβαίωση ότι τα δεδομένα που το αφορούν γίνονται ή δεν γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας και την κοινοποίηση των δεδομένων που αποτελούν το αντικείμενο επεξεργασίας, τη διόρθωση, τη διαγραφή ή την απαγόρευση της πρόσβασης στα δεδομένα των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύμφωνη προς την παρούσα επεξεργασία - ιδίως σε ό,τι αφορά τον ατελή ή ανακριβή χαρακτήρα των δεδομένων - καθώς και την κοινοποίηση των τροποποιήσεων αυτών προς τρίτους προς τους οποίους τα δεδομένα αυτά έχουν διαβιβασθεί·
- στις **εξαιρέσεις και τους περιορισμούς**: αρχές σχετικά με την ποιότητα των δεδομένων, την πληροφόρηση του υπόψη προσώπου, το δικαίωμα πρόσβασης και τη δημοσιότητα των επεξεργασιών μπορούν να έχουν περιορισμένη εμβέλεια ώστε να διαφυλαχθεί, μεταξύ άλλων, η κρατική

143. Βλ. άρ. 70 παρ. 2 του ν.3746/2009 σχετικά με την τήρηση από την Τειρεσίας αρχείου με στοιχεία δανείων και καρτών, απόφαση 234/12.12.2006 της ΕΤΠΘ της ΤΤΕ για την αναγγελία ακάλυπτων επιταγών στην Τειρεσίας κ.α.)

144. Βλ. την υπ' αριθμόν 193/2012 απόφαση της Αρχής, οπ.

ασφάλεια, η άμυνα, η δημόσια ασφάλεια, η επιδίωξη ποινικών παραβάσεων, ένα οικονομικό ή δημοσιονομικό σημαντικό συμφέρον ενός κράτους μέλους ή της ΕΕ ή η προστασία του εν λόγω προσώπου·

- στο **δικαίωμα αντίταξης** στην επεξεργασία δεδομένων: το υπόψη πρόσωπο θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να αντισταχθεί, για θεμιτούς λόγους, στην επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Θα πρέπει επίσης να δύναται να αντισταχθεί, εφόσον το ζητήσει και δωρεάν, στην επεξεργασία δεδομένων που προβλέπεται για σκοπούς διερεύνησης. Θα πρέπει επίσης να ενημερώνεται πριν από τη διαβίβαση των δεδομένων σε τρίτους για σκοπούς έρευνας και θα πρέπει να του παρέχεται το δικαίωμα αντίταξής του στη διαβίβαση αυτή.
- στην **εμπιστευτικότητα και την ασφάλεια της επεξεργασίας**: κάθε πρόσωπο που ενεργεί υπό την εξουσία του υπευθύνου της επεξεργασίας ή εκείνη υπεργολάβου, καθώς και ο ίδιος ο υπεργολάβος, που έχει πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα, δεν δύναται να τα επεξεργαστεί παρά κατόπιν εντολής του υπευθύνου επεξεργασίας. Εξάλλου, ο υπεύθυνος της επεξεργασίας θα πρέπει να εφαρμόζει τα ενδεδειγμένα μέτρα για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έναντι τυχαίας ή παράνομης καταστροφής, τυχαίας απώλειας, αλλοίωσης, διάδοσης ή πρόσβασης χωρίς άδεια·
- στην **κοινοποίηση** των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας σε ελεγκτική αρχή: ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να απευθύνει κοινοποίηση στην αρμόδια ελεγκτική αρχή πριν από την εκτέλεση μιας επεξεργασίας. Προηγούμενες εξετάσεις ως προς τους ενδεχόμενους κινδύνους έναντι των δικαιωμάτων και ελευθεριών των υπόψη προσώπων θα πρέπει να γίνονται από την ελεγκτική αρχή μέχρι τη λήψη της κοινοποίησης. Η δημοσιότητα των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας θα πρέπει να διασφαλίζεται και οι ελεγκτικές αρχές οφείλουν να τηρούν μητρώο των κοινοποιημένων αποτελεσμάτων επεξεργασίας.

Κάθε πρόσωπο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα νομικής προσφυγής στην περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων που εγγυώνται οι εθνικές διατάξεις οι οποίες ισχύουν για τη σχετική επεξεργασία δεδομένων. Εξάλλου, τα άτομα που έχουν υποστεί βλάβη λόγω μιας παράνομης επεξεργασίας των προσωπικών τους δεδομένων έχουν το δικαίωμα να επιτύχουν αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν. Εξάλλου, παράλληλα με τις ειδικές διατάξεις του ν. 2472/1997, βρίσκουν εφαρμογή και οι γενικές διατάξεις του αστικού δικαίου για την προστασία της

προσωπικότητας (ΑΚ 57επ) βάσει των οποίων το πρόσωπο που έχει υποστεί παρανόμως επεξεργασία των δεδομένων του δύναται να αξιώσει άρση της προσβολής, παράλειψή της στο μέλλον, αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής του βλάβης¹⁴⁵.

Επιπρόσθετα και οι διατάξεις του ποινικού δικαίου τυγχάνουν εφαρμογής και ειδικά εκείνες που προστατεύουν το άσυλο της κατοικίας, το απόρρητο ιδιωτικών πράξεων και της ιδιωτικής επικοινωνίας (ΠΚ 241, 334, 370 και 370^Α)¹⁴⁶. Επιτρέπονται οι μεταβιβάσεις δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από κράτος μέλος σε τρίτη χώρα, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω τρίτη χώρα διαθέτει το κατάλληλο επίπεδο προστασίας. Αντίθετα, οι εν λόγω μεταβιβάσεις δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν προς τρίτες χώρες οι οποίες δεν διαθέτουν το κατάλληλο επίπεδο προστασίας, εκτός από συγκεκριμένες περιπτώσεις παρέκκλισης οι οποίες απαριθμούνται περιοριστικά.

III. Προϋποθέσεις εφαρμογής του ν. 2472/1997

Τα ζητήματα που ανακύπτουν σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων για την εκτίμηση της φερεγγυότητας και πιστοληπτικής ικανότητας του προσώπου κρίνονται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία στη χώρα μας για την προστασία προσωπικών δεδομένων και κυρίως βάσει του ν. 2472/1997, ο οποίος ως ειδικότερος νόμος (*lex specialis*) υπερισχύει. Πρέπει να σημειωθεί ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων καθίσταται νόμιμη κατ' εξαίρεση και μόνο όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του ν. 2472/1997 σύμφωνα με την αρχή της απαγόρευσης με την επιφύλαξη αδείας.

Συγκεκριμένα, αναφορικά με την διασύνδεση των πιστωτικών ιδρυμάτων με το αρχείο της Τειρεσίας ΑΕ, η οποία όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί μόρφη επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, η απευθείας πρόσβαση των πιστωτικών ιδρυμάτων στη βάση δεδομένων της Τειρεσίας ΑΕ που συνεπάγεται και την εύθυνη τους για σχετική ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων, επιτρέπεται μόνο για τον προληπτικό έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών ή των υποψήφιων πελατών, ο οποίος δεν μπορεί να επεκτείνεται σε άλλα πρόσωπα που δεν μετέχουν στη συναλλακτική σχέση. Έτσι, με την υπ' αριθ. 45/2002 κρίθηκε νόμιμη η

145. ΕφΑθ 4786/2002, ΔΕΕ 2002,1003, η οποία επικαλείται τις διατάξεις των άρθρων ΑΚ 57,59 και 299.

146. *Ιγγλεζάκης* (2004), 53.

επεξεργασία από πιστωτικό ίδρυμα με πηγή το ανωτέρω αρχείο, των οικονομικών δεδομένων προσώπου που επρόκειτο να συμμετάσχει σε δανειακή σύμβαση ως εγγυητής, ενώ με την υπ' αριθ. 54/2001 απόφαση κρίθηκε μη νόμιμη η εξέταση από πιστωτικό ίδρυμα της πιστοληπτικής ικανότητας του συζύγου της αιτούσας δάνειο, χωρίς προηγούμενη συγκατάθεση και ενημέρωσή του και χωρίς οποιαδήποτε ανάμειξή του στη δανειακή σχέση. Παράλληλα, απαγορεύεται η χρησιμοποίηση των παραπάνω δεδομένων για έτερο σκοπό, πέραν του ελέγχου της φερεγγυότητας, όπως επί παραδείγματι για την υποστήριξη έννομου συμφέροντος του πιστωτικού ιδρύματος σε δίκη ενώπιον δικαστηρίου¹⁴⁷, όπως και η περαιτέρω διαβίβαση από τα πιστωτικά ιδρύματα στοιχείων που άντλησαν από το αρχείο της Τειρεσίας.

Στο πεδίο επιδίωξης είσπραξης από το πιστωτικό ίδρυμα των απαιτήσεών του, κρίθηκε νόμιμη η ενέργεια του πιστωτικού ιδρύματος να αναζητήσει τα στοιχεία της διεύθυνσης οφειλέτριας μέσω των γονέων της, χωρίς να αναφέρει τα περί οφειλής¹⁴⁸, όπως και να επιδώσει διαταγή πληρωμής στο χώρο εργασίας του οφειλέτη, όταν δεν είναι δυνατή η εξεύρεσή τους με άλλο τρόπο¹⁴⁹. Αντίθετα, η Αρχή αποφάνθηκε¹⁵⁰ ότι δεν είναι σύνηθες η ανακοίνωση από τραπεζικό υπάλληλο χρηματικής οφειλής του οφειλέτη στον προϊστάμενό του και επέβαλε πρόστιμο στο πιστωτικό ίδρυμα που προέβη στη χορήγηση του δανείου. Στο πεδίο της διαβίβασης οικονομικών στοιχείων πελατών του πιστωτικού ιδρύματος σε τρίτους, η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι είναι νόμιμη η χορήγηση σε τρίτο αντιγράφων επιταγών που το πιστωτικό ίδρυμα διατηρεί και που αποτελούν το μόνο τρόπο απόδειξης δικαιώματος του αιτούντος-τρίτου ενώπιον δικαστηρίου¹⁵¹.

Αξίζει να αναφερθεί ότι αναφορικά με τη νομιμότητα των όρων που περιλαμβάνονται στα έντυπα των πιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με την επεξεργασία

147. Βλ. υπ' αριθ. 61/2001 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, ΚΝοΒ 2002, 1676.

148. Βλ. υπ' αριθμόν 70/2002 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, ΚΝοΒ 2003, 735.

149. Βλ. την υπ' αριθ. 72/2002 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, ΚΝοΒ 2003, 737.

150. Βλ. την υπ' αριθ. 59/2002 απόφαση, ΚΝοΒ 2003, 738 και 69/2002 απόφαση, ΚΝοΒ, 2003, 737.

151. Βλ. την υπ' αριθ. 22/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ο αιτών ζήτησε από το πιστωτικό ίδρυμα να του χορηγήσει αντίγραφα από τα σώματα ή από τα αντίγραφα επιταγών που εκείνο διατηρεί, έτσι ώστε να μπορέσει αυτός να αποδείξει σε δικαστική διένεξη, που έχει με τον εκδότη των επιταγών, ότι ποτέ δεν εισέπραξε το ποσό των ένδικων επιταγών, το οποίο αντιστοιχούσε σε συμφωνημένο τίμημα αγοραπωλησίας μετοχών. Μετά τη σχετική άρνηση του πιστωτικού ιδρύματος, ο αιτών προσέφυγε στην Αρχή, η οποία με την εν λόγω απόφαση έκρινε ότι το έννομο συμφέρον του αιτούντος προς απόδειξη του δικαιώματός του ενώπιον του Δικαστηρίου υπερέχει προφανώς των ατομικών δικαιωμάτων και συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων.

προσωπικών δεδομένων, η Αρχή αποφάνθηκε¹⁵² ότι η υπογραφή από τον πελάτη του σχετικού εντύπου δεν στοιχειοθετεί τη συγκατάθεσή του για επεξεργασία των δεδομένων του από όλες τις Διευθύνσεις του πιστωτικού ιδρύματος ή και τις εταιρίες του ίδιου επιχειρηματικού ομίλου για σκοπούς άσχετους με το αντικείμενο της συγκεκριμένης συναλλακτικής σχέσης, όπως για παράδειγμα διαφημιστικούς. Η αρχή επισήμανε επίσης το δικαίωμα του πελάτη να αρνηθεί τη χρησιμοποίηση των προσωπικών του δεδομένων για άλλους σκοπούς, χωρίς αυτό να έχει επιπτώσεις στην αντιμετώπιση του αιτήματός του για ίδρυση συναλλακτικής σχέσης με το πιστωτικό ίδρυμα.

IV. Η προβληματική της σωστής διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων των καταναλωτών στο πλαίσιο έρευνας της πιστοληπτικής τους ικανότητας

1. Το τραπεζικό σύστημα και τα προσωπικά δεδομένα

Οι διαστάσεις που έλαβε η καταναλωτική πίστη και η ανάπτυξη του φαινομένου των καταναλωτικών πιστώσεων υπαγόρευσε την ανάγκη να αναζητηθούν δεδομένα πιστοληπτικής ικανότητας και φερεγγυότητας αξιόπιστα προκειμένου να περιοριστεί ο πιστωτικός κίνδυνος και το ενδεχόμενο μη εξόφλησης του δανείου για τον καταναλωτή όσο και για τον πιστωτή. Συνεπώς, η ανάγκη συγκέντρωσης και διάθεσης προσωπικών δεδομένων των καταναλωτών και εκτίμησής τους σε αντιστοιχία με τη διάρκεια των πιστωτικών συμβάσεων ήταν επιτακτική. Ωστόσο, προϋπόθεση για την ορθολογική χρησιμοποίηση των προσωπικών δεδομένων για τους ανωτέρω σκοπούς συνιστά η διαφάνεια και η τήρηση των σχετικών νομοθετικών κανόνων κατά τη διαχείρισή τους. Σπουδαίο ρόλο διαδραματίζει στον τομέα της αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας και η τεχνολογία μέσω του διαδικτύου¹⁵³, το οποίο επιτρέπει τον υπολογισμό με αυτοποτοποιημένες διαδικασίες της πιστοληπτικής ικανότητας, τη δυνατότητα περαιτέρω χρηματοδότησης, την ύπαρξη αναλογίας χρεών του καταναλωτή με τα εισοδήματά του κτλ¹⁵⁴.

Κάθε πιστωτικός φορέας διαθέτει πλήθος μεθόδων και εργαλείων προκειμένου

152. Βλ. ετήσια έκθεση πεπραγμένων της Αρχής 2000, 22, <http://dpa.gr/Documents/Gre?Com=annualreport00ver3FINAL.doc>

153. Βλ. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπιάδου (2004), 1377 επ., η ίδια, Ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς από την Τειρεσίας ΑΕ (θεσμικό πλαίσιο), ΔΕΕΤ 2004, 25 επ.

154. Παπαϊωάννου, Η προστασία του καταναλωτή στο ουσιαστικό ευρωπαϊκό δίκαιο της καταναλωτικής πίστης, 2007, 345.

να αξιολογήσει τη φερεγγυότητα του καταναλωτή και να διαγνώσει την αξιοπιστία του. Ωστόσο, η χρήση των εν λόγω εργαλείων βρίσκεται σε συνάρτηση με την πολιτική του κάθε φορέα και σε αντιστοιχία με το είδος και το μέγεθος των αναλαμβανόμενων κινδύνων. Πιο συγκεκριμένα, είναι δυνατόν ο πιστωτικός φορέας να μην εκτιμήσει κατά το δέον την κακή οικονομική κατάσταση του υποψήφιου δανειολήπτη με αποτέλεσμα εκείνος στο μέλλον να καταστεί υπερήμερος οφειλέτης και εν τέλει υπερχρεωμένος. Στην ουσία η χορήγηση της πίστωσης εξαρτάται αποκλειστικά από τον πιστωτικό φορέα.

Η αδυναμία του δανειολήπτη να αναταποκριθεί στις υποχρεώσεις του από τη σύμβαση της πίστωσης και η υπερχρέωσή του θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών στην σύμβαση πίστωσης. Ιδιαίτερη αξία για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας διαδραματίζουν τα δεδομένα που περιλαμβάνονται σε δημόσια αρχεία των δικαστικών αποφάσεων¹⁵⁵. Η πρόσβαση σε αυτά τα δυσμενή δεδομένα μπορεί να έχει καταλυτική σημασία για τη χορήγηση πιστωσέων που αφορούν κυρίως σε μικρά ποσά και έχουν σύντομη διάρκεια¹⁵⁶ και ιδίως στην περίπτωση έλλειψης άλλων σχετικών δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς.

Η ανάγκη αντιμετώπισης του προαναφερθέντος κινδύνου υπερχρέωσης οδήγησε στην δημιουργία μίας κεντρικής βάσης δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας η οποία γνωστοποιείται έναντι ανταλλάγματος¹⁵⁷ στους χρηματοπιστωτικούς φορείς. Τοιουτοτρόπως, εξανεμίζεται η πρακτική της χρησιμοποίησης επισφαλών και αναξιόπιστων μεθόδων ελέγχου των οικονομικών δεδομένων του καταναλωτή ενώ ταυτόχρονα ενισχύεται ο χρηματοπιστωτικός τομέας μέσω της επιβολής κυρώσεων στα πιστωτικά ιδρύματα τα οποία μολονότι τελούν σε γνώση των δυσμενών δεδομένων, χορηγούν επισφαλείς πιστώσεις¹⁵⁸.

2. Το προσωπικά δεδομένα και η προστασία του καταναλωτή-δανειολήπτη

Πεδίο εφαρμογής ευρίσκει ο ν. 2472/197 στο χώρο του τραπεζικού και ιδίως πιστωτικού συστήματος αναφορικά με οικονομικά δεδομένα που

155. Στη Μεγάλη Βρετανία η καταχώρηση δικαστικών αποφάσεων που άπτονται της οικονομικής συμπεριφοράς των καταναλωτών σε μητρώο είναι νομοθετημένη περί τα 150 έτη.

156. "Micro-lending".

157. Το εν λόγω ανάλλαγμα κυμαίνεται κατά μέση τιμή μεταξύ ενός και δύο ευρώ ή εκτιμάται με βάση τον όγκο των παρεχόμενων υπηρεσιών και την επιβολή ετήσιας συνδρομής. Προβλέπεται και ξεχωριστή τιμολόγηση για τους τρίτους.

158. Πρόκειται για την καταχώρηση ενός καθήκοντος προνοίας του παρέχοντος πίστωση.

χρησιμοποιούνται από τράπεζες και λοιπούς φορείς του χρηματοπιστωτικού χώρου για την εκ μέρους τους ορθή εκτίμηση της φερεγγυότητας και της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών τους ή των υποψήφιων πελατών τους. Το έργο της επεξεργασίας των εν λόγω δεδομένων έχει αναλάβει όπως έχει αναφερθεί ως άνω η Τειρεσία, η δραστηριότητα της οποίας έχει οριοθετηθεί με τις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.

Η επεξεργασία ενός δυσμενούς οικονομικού δεδομένου έχει σημαντικές επιπτώσεις για την οικονομική και εν γένει κοινωνική ζωή του πολίτη και μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε περιθωριοποίηση του ατόμου λόγω της αδυναμίας πρόσβασης στην πίστωση. Για το λόγο αυτό, τα τηρούμενα δεδομένα θα πρέπει να περιβάλλονται με κάποιες εγγυήσεις ακρίβειας και πληρότητας, γεγονός το οποίο εξαρτάται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τους φορείς που συμμετέχουν στην παροχή των δεδομένων. Παράλληλα, η πρόσβαση στα παραπάνω δεδομένα εκ μέρους των υποκειμένων αυτών θα πρέπει να μην παρακωλύεται και να μην τίθενται οικονομικές προϋποθέσεις για την πρόσβασή τους σε αυτά. Ταυτόχρονα, είναι αδιαμφισβήτητο ότι θα πρέπει να είναι κατοχυρωμένη η δυνατότητα επανόρθωσης και διόρθωσης ανακριβώς καταχωρημένων στοιχείων στο αρχείο καθώς και η δυνατότητα αποκατάστασης¹⁵⁹.

Παράλληλα, η καταχώρηση σε κεντρική βάση δεδομένων θα πρέπει κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας να είναι αποτέλεσμα ουσιώδους αθέτησης υποχρέωσης και όχι μεμονωμένων περιστατικών χωρίς οικονομικό ενδιαφέρον. Επίπροσθετα, ο χρόνος διατήρησης των δεδομένων θα πρέπει να τελεί σε συνάρτηση με τη σοβαρότητά του¹⁶⁰. Επιπρόσθετα, κρίνεται επιβεβλημένη η λήψη μέτρων ασφαλείας και εμπιστευτικότητας κατά την τήρηση του αρχείου, ούτως ώστε να εμποδίζεται η πρόσβαση σε πρόσωπα που δεν αναμειγνύονται στην εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας των καταναλωτών¹⁶¹. Η διαδικασία μάλιστα πρέπει να αναγγέλλεται στην αρμόδια εποπτική Αρχή (ΑΠΔΠΧ στην Ελλάδα). Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται, εφόσον είναι απαραίτητη για την εκτέλεση της σύμβασης στην οποία το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είναι συμβαλλόμενο μέρος.

Αξιοσημείωτες αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ είναι η υπ' αριθμόν 109/1999 και 86/2002 από τις οποίες προκύπτει ότι κατ' αρχήν έχει επιτραπεί η δημιουργία αρχείου και η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς οφειλετών των τραπεζών

159. Άρ. 12, στ. γ της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

160. Βλ. Άρ. 6 παρ. 1 στ. ε της Οδηγίας 95/46/ΕΚ. Η διάρκεια ποικίλλει μεταξύ 3,5 και 6 ετών. Στην Πορτογαλία τα δεδομένα τηρούνται μέχρι της αποκατάστασης της πλημμελούς συμπεριφοράς.

161. Άρ. 17 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

που περιλαμβάνει πληροφορίες για αφερέγγυους οφειλέτες- όπως η έννοια της αφερεγγυότητας ορίζεται από την Αρχή¹⁶² χωρίς τη συναίνεση των υποκειμένων, καθώς στις περιπτώσεις αυτές εξυπηρετείται το προφανώς υπερέχον έννομο συμφέρον των πιστωτικών ιδρυμάτων για ελαχιστοποίηση των κινδύνων από τη σύναψη πιστωτικών συμβάσεων με αφερέγγυους πελάτες και το γενικότερο συμφέρον της διαφύλαξης της ομαλής λειτουργίας της οικονομικής ζωής έναντι των συμφερόντων των αφερέγγυων οφειλετών κατά τη διάταξη του άρ. 5 παρ. 2 περ. ε του ν. 2472/1997.

Παράλληλα έχει απαγορευθεί η προληπτική επέμβαση στην ιδιωτική σφαίρα απροσδιόριστου αριθμού προσώπων με την δημιουργία αρχείου οικονομικών δεδομένων που αφορούν στοιχεία τα οποία υπερακοντίζουν τους σκοπούς του αρχείου, όπως προληπτική τήρηση αρχείου δεδομένων αγορών και πωλήσεων ακινήτων σε σχέση με την φερεγγυότητα προσώπων που δεν συνδέονται με ορισμένη σχέση με πιστωτικά ιδρύματα¹⁶³. Τα εν λόγω αρχεία είχε ζητήσει από την ΑΠΔΠΧ να τηρεί η Τειρεσίας.

Παράλληλα επιτράπηκε η επεξεργασία δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς οφειλετών εκ πιστωτικών καρτών και καταναλωτικών δανείων που περιλαμβάνει πληροφορίες για τις ενήμερες οφειλές και τις οφειλές σε καθυστέρηση (αρχείο συγκέντρωσης κινδύνων-δεδομένων λευκής λίστας), μόνο με τη συναίνεση των υποκειμένων της επεξεργασίας, με την αιτιολογία ότι σε καμία χώρα δεν γίνεται επεξεργασία δεδομένων που αφορούν νόμιμη οικονομική συμπεριφορά, όπως επί παραδείγματι η λήψη δανείου, χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου καθώς και ότι η συλλογή στοιχείων που αφορούν σε οφειλές πέραν των βεβαιωμένων και απαιτητών, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και τη μείωση των επισφαλειών που προκύπτουν από την υπερχρέωση είναι μη πρόσφορη και δυσανάλογη με τον προαναφερόμενο σκοπό κατά το άρ. 4 παρ. 1β του ν. 2472/1997.

Κατά την υπ' αριθμόν 66/2004 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, εφόσον το αρχείο συγκέντρωσης κινδύνων-λευκής λίστας λειτουργεί μόνο κατ' εξαίρεση και μόνο κατόπιν συγκατάθεσης του υποκειμένου για το συμφέρον των τραπεζών και όχι του

162. Κατά την υπ' αριθμόν 86/2002 απόφαση της ΑΠΔΠΧ δεν πληρούται η προϋπόθεση της αφερεγγυότητας, ως λόγου καθιστώντας απολύτως αναγκαία την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων για την εξυπηρέτηση του προφανώς υπερέχοντος σκοπού της προστασίας του πιστωτικού συστήματος, όταν πρόκειται για οφειλές σε καθυστέρηση από πιστωτικές συμβάσεις αλλά πρέπει οι οφειλές αυτές να είναι βεβαιωμένες και απαιτητές. Βλ. και την υπ' αριθμόν 523/1999 απόφαση της Αρχής σε σχέση με τις κατηγορίες οικονομικών δεδομένων των οποίων επιτρέπεται η επεξεργασία στο εν λόγω αρχείο.

163. Βλ. την υπ' αριθμόν 109/1999 απόφαση της ΑΠΔΠΧ.

δανειολήπτη, η ανάκληση πρέπει να οδηγεί στη διαγραφή από το σύστημα όλων των στοιχείων που προϋπήρχαν. Περαιτέρω η ίδια απόφαση έκρινε αναφορικά με την μη αναδρομικότητα της ανάκλησης ότι η έννοιά της είναι ότι όσα στοιχεία διαβιβάστηκαν ή έτυχαν άλλης επεξεργασίας μέχρι την ανάκληση, νομίμως έγιναν αντικείμενο επεξεργασίας και συνεπώς το υποκείμενο δεν μπορεί να εγείρει αντιρρήσεις ως προς την επεξεργασία αυτή. Για τους λόγους αυτούς θεώρησε ότι η τήρηση στο αρχείο της Τειρεσίας των επίδικων στοιχείων παρά την ανάκληση της συγκατάθεσης του προσφύγοντος δεν είναι νόμιμη κατά παράβαση του άρ. 4 παρ. 1 του ν. 2472/1997 και αφενός μεν διέταξε την Τειρεσίας να προβεί αμέσως στη διαγραφή των επίδικων στοιχείων από το αρχείο του, αφετέρου επέβαλε σε αυτήν πρόστιμο κατά το άρ. 21 παρ. 1 εδ. β του ν. 2472/1997.

Συνεπώς, μετά την ανάκληση της συναίνεσης δεν επιτρέπεται η περαιτέρω συλλογή και επεξεργασία στοιχείων που αφορούν το υποκείμενο που ανακάλεσε ούτε η περαιτέρω επεξεργασία και μετάδοση των στοιχείων που είχαν ως τότε συγκεντρωθεί. Από τη συστηματική ερμηνεία των διατάξεων του άρ. 2 περ. ια, 4 παρ. 1 και 2 του ν. 2472/1997 επιβεβαιώνεται ότι η έννοια της μη αναδρομικότητας της ανάκλησης πρέπει να μην περιλαμβάνει τη διαγραφή των αρχείων και την μη εμφάνιση της ανακλήσεως της συναίνεσης¹⁶⁴. Το εν λόγω συμπέρασμα επιβάλλεται και κατά τη συστηματική ερμηνεία της διάταξης του άρ. 2 παρ. ια με τις διατάξεις του ΑΚ περί συναίνεσης και ανάκλησης αυτής. Έτσι, όπως προκύπτει από την ΑΚ 237 εδ. 1 η ανάκληση της συναίνεσης επιτρέπεται μόνο για το μέλλον, αφού επιτρέπεται μόνο μέχρις ότου επιχειρηθεί η δικαιοπραξία, και στην εδώ περίπτωση μόνο έως ότου πραγματοποιηθεί η προσβολή του αγαθού. Η ανάκληση δεν μπορεί συνεπώς να καταστήσει αναδρομικά παράνομη την προσβολή που έλαβε χώρα πριν από αυτή.

Άρα, συμπερασματικά καταλήγουμε στο πόρισμα ότι η ανάκληση δοθείσης εκ μέρους του υποκειμένου των δεδομένων συναινέσεως περί επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων καθιστά από την περιέλευσή της στον υπεύθυνο επεξεργασίας των εν λόγω δεδομένων παράνομη κάθε περαιτέρω επεξεργασία (π.χ. συλλογή και μετάδοση) των προσωπικών δεδομένων του ανακαλέσαντος την συναίνεση. Η ανάκληση δεν δρά αναδρομικώς και συνεπώς τα στοιχεία που αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας κατά τον χρόνο από την περιέλευση της συναίνεσης στον υπεύθυνο επεξεργασίας και πριν από την ανάκλησή της νομίμως έχουν τύχει επεξεργασίας και δεν υφίσταται υποχρέωση διαγραφής τους λόγω της

164. Καλλιμόπουλος, ΧρηΔικ 2010, 289.

ανάκλησης. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενημερώσει τον τρίτο στον οποίο ανακοινώθηκαν τα δεδομένα για την ανάκληση της συναίνεσης και το χρονικό σημείο που αυτή πραγματοποιήθηκε, εφόσον η ανάκληση δεν απευθύνθηκε στον τρίτο. Την ίδια ενημέρωση πρέπει να παράσχει και σε οποιονδήποτε δικαιούμενο τρίτο προσφύγει στον υπεύθυνο επεξεργασίας με αίτημα την μετάδοση των συλλεγόντων δεδομένων. Απαγορεύεται η μετάδοση στοιχείων που αφορούν σε χρονικό διάστημα προγενέστερο της ανάκλησης, εκτός αν στη συναίνεσή του το υποκείμενο των δεδομένων ρητά ζητεί τη μετάδοση στοιχείων που αφορούν σε χρονικό διάστημα πριν την ανάκληση και εφόσον πρόκειται για ακριβή και επίκαιρα δεδομένα.

Επομένως¹⁶⁵, η Τειρεσίας μετά την περιέλευση σε αυτήν της δηλώσεως ανακλήσεως της δοθείσας συναίνεσης εκ μέρους των δανειοληπτών για την επεξεργασία δεδομένων συγκέντρωσης κινδύνων οφειλετών εκ πιστωτικών καρτών και καταναλωτικών δανείων, οφείλει α) να μην επεξεργάζεται περαιτέρω τα δεδομένα που έχει αποκτήσει με βάση τη συναίνεση που ανακλήθηκε, β) να πληροφορεί περί της ανακλήσεως τα πιστωτικά ιδρύματα ή άλλους τρίτους στους οποίους είχαν ανακοινωθεί νομίμως τα δεδομένα, αν δεν απευθύνθηκε σε αυτούς η ανάκληση, γ) να διατηρεί προσδιορισμένες χρονικά πληροφορίες σε σχέση με διαδοχικές συναινέσεις και ανακλήσεις των υποκειμένων των δεδομένων, ώστε οι πληροφορίες που προκύπτουν και μεταδίδονται να πληρούν τις προϋποθέσεις της ακρίβειας και του επίκαιρου. Η Τειρεσίας δεν οφείλει να διαγράψει εξαιτίας της ως άνω ανακλήσεως τα έως τότε συλλεγόμενα δεδομένα, τα οποία διατηρούν και μετά την ανάκληση της συναίνεσης για την έως τότε επεξεργασία τους και δύναται να μεταδώσει στοιχεία που αφορούν σε προγενέστερο της ανάκλησης χρονικό διάστημα, μόνο επί ρητής προς τούτο επιγενόμενης αιτήσεως του υποκειμένου και εφόσον πρόκειται για ακριβή και επίκαιρα στοιχεία.

3. Η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο κοινοτικό δίκαιο

Κάθε νομοθετική πρωτοβουλία σε κοινοτικό επίπεδο αναφορικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των συναλλασσομένων θα πρέπει να εξασφαλίζει υψηλού επιπέδου προστασίας του ιδιωτικού βίου του υποψήφιων δανειοληπτών, να συνδράμει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να εμποδίζει την

¹⁶⁵. Καλλιμόπουλος, ΧρηΔικ 2010, 295.

υπερχρέωση των καταναλωτών. Η θεσμοθέτηση ομοιόμορφων κριτηρίων θα εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητα των αρχείων προστατεύοντας ταυτόχρονα τα προσωπικά δεδομένα. Εξάλλου, βασική παράμετρος για την ανάπτυξη των διασυνοριακών πιστώσεων είναι η εξασφάλιση της διευκόλυνσης της διακίνησης των προσωπικών δεδομένων.

Όσοι, δεν θα πρέπει να παρερμηνευθεί η ρύθμιση για την προστασία του ατόμου έναντι της επεξεργασίας των προσωπικών τους δεδομένων και της ελεύθερης κυκλοφορίας αυτών¹⁶⁶ και να θεωρηθεί ότι τίθεται εκποδών η οιαδήποτε συλλογή και επεξεργασία τέτοιων δεδομένων και δη των δεδομένων που είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου. Αντιθέτως, η εν λόγω Οδηγία θέτει τις προϋποθέσεις της νομότυπης επεξεργασίας των ανωτέρω δεδομένων εξασφαλίζοντας τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα δικαιώματα των υποκειμένων αυτών.

Δεν είναι σπάνιο το φαινόμενο να συγκεκτρώνονται προσωπικά δεδομένα τα οποία έχουν συλλεχθεί στο πλαίσιο μίας σύμβασης πίστωσης ή εγγύησης, προκειμένου να αξιοποιηθούν για σκοπούς ξένους προς την εκτίμηση των κινδύνων και δη για δαιφημιστικούς σκοπούς, για την προώθηση πωλήσεων, συμβάσεων ασφάλειας αλλά και για την εμπορία των δεδομένων αυτών έναντι ανταλλάγματος. Πολλές φορές η συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων λαμβάνεται χωρίς να είναι προϊόν ελεύθερης βούλησης και χωρίς το ίδιο να διαθέτει τη δυνατότητα να διαπραγματευτεί τη χρήση των δεδομένων του καθώς η σύμβαση πίστωσης κατά πάγια πρακτική θα περιλαμβάνει ενσωματωμένο σχετικό όρο (ΓΟΣ) με αποτέλεσμα η τυχόν άρνησή του να συναινέσει στη χρήση των προσωπικών του δεδομένων να συνεπάγεται την απόρριψη του αιτήματός για λήψη πίστωσης. Βέβαια, η σχετική συμβατική ρήτρα που έχει ενσωματωθεί ως ΓΟΣ στη σύμβαση πίστωσης και η οποία προβλέπει την επέκταση της χρήσης των προσωπικών δεδομένων ελέγχεται για τυχόν καταχρηστικότητα.

166. Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συνιστά θεμελιώδες συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα το οποίο δεν θα πρέπει να συγχέεται με το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής ή το δικαίωμα στο απόρρητο των επικοινωνιών.

4. Η λειτουργία των βάσεων δεδομένων ως μέσου πιστοληπτικής βαθμολόγησης

Η υποχρέωση εκτίμησης της φερεγγυότητας και πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή, ιδίως μέσω της προσφυγής σε μία κεντρική βάση δεδομένων, ανταποκρίνεται στην ανάγκη διαφάνειας και αντικειμενικότητας στο χώρο των καταναλωτικών πιστώσεων και συμβάλλει στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς πιστώσεων. Η χρήση της βάσης δεδομένων εκ μέρους του πιστωτικού φορέα πριν από την ανάληψη οποιασδήποτε δέσμευσης από μέρους του καταναλωτή επιβάλλεται και οριοθετείται με την αρχή του υπεύθυνου δανεισμού. Ένα σημαντικό πρακτικό πλεονέκτημα της σύνδεσης με μία κεντρική βάση δεδομένων είναι η καταπολέμηση της παράνομης χρήσης νομιμοποιητικών εγγράφων μετά την γνωστοποίηση της απώλειάς τους.

Τα κράτη μέλη με το αρχικά προτεινόμενο νομοθετικό καθεστώς ήταν υποχρεωμένα να εξασφαλίσουν αξιόπιστη και αντικειμενική λειτουργία κεντρικών βάσεων δεδομένων αρνητικού χαρακτήρα (αρχεία χρεών, ποινικών αδικημάτων και πρόληψη της απάτης, διοικητικές παραβάσεις, επαγγελματικά παραπτώματα, κρούσματα ανάρμοστης συμπεριφοράς, κτλ) του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, στις οποίες αρχειοθετούνται στοιχεία για καθυστερήσεις πληρωμών επιτρέποντας την αναγνώριση της ταυτότητας των καταναλωτών καλύπτοντας το σύνολο της επικράτειάς τους και παρέχοντας πρόσβαση στους πιστωτικούς φορείς.

5. Το περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας

Σε κάποια κράτη μέλη οι βάσεις δεδομένων περιορίζονται στη συλλογή δεδομένων κακής συναλλακτικής συμπεριφοράς και κυρίως πλημμελούς εκτέλεσης των συμβατικών υποχρεώσεων ενώ σε άλλες επεκτείνονται στο σύνολο των ανειλημμένων υποχρεώσεων από συμβάσεις πίστωσης με αποτέλεσμα να προκύπτει μία διακριτική μεταχείριση. Σύμφωνα με το ανωτέρω κριτήριο, οι βάσεις διακρίνονται σε βάσεις δυσμενών¹⁶⁷ και ευμενών¹⁶⁸ δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας. Ο αντίλογος στην επέκταση των βάσεων στο σύνολο των δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας επικεντρώνεται στις αμφιβολίες για την πληρότητά τους, στην έλλειψη

167. Πρόκειται για τις περιπτώσεις της κοινώς λεγόμενης «μαύρης λίστας».

168. Πρόκειται για τις περιπτώσεις της κοινώς λεγόμενης «λευκής λίστας».

αναλογικότητας του μέτρου¹⁶⁹ και στον κίνδυνο υπαρπαγής των στοιχείων από ανταγωνιστές με σκοπό την προσέλκυση καλών πελατών.

Προκύπτουν βέβαια θέματα συντονισμού και εναρμόνισης των παραμέτρων λειτουργίας των διαφόρων βάσεων δεδομένων και διασύνδεσής τους σε δίκτυο, παρά την επίκληση του κινδύνου χρήσης των δεδομένων από πιστωτικά ιδρύματα εκτός της εθνικής επικράτειας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνεργασίας είναι και ορισμένες σχετικές διμερείς συμφωνίες, όπως επί παραδείγματι μεταξύ φορέων της Ολλανδίας και του Βελγίου¹⁷⁰.

6. Ειδικά ζητήματα λειτουργίας των βάσεων δυσμενών δεδομένων

Η εφαρμογή εναρμονισμένων κριτηρίων στη λειτουργία των βάσεων δυσμενών δεδομένων κρίνεται από την Επιτροπή επιβεβλημένη με την επιφύλαξη του δικαίου του ανταγωνισμού και του κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Οι εγγυήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας και των εθνικών ρυθμίσεων για την αποτελεσματική λειτουργία αυτού του είδους των κοινών αρχείων¹⁷¹ και βάσεων δεδομένων συνίστανται στην ύπαρξη ληξιπρόθεσμης απαίτησης της οποίας ο ενδιαφερόμενος έχει λάβει υπενθύμιση¹⁷², στην άμεση συμπλήρωση του δεδομένου της εξόφλησης σε συνδυασμό με την ελάχιστη απαραίτητη παραμονή του δεδομένου στο αρχείο¹⁷³, στην ειδοποίηση¹⁷⁴ του ενδιαφερόμενου τη στιγμή της καταχώρησης¹⁷⁵, εφόσον δεν γίνεται με δική του επιμέλεια, ώστε να μπορεί να προβάλει τις αντιρρήσεις του σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου ή την αιτία της οφειλής¹⁷⁶, στη διευκόλυνση της πρόσβασης στα δεδομένα με τον ορισμό αποκλειστικά αρμόδιου προσώπου και την παροχή κατανοητών πληροφοριών, στην εξαίρεση των δεδομένων από διαδικασίες λήψης

169. Ανάλογα με τη χρήση της ενδέχεται να σημειωθεί σημαντική κάμψη της αρχής της προστασίας των προσωπικών δεδομένων συγκριτικά με τα περιορισμένα οφέλη για την πάταξη της υπερχρέωσης, όπου τίθενται σε πλήρη λειτουργία οι βάσεις δεδομένων.

170. Αντίστοιχη πρωτοβουλία εκδηλώνεται στην ΕΕ μεταξύ φορέων παροχής δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας (Association of Consumer Credit Information Suppliers).

171. Βλ. το έγγραφο εργασίας για τις μαύρες λίστες της που εγκρίθηκε στις 3 Οκτωβρίου 2002 από την Ομάδα για την προστασία των δεδομένων.

172. Σε εφαρμογή των προβλεπόμενων σχετικά με την ποιότητα των δεδομένων αρχών του άρ. 6 της Οδηγίας 95/46/ΕΟΚ.

173. Σε εφαρμογή της διάταξης του σημείου δ' της παρ. 1 του άρ. 6 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

174. Έγκαιρα με κατάλληλα μέσα και σαφή διατύπωση των προϋποθέσεων γνωστοποίησής τους σε τρίτους.

175. Σύμφωνα με το άρ. 11 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

176. Βλ. το άρθρο 12, σημ. Β' της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

αυτοματοποιημένων αποφάσεων¹⁷⁷ παρά μόνον στην περίπτωση σχετικής νομοθετικής πρόβλεψης ή της υποβολής σχετικού αιτήματος ή στα πλαίσια σύμβασης ή έστω κατοχύρωσης της δυνατότητας προβολής των απόψεών του και την εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών μέτρων ασφαλείας¹⁷⁸.

Επιπρόσθετα, οι ενδιαφερόμενοι έχουν δικαίωμα να ενημερώνονται σχετικά με την λογική στην οποία στηρίζεται κάθε αυτοματοποιημένη επεξεργασία των δεδομένων που καταλήγει στη λήψη αυτών των αποφάσεων¹⁷⁹. Μία πρόσθετη δυνατότητα του ενδιαφερόμενου θα μπορούσε να είναι η επαρκώς αιτιολογημένη και κάτω από αυστηρές προϋποθέσεις προσθήκη πληροφοριών που επεξηγούν τη θέση του.

Μετά από δύο χρόνια διαπραγματεύσεων με τον τραπεζικό τομέα, η Ομάδα Εργασίας για την προστασία των δεδομένων εξέδωσε τον Ιανουάριο του 2005 κατευθυντήριες γραμμές αναφορικά με την συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων εμπόρων των οποίων οι συμβάσεις αποδοχής καρτών πληρωμών έχουν λυθεί¹⁸⁰ με σκοπό την πρόληψη της απάτης¹⁸¹. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές έχουν τη μορφή βέλτιστων πρακτικών και εφαρμόζονται χωρίς να έρχονται σε αντίθεση με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία.

Πιο συγκεκριμένα, τίθενται στα συστήματα πληρωμών, τις τράπεζες και τους φορείς παροχής υπηρεσιών πληρωμών προϋποθέσεις γνωστοποίησης σε εθνικές ή διασυνοριακές βάσεις δεδομένων που αφορούν εμπόρους των οποίων καταγγέλλθηκαν οι συμβάσεις επειδή ενεπλάκησαν σε εγκληματικές ενέργειες, κατέ τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται και η αντικειμενικότητα στην αρχειοθέτηση ονομάτων εμπόρων που σχετίζονται με κινδύνους ή απάτες.

177. Βλ. το άρ. 15 της Οδηγίας 95/46/EK.

178. Βλ. άρ. 17 της Οδηγίας 95/46/EK

179. Σύμφωνα με το άρ. 12 σημ. Α' της Οδηγίας 95/46/EK.

180. Βλ. EU guidelines for terminated merchant databases, CCN 2005, τεύχ. 16, 3επ.

181. Με εκτιμώμενη ζημία που ανέρχεται στα 200 εκατομμύρια Ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ ΣΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ-ΤΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (COMMONLAW) ΚΑΙ Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

I. Νομοθετικό πλαίσιο ΗΠΑ σε γενικές γραμμές

Οι ΗΠΑ διαθέτουν πλούσια νομοθετική, σε ομοσπονδιακό αλλά και σε πολιτειακό επίπεδο, αλλά και νομολογιακή παράδοση λόγω και των ομαδικών αγωγών, σχετικά με την προστασία του καταναλωτή¹⁸². Συγκεκριμένα η τραπεζική αγορά διέπεται από την εφαρμογή των διατάξεων των **McFadden Act** του 1927, **Banking Act (Glass-Steagall Act)** του 1933, **Federal Home Loan Act** του 1934, **Bank Holding Act** του 1956, **Bank Merger Act** του 1966, **Depository Institution Deregulation and Monetary Control Act (DIDMCA)** του 1980, **Gant-St-Germain Act** του 1982, **Financial Institution Reform, Recovery and Enforcement Act** του 1989, **Riegle Neal Interstate Banking and Branching Efficiency Act** του 1994 και **Financial Services Modernization Act** του 1999.

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, το νομοθετικό πλαίσιο της καταναλωτικής πίστης αποτελείται κατά κύριο λόγο από ομοσπονδιακούς και πολιτειακούς νόμους. Αυτά τα νομοθετήματα προστατεύουν τους καταναλωτές και παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές για την πιστωτική αγορά. Οι ΗΠΑ έχουν θεσπίσει ποικίλα νομοθετήματα που ρυθμίζουν την καταναλωτική πίστη. Η νομοθετική πράξη **Uniform Consumer Credit Code** υιοθετήθηκε σε έντεκα (11) Πολιτείες. Ο σκοπός της συνίσταται στην προστασία των καταναλωτών, οι οποίοι λαμβάνουν πίστωση προκειμένου να χρηματοδοτήσουν τις συναλλαγές τους, στην εξασφάλιση ότι παρέχεται επαρκής πίστωση και στην εν γένει ρύθμιση της πιστωτικής αγοράς. Το 1968 το Κογκρέσσο θέσπισε τη νομοθετική πράξη **Consumer Credit Protection Act** προκειμένου να ρυθμίσει την αγορά καταναλωτικής πίστης.

Η **Federal consumer credit law** τροποποιήθηκε ως προς τις πιστωτικές

182. Βλ. *Bourgoignie/Trubek*, Consumer Law, common markets and federalism in Europe and the United States, 1987, *Jacobs/Karst*, The "federal legal order": The USA and Europe compared- A judicial perspective, στο: Cappelletti κ.α. (Eds), *Integration through law*, 1986, σελ. 261 επ., Bruner, *La protection du consommateur aux Etats Unis: Naissance et declin de l'approche reglementaire*, RFAP, 1991, 591 επ., *Ggliardi*, United States and European Union antitrust versus state regulation of the economy, is there a better test? ELR 2000, 353 επ. και *Overby*, An institutional analysis of consumer law, VJTL 2001, 1219 επ.

κάρτες όταν το Μάιο του 2009 ο πρόεδρος Ομπάμα υπέγραψε τη νομοθετική πράξη **Credit Card Accountability, Responsibility and Disclosure (CARD) Act**. Το ομοσπονδιακό αυτό νομοθέτημα περιλαμβάνει πολλές διατάξεις, οι οποίες περιορίζουν ορισμένες πρακτικές χρηματοδικών ιδρυμάτων αναφορικά με τη χορήγηση πιστωτικών καρτών στους καταναλωτές. Αυτές περιλαμβάνουν απαγορεύσεις σε πρακτικές, όπως αναδρομικές ή παράλογες αυξήσεις τόκων και επιβολής μεταγενέστερων εξόδων, τα οποία προκύπτουν από λογαριασμούς λίγο πριν καταστούν αυτοί ληξιπρόθεσμοι. Το νομοθέτημα περιλαμβάνει επίσης διάφορες απαιτήσεις από τους εκδότες πιστωτικών καρτών, όπως ενδεικτικά ότι οι όροι των συμβάσεων θα πρέπει να έχουν συνταχθεί σε γλώσσα που οι καταναλωτές μπορούν να κατανοήσουν και ότι αυτοί οι όροι παραμένουν αμετάβλητοι για ένα έτος. Επιπρόσθετα, η νομοθετική πράξη περιλαμβάνει διατάξεις εποπτείας και ελέγχου, συμπεριλαμβανομένων κυρώσεων για εταιρίες που παραβιάζουν το νόμο.

Από συγκριτική σκοπιά, η εμπειρία του αμερικανικού ομοσπονδιακού συστήματος προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα για την ΕΕ. Το ομοσπονδιακό κράτος διαθέτει οριζόντιες και κάθετες αρμοδιότητες, οι οποίες απορρέουν από το αμερικάνικο σύνταγμα σε εφαρμογή αρχής που αντιστοιχεί στην αρχή της επικουρικότητας¹⁸³. Η συνύπαρξη όμως διαφορετικών νομικών συστημάτων σε συνδυασμό με τη δυνατότητα επιλογής εφαρμοστέου δικαίου από τον επαγγελματία, πάντα με γνώμονα την ικανοποίηση των δικών του συμφερόντων συνεπάγεται τον κίνδυνο πρόκλησης ενός ανταγωνισμού θέσπισης των λιγότερο παρεμβατικών διατάξεων. Το φαινόμενο αυτό παρατηρήθηκε στις ΗΠΑ, όπου η συνύπαρξη ισάριθμων με τις Πολιτείες εμπορικών νομοθεσιών οδήγησε τους επαγγελματίες στην αναζήτηση των επιεικέστερων καθεστώτων¹⁸⁴. Παρά την κυρίαρχη θέση της ομοσπονδιακής κεντρικής τράπεζας, ανάλογες τάσεις διακρίνουν και το σύστημα εποπτείας των φορέων παροχής πιστωτικών υπηρεσιών το οποίο διασπάται σε περισσότερους του ενός οργανισμούς με δυνατότητα ακόμα και επιλογής από τον πιστωτικό φορέα¹⁸⁵.

183. Βλ. *Bermann*, Taking subsidiarity seriously: Federalism in the European Community and the United States, CLR 1994, 331επ. και *Howells*, Federalism in USA and EC. The scope for harmonized legislative activity compared, ERPL 2002, 601επ.

184. Πρόκειται για το λεγόμενο "Delaware effect". Βλ. *Fischel*, The race to the bottom revisited: Reflections on recent developments in Delaware's corporation law, NWULR 1982, 913επ. και *Griffin*, The Delaware effect: Keeping the tiger in its cage. The European experience of mutual recognition in financial services, CJEL 2001, 337επ.

185. Ειδικότερα οι μεγάλες τράπεζες επιλέγουν ανάμεσα στις πολιτειακές αρχές και τον εθνικό φορέα (OCC). Οι μικρότερες που δεν είναι μέλη της ομοσπονδιακής κεντρικής

Η αμερικάνικη πιστωτική αγορά είναι πιο εκτεταμένη, γίνεται τακτική και ευρεία χρήση των καινοτόμων προϊόντων και ο μέσος αμερικάνος είναι περισσότερο χρεωμένος από τον μέσο ευρωπαίο. Η προσπάθεια για κατάτμηση των αμερικάνικων πιστωτικών αγορών οφείλεται στη διαφοροποίηση των προϊόντων, όμως εμποδίζεται από την ενιαία γλώσσα, την κοινή πιστωτική κουλτούρα και τον έντονο ανταγωνισμό από τις χρηματοδοτικές επιχειρήσεις. Στην Ευρώπη οι πιστωτικές αγορές διαφοροποιούνται σχετικά με την πιστωτική κουλτούρα, τη χρήση της πίστωσης και τα συστήματα εποπτείας με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η ανάπτυξη της εσωτερικής πιστωτικής αγοράς.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 οι ευρωπαϊκές πιστωτικές αγορές απαλλάσσονται από περιορισμούς των επιτοκίων και της ανάπτυξης των πιστώσεων με αποτέλεσμα τη σταδιακή τους ανάπτυξη. Η άρση των περιορισμών στην κίνηση των κεφαλαίων και η υιοθέτηση ενός εναρμονισμένου ρυθμιστικού πλαισίου συνέβαλαν στην ανάπτυξη αυτή. Αποτέλεσμα της διαδικασίας εναρμονισής ήταν και η έκδοση Οδηγίας για την καταναλωτική πίστη. Σύμφωνα με μελέτες οι ηπειρωτικές ευρωπαϊκές χώρες διαφοροποιούμενες από τις ΗΠΑ «δαιμονοποιούσαν» τη χρήση της πίστωσης για τη χρηματοδότηση αγορών καταναλωτικών σε σύγκριση με άλλα είδη πίστωσης, όπως η στεγαστική¹⁸⁶.

Οι ΗΠΑ, οι οποίες θέσπισαν το 1970 σχετικό νόμο, τον **Fair Credit Reporting Act (FCRA), Public Law No. 91-508**¹⁸⁷, ο οποίος έκτοτε αναθεωρήθηκε σε μεγάλο βαθμό από το Κογκρέσο και από τα Δικαστήρια και ο οποίος είναι από τα πλέον σημαντικά νομοθετήματα στον τομέα της προστασίας προσωπικών δεδομένων, δεδομένου ότι στις ΗΠΑ η προστασία δεδομένων στον ιδιωτικό τομέα δεν ρυθμίζεται με έναν γενικό νόμο αλλά με αποσπασματικές ρυθμίσεις τομεακού χαρακτήρα. Το εν λόγω νομοθέτημα ρυθμίζει κατά βάση αφενός τις υποχρεώσεις των φορέων που παρέχουν πληροφορίες για καταναλωτές (consumer reporting agencies), ήτοι όσους συλλέγουν ή αξιολογούν πληροφορίες για καταναλωτές ή για την πιστωτική τους φερεγγυότητα και αφετέρου τη μεταβίβαση σχετικών πληροφοριών σε τρίτα πρόσωπα αλλά και των αποδεκτών των παραπάνω πληροφοριών. Ο νόμος κυρίως αξιώνει από τους παραπάνω φορείς να ακολουθούν ορθές διαδικασίες για την τήρηση της

τράπεζας και άλλα πιστωτικά ιδρύματα υπόκεινται στο Federal Deposit Insurance Corporations (FDIC), το Office of Thrift Supervision (OTS) ή το National Credit Union Administration (NCUA).

186. Η διάκριση αυτή γίνεται αντιληπτή και στους όρους: “Credital consommation” και “credito al consumo” από τη μία, “consumer credit” από την άλλη.

187. Παράγραφοι 601-626 (=15 U.S.C παρ. 1681-1681u).

εμπιστευτικότητας, αρκίβειας και συνάφειας των πληροφοριών αναφορικά με την πιστωτική φερεγγυότητα¹⁸⁸.

Η εφαρμογή των ρυθμίσεων για τη διαφάνεια των συναλλαγών στις ΗΠΑ δεν είχε να αντιμετωπίσει τα διαφορετικά νομικά καθεστώτα και τις διαφορετικές γλώσσες και τους διαφορετικούς πολιτισμούς που υπήρχαν στον ευρωπαϊκό χώρο και στα οποία οφείλεται εν μέρει η καθυστέρηση στην πρόοδο των ευρωπαϊκών παρεμβάσεων. Η νομοθετική πράξη για τη διαφάνεια στην καταναλωτική πίστη (που συμπεριλαμβάνει και τη στεγαστική) συνιστά κομβικής σημασίας ρύθμιση της αμερικάνικης νομοθεσίας για την καταναλωτική πίστη αλλά και σημείο αναφοράς όλων των σύγχρονων νομοθετημάτων διαφάνειας στις συναλλαγές.

II. Η αμερικάνικη νομοθεσία στον τομέα της ενυπόθηκης πίστης

1. Η νομοθετική πράξη **Consumer Credit Protection Act**

Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, το 1968 το Κογκρέσσο θέσπισε τη νομοθετική πράξη **Consumer Credit Protection Act** προκειμένου να ρυθμίσει την αγορά καταναλωτικής πίστης. Η εν λόγω πράξη απαιτεί από τους πιστωτικούς φορείς να αποκαλύπτουν τους πιστωτικούς όρους στους καταναλωτές. Η εν λόγω νομοθετική πράξη προστατεύει τους καταναλωτές από τους τοκογλύφους (loan sharks)¹⁸⁹, εμποδίζουν τη μείωση των μισθών και συνέστησε την Εθνική Επιτροπή Χρηματοδότησης των Καταναλωτών (National Commission on Consumer Finance) προκειμένου να ερευνά τη βιομηχανία καταναλωτικής πίστης. Οι εταιρίες έκδοσης πιστωτικών καρτών και τα πρακτορεία που παρέχουν πληροφορίες για καταναλωτές εμπίπτουν στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής της εν λόγω νομοθετικής πράξης. Η ανωτέρω πράξη απαγορεύει επίσης διακρίσεις βάσει φύλου ή οικογενειακής κατάστασης προκειμένου να καθοριστεί το ύψος της πίστωσης. Παράλληλα ρυθμίζει και ζητήματα που αφορούν στις εταιρίες είσπραξης χρεών.

Σύμφωνα με την διάταξη 1639c¹⁹⁰ (**Minimum standards for residential mortgage loans**) της νομοθετικής πράξης **Consumer Credit Protection Act**¹⁹¹,

188. Βλ. The Fair Credit Reporting Act (FCRA) and the Privacy of our Credit Report, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <<http://www.epic.org/privacy/fcra/default.html>>.

189. Loan shark αποκαλείται ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο προσφέρει δάνεια με υπερβολικά υψηλούς τόκους. Ο όρος συνήθως αναφέρεται σε παράνομες δραστηριότητες. Τα εν λόγω πρόσωπα πολλές φορές επιτυγχάνουν την αποπληρωμή των δανείων μέσω εκβιασμών ή απειλών βίας.

190. “(a) **Ability to repay**

απαγορεύεται στον πιστωτικό φορέα να προβεί στη χορήγηση στεγαστικού δανείου εκτός εάν αποφασίσει εύλογα και με καλή πίστη στη βάση πληροφοριών επιβεβαιωμένων από τον καταναλωτή και τεκμηριωμένων από έγγραφα ότι κατά το χρόνο διαπραγμάτευσης της χορήγησης του σχετικού δανείου, ο καταναλωτής έχει εύλογη δυνατότητα να αποπληρώσει το δάνειο, σύμφωνα με τους όρους του και όλους τους εφαρμοστέους φόρους, ασφάλιστρα (συμπεριλαμβανομένων των ασφαλίσεων υποθήκης) και λοιπά έξοδα.

Αναφορικά με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή εκ μέρους του πιστωτικού φορέα, η σχετική διάταξη ορίζει ότι η απόφαση του πιστωτικού φορέα σε σχέση με τη δυνατότητα αποπληρωμής του δανείου εκ μέρους του καταναλωτή θα πρέπει να εδράζεται στην αξιολόγηση του ιστορικού πιστώσεων του καταναλωτή, του πρόσφατου εισοδήματός του, του αναμενόμενου εισοδήματος που θα λάβει εύλογα ο καταναλωτής, τρεχουσων οφειλών/υποχρεώσεων, αναλογίας εισοδήματος-χρεών ή του υπόλοιπου εισοδήματος που θα έχει ο καταναλωτής μετά την πληρωμή μη ενυπόθηκων χρεών και οφειλών σχετιζόμενων με υποθήκες, τους εργασιακού του καθεστώτος, και άλλων οικονομικών προσόδων πλην των κεφαλαίων που αντιστοιχούν στην καθαρή αξία της ακίνητης περιουσίας που εξασφαλίζει την πληρωμή του δανείου. Ο πιστωτικός φορέας πρέπει να αξιολογήσει την πιστοληπτική ικανότητα του καταναλωτή κάνοντας χρήση ενός προγράμματος πληρωμής το οποίο θα οδηγήσει στην εξόφληση του δανείου κατά τη διάρκεια της σύμβασης δανείου¹⁹².

Ο πιστωτικός φορέας, ο οποίος παρέχει ένα στεγαστικό δάνειο οφείλει να επιβεβαιώσει τα εισοδήματα ή τα εν γένει περιουσιακά στοιχεία στα οποία αυτός στηρίζεται προκειμένου να αξιολογήσει την πιστοληπτική ικανότητα, συμπεριλαμβανομένων των αναμενόμενων εισοδημάτων ή περιουσιακών στοιχείων, προβαίνοντας σε έλεγχο των ακόλουθων εγγράφων του καταναλωτή:

1) Έντυπο W-2 της Εσωτερικής Υπηρεσίας Εσόδων (Internal Revenue Service

(1) *In general*

In accordance with regulations prescribed by the Bureau, no creditor may make a residential mortgage loan unless the creditor makes a reasonable and good faith determination based on verified and documented information that, at the time the loan is consummated, the consumer has a reasonable ability to repay the loan, according to its terms, and all applicable taxes, insurance (including mortgage guarantee insurance), and assessments”.

191. Pub.L. 90-321

192. <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1639c>

Form W-2),

- 2) Φορολογικές δηλώσεις-εκκαθαριστικά σημειώματα,
- 3) Αποδείξεις μισθοδοσίας,
- 4) Αρχεία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ,
- 5) Έγγραφα τρίτων προσώπων που παρέχουν αξιόπιστα στοιχεία αναφορικά με το εισόδημα του καταναλωτή ή τα περιουσιακά του στοιχεία

Προκειμένου να αποφευχθούν εσφαλμένες εκτιμήσεις του πιστωτικού φορέα λόγω ψευδών δηλώσεων και εγγράφων του καταναλωτή, κάθε εκτίμηση του ιστορικού εισοδήματος του καταναλωτή προκειμένου να αξιολογηθεί η πιστοληπτική του ικανότητα θα πρέπει να περιλαμβάνει την επιβεβαίωση αυτού του εισοδήματος μέσω της χρήσης: **(Α)** Αντιγράφων φορολογικών δηλώσεων της Εσωτερικής Υπηρεσίας Εσόδων (Internal Revenue Service transcripts of tax returns) ή **(Β)** μίας μεθόδου που επιβεβαιώνει γρήγορα και αποτελεσματικά τα έγγραφα που παρέχονται από τρίτους και που απεικονίζουν τα εισοδήματα του καταναλωτή.

Σκοπός της διάταξης 1639b και 1639c είναι η εξασφάλιση ότι οι καταναλωτές λαμβάνουν στεγαστικά δάνεια υπό όρους, οι οποίοι εύλογα απεικονίζουν την ικανότητά τους να αποπληρώσουν τα δάνεια και ότι αυτοί είναι κατανοητοί και όχι άδικοι, καταχρηστικοί ή απατηλοί. Η διάταξη 1640 προβλέπει αστική ευθύνη του πιστωτικού φορέα, ο οποίος δεν συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις των άρθρων 1639, 1639b παρ. 1 ή 2 και 1639c και υποχρεούται σε αποζημίωση που ισούται με το σύνολο όλων των χρεώσεων και δαπανών που καταβλήθηκαν από τον καταναλωτή, εκτός αν ο πιστωτικός φορέας αποδεικνύει ότι η μη συμμόρφωση δεν είναι ουσιώδης¹⁹³.

2. Η νομοθετική πράξη Home Ownership and Equity Protection Act (HOEPA)

Η σημαντικότερη νομοθετική ρύθμιση για την αντιμετώπιση των υπέρμετρων επιβαρύνσεων στο χώρο της ενυπόθηκτης πίστης έλαβε χώρα το 1994¹⁹⁴ με την ψήφιση της **Home Ownership and Equity Protection Act (HOEPA)** με την οποία τροποποιήθηκε η **Truth in Lending Act** (ή αλλιώς **Consumer Credit Protection**

193. <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1640>

194. Τα αρμόδια όργανα της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας συγκαλούν περιοδικές δημόσιες διασκέψεις, προκειμένου να συλλέγονται πληροφορίες και να συντάσσονται σχετικές εισηγήσεις. Σχετικές είναι και οι Fair Lending Act και Equal Opportunity Act. Βλ. Σχετικά Barron/Benerson, Federal regulation of real estate and mortgage lending, 1998.

Act) όπου δεν επιβλήθηκε γενική απαγόρευση των υψηλότοκων και ακριβών δανείων αλλά προβλέφθηκαν για ορισμένες κατηγορίες χορηγήσεων πιστώσεων υποχρεώσεις διαφάνειας, περιορισμοί σε ορισμένους συμβατικούς όρους και διοικητικές κυρώσεις για την αντιμετώπιση παραβιάσεων της νομοθετικής πράξης. Πιο συγκεκριμένα δυνατότητα παρέμβασης των αρμόδιων οργάνων της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας παρέχεται στην περίπτωση που η ετήσια ποσοστιαία επιβάρυνση υπερβεί τις δέκα ποσοστιαίες μονάδες πέραν του προβλεπόμενου επιτοκίου ενός κρατικού ομολόγου ανάλογης ωρίμανσης ή το σύνολο των εξόδων του δανείου υπερβαίνουν ποσοστό 8% της αξίας του ή το ποσό των 480 δολλαρίων.

Το 2013 η HOEPA εφάρμοσε επίσης δύο πρόσθετες συμβουλευτικές απαιτήσεις “Dodd-Frank” που μπορούν να εφαρμοστούν σε σχέση με τους πιστωτές, ανεξάρτητα από το αν ή όχι θα δώσουν στεγαστικά δάνεια υψηλού κόστους. Συγκεκριμένα, οι διατάξεις αυτές απαιτούν ή ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να λάβουν συμβουλές αναφορικά με την ιδιοκτησία ακίνητης στεγαστικής περιουσίας για άλλους τύπους δανείων. Η HOEPA ισχύει για αιτήσεις δανείων που ελήφθησαν την ή μετά την 10 Ιανουαρίου 2014 και προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση με τις διατάξεις των ενυπόθηκων δανείων υψηλού κόστους αυτής της νομοθετικής πράξης θα πρέπει οι πιστωτικοί φορείς να εξασφαλίζουν ότι ο καταναλωτής λαμβάνει πρόσθετη προστασία συμπεριλαμβανομένης της παροχής συμβουλών για την κτήση στεγαστικής ιδιοκτησίας. Οι πιστωτές θα πρέπει να παρέχουν έναν κατάλογο των συμβουλευτικών οργανισμών μέσα σε 3 ημέρες από την υποβολή της αίτησης δανείου και να επιβεβαιώνουν ότι ο καταναλωτής έλαβε τις ανωτέρω συμβουλές¹⁹⁵.

Μία σειρά από πληροφορίες πέραν των προβλεπόμενων στη γενική νομοθετική πράξη για τη διαφάνεια στις πιστώσεις πρέπει να δίνεται τρεις ημέρες πριν από την κατάρτιση της σύμβασης, συνιστάμενες στους τυχόν κινδύνους απώλειας της ιδιοκτησίας και αύξησης της δόσης μέχρι το ανώτατο επιτρεπόμενο κυμαινόμενο επιτόκιο, το οποίο προβλεπόμενο δικαίωμα υπαναχώρησης που ασκείται εντός προθεσμίας τριών ημερών, την ετήσια οικονομική επιβάρυνση και την κανονική μηνιαία δόση.

Ποινή προεξόφλησης επιτρέπεται μόνο εφόσον τη στιγμή της εκταμίευσης οι μηνιαίες δόσεις δεν υπερβαίνουν το μισό του μηνιαίου ακαθάριστου εισοδήματος, δεν καλύπτεται από ποσά αναχρηματοδότησης από τον ίδιο πιστωτικό φορέα ή θυγατρική

195. <http://hoepa.org/hoepa-lender-compliance-guide/>

του, δεν έχουν παρέλθει πέντε έτη από την εκταμίευση και δεν υφίσταται αντίθετη νομοθετική διάταξη. Αντίθετα, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μεγαλύτερο επιτόκιο σε περίπτωση καθυστέρησης, να απαιτείται μία δόση αποπληρωμής εντός διαστήματος πέντε ετών και να προκαλείται αρνητικό τοκοχρεολύσιο. Ταυτόχρονα επιβάλλεται έλεγχος για την ύπαρξη πόρων άλλων από το ακίνητο για την εξόφληση του δανείου και επιβεβαίωσης της ορθής χρήσης επισκευαστικού δανείου. Αρμόδιο όργανο της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας δύναται να προβεί σε συμπλήρωση των ρυθμίσεων σε ορισμένες περιπτώσεις. Σε περίπτωση παραβίασης της πράξης επιβάλλονται οι προβλεπόμενες από τη νομοθετική πράξη για τη διαφάνεια στις πιστώσεις κυρώσεις και προβλέπεται η δυνατότητα αναζήτησης του συνόλου των οικονομικών επιβαρύνσεων που καταβλήθηκαν από τον καταναλωτή.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Με την παρούσα μελέτη επιχειρήσαμε να παρουσιάσουμε το νομοθετικό πλαίσιο, σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, το οποίο διέπει τον χώρο της καταναλωτικής πίστης και δη την προσυμβατική υποχρέωση των πιστωτικών φορέων προς διακρίβωση της δυνατότητας-ικανότητας εκπλήρωσης των αναλαμβανόμενων εκ μέρους των καταναλωτών υποχρεώσεων που απορρέουν από τις συμβάσεις πίστωσης αλλά και την άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανωτέρω υποχρέωση επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των (υποψήφιων) δανειοληπτών. Παράλληλα ερευνήσαμε το νομικό πλαίσιο που διέπει την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό χώρο.

Η παροχή πίστωσης ενέχει σοβαρούς κινδύνους για τον καταναλωτή, ο οποίος δεν διαθέτει επαρκή πληροφόρηση και συχνά δεν είναι σε θέση να αντιληφθεί πλήρως την έκταση των αναλαμβανόμενων υποχρεώσεων. Οι νέες ρυθμίσεις της Οδηγίας 2008/48/EK και της ΚΥΑ Ζ1-99/23.6.201 για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης αλλά και της Οδηγίας 2014/17/ΕΕ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία αντιμετωπίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό θα λέγαμε την ανάγκη προστασίας των οικονομικών συμφερόντων του καταναλωτή. Σημαντικές είναι οι ρυθμίσεις που διευρύνουν τις υποχρεώσεις πληροφόρησης του πιστωτικού φορέα, οι οποίες καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα που εκτείνεται από το στάδιο της διαφήμισης του πιστωτικού προϊόντος ως τη λήξη της πιστωτικής σύμβασης.

Αναμφισβήτητα, η μεγαλύτερη προστασία του υποψήφιου δανειολήπτη-καταναλωτή με τις ρυθμίσεις των ανωτέρω νομοθετημάτων εκδηλώνεται με την καθιέρωση για πρώτη φορά δύο σημαντικών υποχρεώσεων του πιστωτικού φορέα εν όψει της κατάρτισης σύμβασης πίστωσης. Πρόκειται για την υποχρέωση εκτενούς πληροφόρησης του καταναλωτή και την υποχρέωση αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητάς του. Με την προσυμβατική πληροφόρηση (τυποποιημένη ή εξατομικευμένη) αντιμετωπίζεται η ανάγκη ενημέρωσης του καταναλωτή ιδίως ως προς την κατανόηση των προσφερόμενων πιστώσεων και την έκταση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει. Αξιοσημείωτη είναι η καθιέρωση για πρώτη φορά του δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση πίστωσης και η εκ νέου ρύθμιση αφενός της πρόωρης εξόφλησης της πίστωσης και αφετέρου των συνδεδεμένων συμβάσεων πίστωσης.

Ιδιαίτερα όμως πρέπει να τονιστεί η προστασία του καταναλωτή από τον κίνδυνο της υπερχρέωσης. Μείζονος σημασίας για την αντιμετώπιση του κινδύνου της υπερχρέωσης είναι οι διατάξεις των ανωτέρων Οδηγιών και της ΚΥΑ για τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή με βάση τις οποίες ο πιστωτικός φορέας έχει την ευχέρεια να αρνηθεί την πίστωση στον καταναλωτή, εφόσον διαπιστώνεται αδυναμία εξυπηρέτησης της αναλαμβανόμενης πίστωσης. Σε περίπτωση μη διενέργειας του ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή ή χορήγησης πίστωσης παρά τον αρνητικό έλεγχο, ο πιστωτικός φορέας υπέχει ευθύνη με συνέπεια την επιβολή κυρώσεων που αφικνούνται μέχρι το σημείο απώλειας του κόστους της πίστωσης, περιλαμβανομένων των τόκων. Θα πρέπει όμως να υπογραμμισθεί ότι για την αντιμετώπιση του φαινομένου της υπερχρέωσης και της προστασίας των καταναλωτών δεν αρκούν οι νομοθετικές ρυθμίσεις αλλά απαιτείται σύνεση και επαγρύπνηση εκ μέρους των καταναλωτών, αν όχι αναγνώριση συνυπαιτιότητας αυτών.

Όπως αναφέρθηκε, η έκρηξη της καταναλωτικής πίστης ανέδειξε την ανάγκη αναζήτησης αξιόπιστων δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας προκειμένου να περιοριστούν οι κίνδυνοι μη εξόφλησης, τόσο για τον καταναλωτή όσο και τον πιστωτή. Η ορθολογική χρήση των δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας έχει ως απαραίτητη προϋπόθεση τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια και την τήρηση της νομιμότητας κατά τη διαχείρισή τους. Η συμβολή της τεχνολογίας είναι καθοριστική, ιδιαίτερα όταν αξιοποιείται για την παροχή δυνατότητας υπολογισμού διαδικτυακά της ατομικής πιστοληπτικής βαθμολόγησης, της αντιστοιχίας μεταξύ των χρεών και των

εισοδημάτων του καταναλωτή καθώς και της δυνατότητας περαιτέρω χρηματοδότησης κατά την υποβολή της αίτησης παροχής πίστωσης.

Το νομοθετικό πλαίσιο της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων στον τραπεζικό χώρο εδράζεται κατά κύριο λόγο στη σχετική νομοθεσία που αναπτύχθηκε ανωτέρω καθώς και στις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ και των ελληνικών δικαστηρίων. Η Αρχή, αποσκοπώντας στην εξεύρεση της χρυσής τομής ανάμεσα στο οικονομικό συμφέρον των πιστωτικών ιδρυμάτων και στο προσωπικό συμφέρον και τα δικαιώματα των καταναλωτών, προσπαθεί σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση και με βάση τη νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων να κρίνει με βάση το «απολύτως αναγκαίο» της επεξεργασίας και την ύστερα από αξιολογική στάθμιση των αντιτιθέμενων συμφερόντων προφανή υπεροχή του συμφέροντος εκείνου που απαιτεί την επεξεργασία έναντι των δικαιωμάτων και των έννομων αγαθών των υποκειμένων των δεδομένων-καταναλωτών.

Σε κάθε περίπτωση και κρίνοντας από την πληθώρα και το περιεχόμενο των αποφάσεων της ΑΠΔΠΧ θα λέγαμε ότι η Αρχή σε γενικές γραμμές έχει υιοθετήσει επιτυχημένες λύσεις και έχει συνδράμει στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών-δανειοληπτών. Πάντως, σημαντική πρόοδος προς την κατεύθυνση της βελτίωσης του νομοθετικού πλαισίου της προστασίας των προσωπικών δεδομένων θα συνιστούσε η διεύρυνση της παρεχόμενης προστασίας και στα νομικά πρόσωπα μιας και σημαντική μερίδα του πελατολογίου των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι επιχειρήσεις και εταιρίες.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι μείζονος σημασίας είναι η εξαίρεση των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων από τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εν όψει της εκπλήρωσης εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων της προσυμβατικής υποχρέωσης ελέγχου της πιστοληπτικής ικανότητας των καταναλωτών-υποψήφιων δανειοληπτών. Τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα και ιδίως εκείνα που αφορούν στην υγεία των υποκειμένων τους είναι άξια απόλυτης προστασίας όταν τίθενται υπό αξιολογική στάθμιση με τα οικονομικά/κερδοσκοπικά δικαιώματα/συμφέροντα των πιστωτικών φορέων τα οποία συνδέονται με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητάς τους και αυτή η απόλυτη προστασία απορρέει από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη υποχρέωση περί σεβασμού της ανθρώπινης αξίας, γεγονός το οποίο επιβεβαιώνεται από τις αποφάσεις της Αρχής.

Ολοκληρώνοντας, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι η υιοθέτηση της αρχής της μέγιστης εναρμόνισης αναφορικά με την Οδηγία 2008/48/EK για τις συμβάσεις

καταναλωτικής πίστης είναι ιδιαίτερα σημαντική στο μέτρο που διασφαλίζει την ενιαία ρύθμιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο τουλάχιστον ορισμένων κρίσιμων θεματικών στο πεδίο της καταναλωτικής πίστης, γεγονός που θα συμβάλλει με τη σειρά του στην ολοκλήρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ελληνική

- *Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου Ε.*, Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στο πεδίο της τραπεζικής δραστηριότητας (νομικό πλαίσιο), Αρμ. 2004, 1377επ
- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 64/2005, ΕπισκΕΔ 2005, 1014επ
- *Γέροντας Α.*, Η προστασία του πολίτη από την ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, 2002
- *Γκόρτσος Χ.*, Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: περιεχόμενο και ιδιαιτερότητες, ΧρηΔικ 2007, 161επ
- *Δέλλιος Γ.*, Η προτεινόμενη ρύθμιση για την πρόωρη αποπληρωμή καταναλωτικών πιστώσεων στο πλαίσιο των διαδικασιών αναθεώρησης της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, ΕΦΑΔ2008, 28επ
- *Δούβλης Β./Μπώλος Α.*, Δίκαιο προστασίας καταναλωτών, 2008
- *Ιγγλεζάκης Ι.*, Ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα-Η επεξεργασία ειδικών κατηγοριών προσωπικών δεδομένων και οι συνέπειές της, 2004
- *Ο ίδιος*, Προστασία προσωπικών δεδομένων στο σύστημα πληροφοριών “ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ”, 2006
- *Καλλιμόπουλος Γ.*, Ανάκληση συναίνεσης του υποκειμένου περί επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΧρηΔικ 2010, 285επ
- *Καραγιάννης Κ.*, Προσέγγιση μιας περίπτωσης ανεπίτρεπτης σύνδεσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, ΧρηΔικ 2010, 311επ
- *Λιβαδά Χ.*, Το νέο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο για την καταναλωτική πίστη, Η Οδηγία 2008/48/ΕΚ για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ, 2008
- *Μαστρομανώλης Ε.*, Οίκοι αξιολογήσεις εμπόρων & χρηματοπιστωτικών μέσων, 2013
- *Παπαϊωάννου Γ.*, Η προστασία του καταναλωτή στο ουσιαστικό ευρωπαϊκό δίκαιο της καταναλωτικής πίστης, 2007

- *Παπαρσενίου Π.*, Η υπερχρέωση των ιδιωτών κατά το ν.3869/2010, ΕφΑΔ 2011, 916
- *Πελένη-Παπαγεωργίου Α.*, Ζητήματα από τις νέες ρυθμίσεις για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης, 2012
- *Περάκης Ε.*, Η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού και η πρόσφατη κοινοτική Οδηγία για την καταναλωτική πίστη, ΧρηΔικ 2009,352επ
- *Ρούσσης Δ.*, Καταστρατήγηση δικαίου στις τραπεζικές συμβάσεις, 2013
- *Σταθόπουλος Μ.*, Η χρήση προσωπικών δεδομένων και η διαπάλη μεταξύ των ελευθεριών των κατόχων τους και ελευθεριών των υποκειμένων τους, ΝοΒ 2000, 2επ.
- *Ο ίδιος*, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (ν. 3869/2010), ΧρηΔικ 2011, 181επ.
- *Σωτηρόπουλος Β./ Αρμαμέντος*, Προσωπικά δεδομένα, 2008
- *Οι ίδιοι*, Προσωπικά δεδομένα, 2005
- *Τασίκα Α.*, Η υποχρέωση των τραπεζών για συνδρομή και παροχή επαρκών εξηγήσεων στον αντισυμβαλλόμενο στην καταναλωτική πίστη, ΔΕΕ 1995, 1018επ
- *Χιωτέλλης Α.*, Προσωπικά δεδομένα και πιστοληπτική ικανότητα, ΧρηΔικ 2010,302επ
- *Χριστοδούλου Κ.*, Δίκαιο Προσωπικών Δεδομένων, 2013

-Έγγραφο Εργασίας του Άρθρου 29 σχετικά με την προστασία των δεδομένων (11118/02/EL/ τελικό WP 65), έγγραφο εργασίας σχετικά με τις μαύρες λίστες.

B. Ξενόγλωσση

- A Guide to Directive 2014/17/EU on Credit Agreements for Consumers Relating to Residential Immovable Property (the “ mortgage credit directive”), European Council of Real Estate Professions
- Analysis of the creditworthiness of bank loan applicants, Daniela Feschijan, Economics and Organization vol. 5, 2008
- Consumer Credit in the European Union: Harmonisation and Consumer Protection, Great Britain: Parliament: House of Lords: European Union Committee, 36th Report of Session 2005-2006

- Fonseca, John R. *Consumer Credit Compliance Manual*. 2nd ed. Rochester, N.Y.: Lawyers Co-operative Publishing, 1984
- Credit Evaluation and Approval (<http://www.inc.com/encyclopedia/credit-evaluation-and-approval.html>)
- Consumer Credit and the American Economy, Thomas A. Durkin, Gregory Elliehausen, Michael E. Staten, Todd J. Zywicki, Oxford University Press 2014
- Directive on Credit Agreements for consumers relating to residential immovable property, Public Consultation paper, Department of Finance of Ireland
- The integration of the EU Mortgage Credit Markets, Report by the Forum Group on Mortgage Credit U.S. Federal Trade Commission. *A Guide to Building a Better Credit Record*. n.d.

Γ. Ηλεκτρονικές προσβάσεις

- 1) ΑΠΔΠΧ
www.dpa.gr
- 2) ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
<http://curia.europa.eu>
- 3) ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ
www.dslar.gr
- 4) ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΙ.GR
<http://epixeirisi.gr>
- 5) ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ-ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
<http://www.dsanet.gr>
- 6) ΝΟΜΟΣ
http://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/nomos_frame.html
- 7) ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
<http://www.bankofgreece.gr>
- 8) BAR COUNCIL OF IRELAND
www.lawlibrary.ie
- 9) BRITISH AND IRISH LEGAL INFORMATION INSTITUTE

<http://www.bailii.org>

10) CORNELL UNIVERSITY LAW SCHOOL
http://www.law.cornell.edu/wex/consumer_credit

11) CURIA
<http://curia.europa.eu/>

12) BOARD OF GOVERNORS OF THE FEDERAL RESERVE SYSTEM
http://www.federalreserve.gov/paymentsystems/psr_guide.htm

13) EUROFINAS SPECIALISED CONSUMER CREDIT PROVIDERS IN EUROPE
<http://www.eurofinas.org/index.php?page=ccd>

14) EUROPEAN COMMISSION
http://ec.europa.eu/internal_market/finservices-retail/credit/mortgage/index_en.htm#maincontentSec4

15) EUROPEAN COMMISSION
http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/data_protection/l14012_el.htm#amendingact

16) HOEPA.ORG
<http://hoepa.org/hoepa-lender-compliance-guide/>

17) INC.COM
<http://www.inc.com/encyclopedia/credit-evaluation-and-approval.html>

18) JUSTIA US LAW
<http://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/>

19) LAWNET LEGAL SEARCH ENGINES
<http://www.lawnet.gr/news/teiresias-ae-23318.html>

20) LEXGO.BE
<http://www.lexgo.be/en/papers/2014/05/EMIR%20Implementing%20Act%20and%20Act%20introducing%20Book%20VII%20of%20the%20Code%20of%20Economic%20Law%20published%20today,86999.html>

21) REALTY LAW RESOURCES CORP.
<http://www.realtylawresources.com/index.php/resources/what-is-hoeпа>

22) THE MORTGAGE CREDIT DIRECTIVE-HOW WILL THIS IMPACT UK LENDER?

http://www.addleshawgoddard.com/view.asp?content_id=7360&parent_id=6606

23) WIKIPEDIA

http://en.wikipedia.org/wiki/Consumer_Credit_Protection_Act

Δ. Νομολογία

Ι.ΔΕΚ (ΔΕΕ)

Απόφ. 27.3.2014, υπόθ. C-565/12σελ.29 (**υποσημ.52**)

Υπόθ. C-449/13 (εκκρεμεί η έκδοση απόφασης) σελ.29 (**υποσημ.51**)

Υποθ. C-298/13 (Διάταξη προέδρου όπου διατάσσεται η διαγραφή της υπόθεσης)
σελ. 63 (**υποσημ. 124**)

Απόφ. 26.09.2000, υπόθ., C-478/98 σελ. 21 (**υποσημ. 27**)

Απόφ. 14.11.1995, υπόθεση C-484/93 σελ. 21 (**υποσημ. 27**)

ΙΙ. ΑΠ

793/2003 ΣυμβΑΠσελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΙΙΙ.ΕΦΕΤΕΙΟ

Εφαθ 753/2005σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

Εφαθ 147/2005σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

Εφαθ 3833/2003σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

Εφαθ 4786/2002σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

Εφαθ 635/2001 σελ. 45 (**υποσημ. 82**)

ΙV. ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

ΠΠΑθ 4677/2001σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΜΠραθ 373/2004 σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

Μμπραθ 10775/2002 σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΜΠραθ 7363/2002 σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΜΠραθ 3447/1999 σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΜΠραθ 17624/1999 σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΜΠραθ 17405/1999 σελ. 139 (**υποσημ. 68**)

ΜπρΘες 2950/2002 σελ. 139 (υποσημ. 68)

V. ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ

ΕιρΛαρ 78/2013 σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΘες 5193/2012 σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΚαλαβρ 22/2012σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΚαλυμ 1/2012 σελ.36 (υποσημ. 64)

ΕιρΝ.Ιων 4/2011 σελ.36 (υποσημ. 64)

ΕιρΠειρ 77/2012σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΠειρ 76/2012 σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΠεριστ 30/2012 σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΠτολεμ 175/2012 σελ.36 (υποσημ. 63)

ΕιρΤυρν 15/2012 σελ.36 (υποσημ. 65)

ΕιρΦλωρ 1/2012 σελ.36 (υποσημ. 65)

VI. ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΟ

ΣυμβΠλημΑθ 1001/2002σελ.68 (υποσημ. 139)

VII. ΑΠΔΠΧ

Απόφ. 193/2012σελ.71 (υποσημ. 142)

Απόφ. 55/2010 σελ.36 (υποσημ. 64)

Απόφ. 54/2010 σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 23/2010σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 74/2009σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 60/2009σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 59/2009σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 58/2009σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 50/2009σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 46/2009 σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 45/2009 σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 16/2009 σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 22/2008 σελ.56

Απόφ. 41/2008 σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 33/2008 σελ.50 (υποσημ. 95)

Απόφ. 11/2006 σελ.50 (υποσημ. 96)

Απόφ. 6/2006 σελ.50 (υποσημ. 96)

Απόφ. 68/2005 σελ.54 (υποσημ. 110)

Απόφ. 66/2004 σελ.53 (υποσημ. 109)

Απόφ. 26/2004 σελ.52 (υποσημ. 102)

Απόφ. 25/2004 σελ.50 (υποσημ. 96)

Απόφ. 24/2004 σελ.50 (υποσημ. 96)

Απόφ. 22/2004 σελ.75 (υποσημ. 151)

Απόφ. 62/2003 σελ.60

Απόφ. 90/2002 σελ.70 (υποσημ. 141)

Απόφ. 86/2002 σελ.50 (υποσημ. 96)

Απόφ. 72/2002 σελ.75 (υποσημ. 149)

Απόφ. 70/2002 σελ.75 (υποσημ. 149)

Απόφ. 59/2002 σελ.75 (υποσημ. 149)

Απόφ. 26/2002 σελ.70 (υποσημ. 141)

Απόφ. 71/2001 σελ.60 (υποσημ. 118)

Απόφ. 61/2001 σελ.75 (υποσημ. 147)

Απόφ. 529/1999 σελ.50 (υποσημ. 96)

Απόφ. 109/1999 σελ.50 (υποσημ. 96)

ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ**A**

Αναλογικότητα:(σελ.) 50

Act

- McFadden:(σελ.) 86
- Bank Holding:(σελ.) 86
- Bank Merger:(σελ.) 86
- CARD:(σελ.) 87
- Consumer Credit Protection: (σελ.) 89
- HOEPA: (σελ.) 91

Αρχείο

- Ταυτοτήτων/διαβατηρίων:(σελ.) 51
- Καταγγελεθεισών συμβάσεων επιχειρήσεων: (σελ.) 54

Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:(σελ.) 78/79

Αφερεγγυότητα: (σελ.) 47/48

B

Βάσεις Δεδομένων:(σελ.) 78/83/84

Δ

Δάνειο:(σελ.) 28

Δεδομένα

- Προσωπικά:(σελ.) 44/50
- Ποιότητα:(σελ.) 69
- Ευαίσθητα:(σελ.) 59
- Ευμενή:(σελ.) 55
- Οικονομικά:(σελ.) 13/55/67/77
- Πρόσφορα/συναφή: (σελ.) 54

Ε

Επεξεργασία

- Νόμιμη:(σελ.) 70
- Κατηγορία:(σελ.) 70
- Δεδομένα:(σελ.) 44/50/54

Ευρωπαϊκό Δελτίο Πληροφοριών:(σελ.) 17

Εσωτερική αγορά:(σελ.) 24

Κ

Καταναλωτής:(σελ.) 26

Καταναλωτική πίστη: (σελ.) 26

Κίνδυνος

- Πιστωτικός:(σελ.) 44

Λ

Λευκή Λίστα: (σελ.) 14

Μ

Μαύρη λίστα:(σελ.)67

Μεσίτης Πιστώσεων:(σελ.) 26

Ο

Οικονομικό δεδομένο:(σελ.) 13

Π

Πιστοληπτική ικανότητα: (σελ.) 14/16/28/30/33/35/50/61/63

Πίστωση/σύμβαση πίστωσης:(σελ.) 18/27

Πιστωτικός φορέας: (σελ.) 26

Προσφορότητα:(σελ.) 50/54

Σ

Συνολικό Ετήσιο Πραγματικό Επιτόκιο(ΣΕΠΕ):(σελ.) 17

Σύστημα

-Σύστημα αθέτησης υποχρεώσεων:(σελ.) 51

-Σύστημα υποθηκών και προσημειώσεων:(σελ.) 52

-Συγκέντρωσης κινδύνου: (σελ.) 53

Τ

Τειρεσίας: (σελ.) 13/81

Υ

Υπεύθυνος δανεισμός/Αρχή υπεύθυνου δανεισμού:(σελ.) 30/35/36/37/38/39/83

Φ

Φερεγγυότητα: (σελ.) 41/42/48/82